

ISSN 1906-4950

วารสาร
การบริหารและนิเทศการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Journal of Educational Administration and Supervision Mahasarakham University

ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2566

Volume 14 Number 2 May-August 2023

วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ISSN 1906-4950 ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม พ.ศ. 2566

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการสาขาวิชาทางการศึกษา การวิจัยและพัฒนา การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การพัฒนานวัตกรรมการบริหารและพัฒนา และการจัดการความรู้ ตีพิมพ์เผยแพร่ในรูปแบบบทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ บทความวิจารณ์หนังสือ และบทความทั่วไป การตรวจสอบทางวิชาการ บทความได้ผ่านการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิบทความละ 3 ท่าน

กำหนดการพิมพ์เผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน

ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม

ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม

เจ้าของ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

โทรศัพท์ 0-4374-3143-4 ต่อ 6234 โทรสาร 0-4374-3174

เว็บไซต์: <https://so20.tci-thaijo.org/index.php/JAD/>

ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชูกำ พงศ์ คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บรรณาธิการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชชัย จิตรนนท์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยบรรณาธิการ อาจารย์ ดร.สุรเชต น้อยฤทธิ์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เลขานุการและเหรัญญิก นางสาวนารีรัตน์ ธงภักดิ์

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำวารสาร

ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ สถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา

ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.กนกอร สมปราชญ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.เอกรินทร์ สังข์ทอง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ท้ายเรือคำ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ ดร.จินฉัตร ปะโคหัง มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

รองศาสตราจารย์ ดร.นิราศ จันทจริตร มหาวิทยาลัยนครพนม

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวกิจ ศรีปัดดา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกวัฒน์ เทศบุตร มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบทางวิชาการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ลักขณา สรวิวัฒน์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาธน์ เนื่องเฉลิม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกวัฒน์ เทศบุตร มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมทรง สิทธิ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำ นาง ชนระวงศ์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรรณคำ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะธิดา ปัญญา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนิดา ฝาระนันต์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ สถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา

ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ศาสตราจารย์ ดร.กนกอร สมปราชญ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.เอกรินทร์ สังข์ทอง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ท้ายเรือคำ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ ดร.จิณฉวีตร ปะโคทัง มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

รองศาสตราจารย์ ดร.นิราศ จันทจริตร มหาวิทยาลัยนครพนม

รองศาสตราจารย์ ดร.สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ธรินธร นามวรรณ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ เรืองมนตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกวัฒน์ เทศบุตร มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ศรีพุทธรินทร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำ เนียร พลหาญ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ ศิริสุทธิ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Professor Dr. Gary Price University of Wisconsin-Madison, USA

Professor Dr. Marilyn Waring Deakin University, Australia

Professor Dr. Dennis A. Francis University of the Free State, South Africa

Associate Professor Dr. Tran Vui Hue University, Vietnam

บทบรรณาธิการ

วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2566 ซึ่งประกอบด้วยบทความวิจัยจำนวน 8 เรื่อง ซึ่งครอบคลุมสาขาวิชาต่าง ๆ ทางการศึกษา โดยทุกบทความได้รับการพิจารณาทางวิชาการอย่างเข้มข้นจากผู้ทรงคุณวุฒิบทความละ 3 ท่าน เพื่อคงคุณภาพทางวิชาการและการเผยแพร่ในฐานข้อมูลวารสารทั้งระดับชาติและนานาชาติ กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีแก่วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชัย จิตรนันท์

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย

รูปแบบการนิเทศที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้สำหรับครูต่างชาติระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

ณปภา วาดเขียน, ต้องลักษณะ บุญธรรม..... 1

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
มหาสารคาม เขต 3

จรุงศักดิ์ รักษาเคน, ลินธะวา ความดิษฐ์ 12

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

วาสนา โพธิ์ศรี, ลินธะวา ความดิษฐ์ 27

การพัฒนาผลการเรียนรู้และเจตคติต่อการเรียนนาฏศิลป์ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้
นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ประกอบการเรียนแบบร่วมมือของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชัยบุญภัทร ภัคพิพัฒน์สกุล, พิจิตรา ธงพานิช, นิราศ จันทร์จิตร 42

การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครูประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

วรพัทธ์ ดือนันต์ภรณ์, ต้องลักษณะ บุญธรรม 65

นวัตกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เพื่อศึกษาการคิดเชิงระบบเรื่องโครงสร้างของพีชสำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

วาสนา วงษาเนา, สุวิสาข์ จรัสกมลพงศ์, พิจิตรา ธงพานิช 77

การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้และทักษะปฏิบัติ หน่วยชีวิตและครอบครัว
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ขวัญฤดี เหน้งน้อย, สุวิสาข์ จรัสกมลพงศ์, พิจิตรา ธงพานิช 91

แนวทางของจิตตศิลป์ศึกษา เพื่อพัฒนาการคิดอย่างใคร่ครวญเชิงวิพากษ์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อริยพร คุโรตะ 107

รูปแบบการนิเทศที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้สำหรับครูต่างชาติ
ระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

Instructional Supervision Models Affecting Learning Management for Primary
Foreign Teachers in Pathum Thani Province

ณปภา วาดเขียน¹, ต้องลักษณะ บุญธรรม^{*2}

Napapha Wadkhian ¹, Tongluck Boontham^{*2}

* Corresponding Author: tongluck@mutt.ac.th

(Received: 2023-06-30; Revised: 2023-08-30; Accepted: 2023-08-30)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการนิเทศที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้สำหรับครูต่างชาติระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ ครูผู้สอนกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ ครูต่างชาติ และครูในโรงเรียนที่เปิดทำการสอนโปรแกรม EP IEP และ Bilingual ในระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี จำนวน 255 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น .86 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบนำตัวแปรทั้งหมดมาเข้าสมการ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศแบบพัฒนาตนเอง รูปแบบการนิเทศโดยผู้บริหาร รูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาอาชีพ และรูปแบบการนิเทศแบบคลินิก สามารถพยากรณ์การจัดการเรียนรู้สำหรับครูต่างชาติ ได้ร้อยละ 62.2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: รูปแบบการนิเทศ การจัดการเรียนรู้ ครูต่างชาติ

^{1,2} คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

^{1,2} Faculty of Technical Education Rajamangala University of Technology Thanyaburi.

Abstract

This research aimed to study the instructional supervision models affecting learning management for primary foreign teachers in Pathum Thani Province.

The sample group of this research consisted of 255 administrators, academic heads, head of foreign language teachers, foreign teachers, and Thai teachers in EP, IEP and Bilingual programs primary school in Pathum Thani Province chosen with stratified random sampling. The research instrument used for collecting data was a five-point Likert Scale questionnaire with the reliability of .86. The data were analyzed using the statistical analysis of mean, standard deviation, and multiple regression analysis the enter method.

The research results revealed that the self-directed development instructional supervision model, the administrative monitoring instructional supervision model, the cooperative professional development instructional supervision model, and the clinical instructional supervision model could predict the level of learning management for foreign teachers at 62.2% with the statistical significance level at .01.

Keywords: instructional supervision model, learning management, foreign teacher

บทนำ

ในยุคที่ทักษะความเป็นนานาชาติ (Internationalization Skills) อันเป็นความรู้ความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมโลกที่เชื่อมโยงถึงกันได้ รู้และเข้าใจความแตกต่างของบุคคลต่างวัฒนธรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อมูลข่าวสาร และสามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้ ภาษาอังกฤษจึงมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งในฐานะภาษาสากล (English as Global Language) เป็นที่ยอมรับจากนานาชาติประเทศจึงใช้เป็นภาษากลางในการติดต่อสื่อสาร และเป็นข้อได้เปรียบในการประกอบอาชีพหรือพิจารณารับเข้าทำงานอีกด้วย (อิทธิวดี อึ้งรัมย์, 2564) การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคมและสร้างชาติเป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีความสามารถทักษะในด้านต่าง ๆ อย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประเทศต่างๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาตั้งแต่ชั้นปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีขีดความสามารถและศักยภาพที่สูงสุด (สมบัติ คชสิทธิ์, 2560)

จะเห็นได้ว่าทั้งระดับประเทศและระดับนานาชาติได้ให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตและต้องการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษโดยเฉพาะด้านการสื่อสารเป็นทักษะจำเป็นของโลกในศตวรรษนี้ การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและมีการจัดการเรียนการสอนในชั้นพื้นฐานโดยมีครูต่างชาติในบางโรงเรียนเข้าไปช่วยสอนหรือสอนควบคู่กับครูไทยในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมการทักษะภาษาอังกฤษให้กับผู้เรียน แต่ยังคงไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2564) ปัจจุบันสภาพปัญหาการปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนเป็นส่วนที่สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ต้องการกระบวนการพัฒนาครูผู้สอนชาวไทย

และชาวต่างชาติ ครูต้องการการพัฒนาทักษะในการดำเนินการจัดการเรียนรู้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ ครูอาจขาดความเข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กไทย ที่ต้องอาศัยกระบวนการขั้นตอน เทคนิค ความรู้ความสามารถทางวิชาการและประสบการณ์โดยตรงของครู การบูรณาการเพื่อจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันไปตามบุคคล ถึงแม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการได้มีการออกนโยบายเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยมาโดยตลอด อย่างไรก็ตาม ผลสัมฤทธิ์ยังคงไม่เป็นที่ประจักษ์อย่างชัดเจน (ซัซรี่ บุนนาค, 2561) สถานศึกษาควรมีกระบวนการพัฒนาครู ทั้งที่การพัฒนาตัวเองและต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การนิเทศเป็นอีกรูปแบบหนึ่งในกระบวนการพัฒนาครู ทางสถานศึกษาสามารถสร้างรูปแบบการนิเทศที่เป็นแบบแผนการพัฒนาครูในรูปแบบของตนเองได้เพื่อให้เป็นองค์กรแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การนิเทศการสอนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งของกระบวนการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาควบคู่ไปกับการเรียนการสอน การนิเทศการสอนเป็นการร่วมมือกันปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มีจุด ประสงค์ และวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจน รูปแบบการนิเทศการสอนมีหลายวิธีหรือหลายรูปแบบ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการนิเทศขึ้นอยู่กับ การดำเนินการที่เป็นระบบ การเลือกรูปแบบการนิเทศก็มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพผู้ได้รับการนิเทศ เช่นกันโดย (Glatthorn, 1984) ได้นำเสนอรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีไว้ 4 รูปแบบ 1) การนิเทศแบบคลินิก 2) การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ 3) การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง 4) การนิเทศโดยผู้บริหาร

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษารูปแบบการนิเทศที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้สำหรับครูต่างชาติระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี เพื่อประโยชน์ทางการบริหารจัดการศึกษาด้านวิชาการ ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบการนิเทศที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้สำหรับครูต่างชาติระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระ ครูผู้สอนกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ ครูต่างชาติ และครูในโรงเรียนที่เปิดทำการสอนโปรแกรม EP IEP และ Bilingual ในระดับประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี จำนวน 626 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการคำนวณขนาดตัวอย่าง จากตารางสำเร็จที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และมีความคลาดเคลื่อน ± 5 (ศิริชัย กาญจนวาสี, ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ และ ดิเรก ศรีสุโข, 2551) และการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แบ่งกลุ่มตัวอย่างตาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 44 คน และ เขต 2 จำนวน 65 คน และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 146 คน รวม 255 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การสอน ประสบการณ์การทำงานนิเทศ ตำแหน่ง วิชาที่สอน จำนวนครั้งที่ได้รับการนิเทศต่อหนึ่งปีการศึกษา เป็นแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศการสอนครูต่างชาติระดับประถมศึกษา ได้แก่ 1) การนิเทศแบบคลินิก 2) การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ 3) การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง 4) การนิเทศโดยผู้บริหาร เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูต่างชาติครูต่างชาติระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านแผนการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านสื่อการเรียนรู้ 5) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ศึกษาดำรง เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำเครื่องมือวิจัยเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านรูปแบบการนิเทศ ตรวจสอบความสมบูรณ์ ความตรงของเนื้อหา ความถูกต้องของภาษาที่ใช้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เพื่อนำมาหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item-objective congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านโดยเลือกข้อที่มีค่า IOC ระหว่าง .60 – 1.00 และสร้างแบบสอบถามนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (Reliability) เท่ากับ .86

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 255 ฉบับด้วยตัวเอง และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ แบบนำตัวแปรทั้งหมดมาเข้าสมการ

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง ร้อยละ 70.6 อายุ 31 – 40 ปี ร้อยละ 44.7 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 79.2 ประสบการณ์การทำงาน 6 - 10 ปี ร้อยละ 34.1 ประสบการณ์ในการทำการนิเทศการสอน 1-2 ปี ร้อยละ 52.9 ตำแหน่งครู ร้อยละ 87.8 วิชาที่สอน English Language ร้อยละ 53.7 ได้รับการนิเทศ 1-2 ครั้งต่อหนึ่งปีการศึกษา ร้อยละ 50.6 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศการสอนสำหรับครูต่างชาติ พบว่า ทุกรูปแบบการนิเทศการสอนมีระดับการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85, S.D. = 0.82$) และรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยผลเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ การนิเทศโดยผู้บริหาร ($\bar{X} = 3.92, S.D. = 0.81$) การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง ($\bar{X} = 3.87, S.D. = 0.77$) การนิเทศแบบร่วมพัฒนาอาชีพ ($\bar{X} = 3.84, S.D. = 0.86$) และการนิเทศแบบคลินิก ($\bar{X} = 3.79, S.D. = 0.85$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรูปแบบการนิเทศการสอนสำหรับครูต่างชาติ
ประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

รูปแบบการนิเทศ	\bar{X}	N=255 S.D.	ระดับ
1. การนิเทศแบบคลินิก	3.79	0.85	มาก
2. การนิเทศแบบร่วมพัฒนาอาชีพ	3.84	0.86	มาก
3. การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง	3.87	0.77	มาก
4. การนิเทศโดยผู้บริหาร	3.92	0.81	มาก
โดยรวม	3.85	0.82	มาก

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการจัดการเรียนรู้ของครูต่างชาติประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี พบว่า ทุกด้านมีระดับการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12, S.D. = 0.83$) และรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยผลเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านสื่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.32, S.D. = 0.79$) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.14, S.D. = 0.82$) ด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.11, S.D. = 0.84$) ด้านการเข้าใจหลักสูตร ($\bar{X} = 4.04, S.D. = 0.88$) และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.00, S.D. = 0.85$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการจัดการเรียนรู้ของครูต่างชาติประถมศึกษา
จังหวัดปทุมธานี

ด้านการจัดการเรียนรู้	\bar{X}	N=255 S.D.	ระดับ
1. ด้านการเข้าใจหลักสูตร	4.04	0.88	มาก
2. ด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้	4.11	0.84	มาก
3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.14	0.82	มาก
4. ด้านสื่อการเรียนรู้	4.32	0.79	มาก
5. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.00	0.85	มาก
โดยรวม	4.12	0.83	มาก

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบการนิเทศที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูต่างชาติประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบนำตัวแปรทั้งหมดมาเข้าสมการ พบว่า การนิเทศแบบคลินิก (X_1) การนิเทศแบบร่วมพัฒนาอาชีพ (X_2) การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง (X_3) และการนิเทศโดยผู้บริหาร (X_4) ส่งผลทางบวกต่อการจัดการเรียนรู้สำหรับครูต่างชาติระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี และการนิเทศทั้ง 4 รูปแบบสามารถรวมพยากรณ์การจัดการเรียนรู้สำหรับครูต่างชาติระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี (Y) ได้ร้อยละ 62.2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 พบว่าการนิเทศแบบพัฒนาตนเอง (X_3) ($B = .507$) เป็นรูปแบบการนิเทศที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้สำหรับครูต่างชาติระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานีมากที่สุด รองลงมาคือ การนิเทศโดยผู้บริหาร (X_4) ($B = .274$) การนิเทศแบบพัฒนาอาชีพ (X_2) ($B = .051$) และสุดท้ายคือการนิเทศแบบคลินิก (X_1) ($B = .020$) ตามลำดับ สามารถเขียนสมการพยากรณ์รูปแบบการนิเทศที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้สำหรับครูต่างชาติระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ เขียนได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.459 + .015 (X_1) + .038 (X_2) + .415 (X_3)** + .213 (X_4)**$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน เขียนได้ดังนี้

$$\hat{Z}_Y = .020 (Z_{X_1}) + .051 (Z_{X_2}) + .507 (Z_{X_3})** + .274 (Z_{X_4})**$$

ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าถดถอยพหุคูณของรูปแบบการนิเทศที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้สำหรับครูต่างชาติระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

ตัวแปร	b	S.E.	B	t	Sig.
ค่าคงที่ (b)	1.459	.140		10.435	.000
การนิเทศแบบคลินิก (X_1)	.015	.057	.020	.258	.797
การนิเทศแบบร่วมพัฒนาอาชีพ (X_2)	.038	.055	.051	.686	.493
การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง (X_3)	.415	.057	.507	7.299	.000**
การนิเทศโดยผู้บริหาร (X_4)	.213	.056	.274	3.827	.000**

$R^2 = .622$ $R = .789$ $SE_{est} = .394$ $F = 102.733$

อภิปรายผล

รูปแบบการนิเทศที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้สำหรับครูต่างชาติระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี มีรายละเอียด ดังนี้

1. ระดับการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ของครูต่างชาติประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานีภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, $S.D. = 0.83$) และสอดคล้องกับ วิไลพร ฉิมชาติ (2560) และ Stellah (2020) พบว่าการจัดการเรียนการสอนเป็นเรื่องซับซ้อนต้องมีความพยายาม การจัดการชั้นเรียน การเตรียมบทเรียนและการให้ข้อมูลสะท้อนกลับ กำหนดแนวทางปฏิบัติที่มุ่งสู่เป้าหมายของการศึกษาชาติ การจัดการเรียนการสอนไม่ได้เกิดขึ้นโดยไม่ได้ตั้งใจและเพื่อให้มันได้ผล จำเป็นต้องมีการวางแผนและเตรียมการอย่างถี่ถ้วน

2. ระดับรูปแบบการนิเทศที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้สำหรับครูต่างชาติประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, $S.D. = 0.82$) และสอดคล้องกับ ธนัญญา วุฒินิชย์ (2562) พบว่าการนิเทศเป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยในการพัฒนาครูเพื่อเพิ่มคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นงานหลักของครูให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ อันเป็นประสิทธิผลของกระบวนการ

3. รูปแบบการนิเทศที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้สำหรับครูต่างชาติประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี สามารถร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 62.2 ดังที่ Glatthorn, 1984 ได้นำเสนอรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีไว้ 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) การนิเทศแบบคลินิก 2) การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ 3) การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง 4) การนิเทศโดยผู้บริหาร โดยเรียงลำดับรูปแบบการนิเทศที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้จากมากไปหาน้อย มีประเด็นสำคัญสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

3.1 รูปแบบการนิเทศแบบพัฒนาตนเองส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้สำหรับครูต่างชาติระดับประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องมาจาก ครูต่างชาติมีการวางแผนเพื่อพัฒนาตัวเองอย่างชัดเจนมีการวางแผนและเลือกวิธีการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด ดำเนินการพัฒนาตนเองได้ตามโครงการที่วางแผนไว้ ผู้บริหารและผู้นิเทศให้คำแนะนำ ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ทำโครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้อย่างอิสระโดยอาจจะมีหรือไม่มีการชี้แนะหรือการทำงานร่วมกับผู้นิเทศ มีการสรุปรายงานผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เมื่อสิ้นสุดกระบวนการหรือเมื่อจบปีการศึกษา ผู้บริหารและผู้นิเทศรับฟังการบันทึกการดำเนินงานตามแผนและร่วมให้คำแนะนำสะท้อนกลับเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา และสอดคล้องกับ คมสัน พิมพวาปี และจุไรรัตน์ สุดรุ่ง (2563) พบว่ารูปแบบการนิเทศการสอนที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูวิทยาศาสตร์ โดยรูปแบบการนิเทศแบบพึ่งตนเองเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของวิทยาศาสตร์ในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 รูปแบบการนิเทศโดยผู้บริหารส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้สำหรับครูต่างชาติระดับประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องมาจาก ผู้บริหาร หรือ หัวหน้ากลุ่มสาระฯ เข้าสังเกตชั้นเรียนในระยะเวลาเหมาะสม โดยประมาณ 15-30 นาที มีกระตุ้นและให้คำแนะนำ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูต่างชาติอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ให้ข้อมูลย้อนกลับเชิงสร้างสรรค์และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารหรือหัวหน้ากลุ่มสาระการ

เรียนรู้มีการจัดบันทึกข้อมูลการจัดการเรียนรู้ของครูต่างชาติระหว่างการตรวจเยี่ยมชั้นเรียน ครูต่างชาติได้รับการชี้แจงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะและรูปแบบในการตรวจเยี่ยมชั้นเรียนของผู้บริหาร หรือ หัวหน้ากลุ่มสาระฯ ก่อนการดำเนินการ และครูต่างชาติได้รับการนิเทศในลักษณะของการตรวจเยี่ยมชั้นเรียนเป็นเวลาสั้นๆ โดยผู้บริหารหรือหัวหน้ากลุ่มสาระฯ ซึ่งครูอาจจะทราบหรือไม่ทราบล่วงหน้า และสอดคล้องกับ Bambang Budi Wiyono , Ach. Rasyad, and Maisyaroh (2021) ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าแนวทางการนิเทศร่วมมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญการแสดงบนพื้นฐานการเรียนรู้ของครู ยิ่งผู้บริหารใช้วิธีการกำกับดูแลการทำงานร่วมกันสูงเท่าใด ความเข้มข้นของครูที่ใช้การเรียนรู้ตามผลการปฏิบัติงานในกระบวนการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น ผลลัพธ์ของการศึกษาแสดงให้เห็นว่าตำแหน่งผู้บริหารและหัวหน้างานคือเดียวกันโดยผ่านแนวทางการทำงานร่วมกัน ด้วยแนวทางการทำงานร่วมกัน เรายังสามารถแยกแยะกระบวนการความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้างานและผู้บังคับบัญชา และสามารถเรียนรู้จากกันและกัน ทำงานเป็นทีม และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผ่านการกำกับดูแลร่วมกัน หัวหน้างานและผู้กำกับดูแลสามารถสร้างความรู้ใหม่ได้ และ Jesse D. Brock, Don M. Beach, Mandy Musselwhite, and Ikie Holder. (2021). การนิเทศด้านการสอนโดยผู้บริหาร พบว่าการสอนแบบออนไลน์ทำให้เกิดความท้าทายมากมายสำหรับครูและผู้บริหารแต่ละกลุ่มที่ไม่เคยพบครูก่อน ส่งผลให้การแก้ปัญหากลายเป็นกระบวนการสำคัญในฐานะผู้บริหารที่ทำงานร่วมกับครูเพื่อส่งการเรียนรู้การสอนออนไลน์ และหัวหน้างานยังค้นพบช่องว่างในความรู้ด้านเทคโนโลยีเนื่องจากครูบางคนรู้สึกสบายใจมากกว่าอื่นๆ ในการเปลี่ยนไปใช้ระบบจัดส่งออนไลน์ ผู้บริหารและหัวหน้างานที่พวกเขาทำงานร่วมกับครูใหม่นี้ พบว่า ครูเต็มใจที่จะเรียนรู้กลยุทธ์ใหม่ๆ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนออนไลน์ จากการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้สอบถามผู้ตอบแบบสอบถาม หัวหน้ากลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ และผู้บริหาร เพิ่มเติมทำให้ทราบว่า การนิเทศโดยผู้บริหารเป็นกระตุ้นผู้สอนให้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ ๆ และปัจจุบันการจ้างครูต่างชาติมีสัญญาจ้างเป็นรายปีการศึกษา การนิเทศการจัดการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์การประเมินที่ส่งผลต่อการพิจารณาด้านคุณภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อต่อสัญญาจ้างครูต่างชาติอีกด้วย

3.3 รูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาอาชีพส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้สำหรับครูต่างชาติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องมาจาก ครูต่างชาติและเพื่อนครูแสดงความคิดเห็นโดยตรงไปตรงมา แสดงความเห็นโดยให้คำแนะนำเชิงบวก ครูต่างชาติและเพื่อนครูที่สอนวิชาเดียวกันหรือระดับชั้นเดียวกันมีการตกลงให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของแต่ละคน มีการร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์นักเรียนของแต่ละคน ทำการตกลงเข้าสังเกตการจัดการเรียนรู้ซึ่งกันและกันเข้าสังเกตการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้ความช่วยเหลือและสะท้อนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และได้ทำตารางการสังเกตการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจนการนิเทศวิธีนี้จึงเป็นเหมือนการให้คนที่อยู่ในระดับเดียวกันมาร่วมกันพัฒนาแต่ละฝ่ายเป็นการประเมินซึ่งกันและกันอย่างไม่เป็นทางการ และสอดคล้องกับ มารุต ทรศนากรกุล (2560) พบว่า การนิเทศแบบร่วมพัฒนาอาชีพเป็นสิ่งสนับสนุนและมีค่าน้ำหนักน้อย ทั้งนี้เพราะผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีความสัมพันธ์ในลักษณะเพื่อนครูที่ต่างฝ่ายต่างช่วยแนะนำและสะท้อนภาพและความสามารถในด้านที่ต้องการปรับปรุงของทั้งคู่ ดังนั้นการนิเทศวิธีนี้จึงเป็นเหมือนการให้คนที่อยู่ในระดับเดียวกันมาร่วมกันพัฒนาแต่ละฝ่ายเป็นการประเมินซึ่งกันและกันอย่างไม่เป็นทางการ

3.4 รูปแบบการนิเทศแบบคลินิกครูต่างชาติส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องมาจาก ครูต่างชาตินำข้อคิดเห็น หรือ คำเสนอแนะ จากผู้นิเทศ หัวหน้า หรือครูพี่เลี้ยงมาปรับใช้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ได้รับข้อมูลย้อนกลับพร้อมทั้งข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในครั้งถัดไปและได้รับการสังเกตการสอนในลักษณะที่เป็นทางการ ผู้นิเทศติดตามผลการพัฒนาของครูต่างชาติภายหลังการนิเทศอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ครูต่างชาติได้รับโอกาสให้มีส่วนร่วมประชุมเพื่อการวางแผนและทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทเรียนก่อนการสังเกตการสอน ได้รับคำแนะนำเพื่อจัดการเรียนรู้ก่อนการสังเกตการสอน และมีการนัดหมายประชุมชี้แจงเกี่ยวกับแนวทางและขั้นตอนการแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ร่วมกับผู้นิเทศ ในช่วงปี 2562-2564 การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงมีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายไม่จำเป็นต้องมีความถี่และให้ผู้อื่นมาเป็นคู่มือในการพัฒนา และอีกทั้งปัจจุบันมีช่องทางมากมายในการพัฒนาด้วยตนเอง การนิเทศแบบคลินิกจึงไม่มีนัยสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับ มารุต ทรรคนากรกุล (2560) พบว่า รูปแบบการนิเทศแบบคลินิกสามารถเป็นเครื่องหลักหรือใช้ควบคู่กับพฤติกรรมนิเทศและกิจกรรมนิเทศได้โดยคิดเป็นร้อยละ 77.4 หากใช้เพื่อการพัฒนาการจัดการชั้นเรียนอาจเป็นผลน้อยที่สุด Arsaythamby Veloo, Mary Macdalena A Komuji, และ Rozalina Khalid (2013) ผลการวิจัยพบว่า การนิเทศทางคลินิกส่งผลต่อการสอนของครู เป็นการกำกับดูแลในโรงเรียนสามารถเพิ่มระดับการพัฒนาการสอนได้ ผลของการดูแลทางคลินิกนี้ช่วยให้ครูสามารถแก้ไขหรือปรับปรุง แนวทางการสอนให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ มีประสิทธิภาพรวมทั้ง คมสัน พิมพ์วาปี (2561) พบว่า ผลการเปรียบเทียบรูปแบบการนิเทศการสอนที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูวิทยาศาสตร์มากที่สุด คือ รูปแบบการนิเทศการสอนแบบคลินิก งานวิจัยดังกล่าว ผลการศึกษา ในช่วงก่อนมีการระบาดของ COVID-19 การนิเทศแบบคลินิกจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพและศักยภาพการจัดการเรียนรู้ของครู แต่หลังจากการแพร่ระบาดผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลผลปรากฏว่า การนิเทศแบบคลินิกจึงไม่มีนัยสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลสารสนเทศไปเป็นแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับครูต่างชาติประถมศึกษา
 - 1.2 จากผลการวิจัย รูปแบบการนิเทศแบบพัฒนาตนเองส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้สำหรับครูต่างชาติระดับประถมศึกษา มากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารควรเน้นการจัดการนิเทศเพื่อยกระดับแนวทางพัฒนาครูต่างชาติประถมศึกษา
 - 1.3 จากผลการวิจัย รูปแบบการนิเทศแบบคลินิกส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้สำหรับครูต่างชาติระดับประถมศึกษา น้อยที่สุด ผู้บริหารนำการนิเทศแบบคลินิกมาทำการนิเทศกับครูที่ยังขาดประสบการณ์การสอนและต้องการได้รับคำแนะนำเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้นเป็นราย ๆ ไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการนิเทศที่สอดคล้องกับบริบททางการเรียนรู้ของสถานศึกษาแต่ละสังกัดเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการนิเทศครูต่างชาติในแต่ละระดับ

เอกสารอ้างอิง

- คมสัน พิมพ์วาปี และ จุไรรัตน์ สุตรุ่ง. (2561). รูปแบบการนิเทศการสอนที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของครูวิทยาศาสตร์. (วารสารครุศาสตร์ ปีที่ 48 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มีนาคม 2563)).
- ชัชชรีย์ บุนนาค. (2561). ปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยและข้อเสนอแนะด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ปี 2564 – 2568. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 2 “GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2018”.
- ธนัญญา วุฒินิพนธ์. (2563). รูปแบบการนิเทศที่มีประสิทธิผลต่อการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเทศบาลวัดท่าสะต๋อย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารการศึกษาและการ พัฒนาสังคมปีที่ 15 ฉบับที่ 2 (มกราคม - มิถุนายน 2563).
- บดินทร์ เชนย์วิบูลย์.(2559). การนำเสนอแนวทางการจัดการนิเทศการสอนภาษาอังกฤษของครูต่างชาติในโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็น ภาษาอังกฤษในระดับชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต , จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- มารุต ทรรศนากรกุล. (2560). ปัจจัยเชิงสาเหตุของการนิเทศที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะครูที่สอนในโรงเรียนข ย า ย โอกาสทางการศึกษาโครงการโรงเรียนประชารัฐ. วิทยานิพนธ์ปริญญา ม ห า บั ณฑิ ต , จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- วิไลพร ชิมชาติ. (2560). แนวทางการนิเทศการสอนครูผู้สอนภาษาอังกฤษโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สำนักปลัดกระทรวงการศึกษาธิการ. (2564). ผลการทดสอบ O-NET ระดับชาติ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.
- สมบัติ คชสิทธิ์. (2560). การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้กับผู้เรียนยุค THAILAND 4.0. วารสาร วไลยอลงกรณ์ปริทัศน์, (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2560.
- อิทธิวดี อึ้งรัมย์. (2564). แนวทางการบูรณาการเรียนรู้อังกฤษโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้ ตลอดชีวิตเพื่อใช้ในหน่วยงานและชุมชน. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า.
- Arsaythamby Veloo, Mary Macdalena A Komuji, and Rozalina Khalid (2013).The effects of clinical supervision on the teaching performance of secondary school teachers. 3rd World Conference on Learning, Teaching and Educational Leadership. (Procedia - Social and Behavioral Sciences 93 (2013) Pages 35 – 39).

- Bambang Budi Wiyono , Ach. Rasyad, and Massaro (2021). The Effect of Collaborative Supervision Approaches and Collegial Supervision Techniques on Teacher Intensity Using Performance-Based Learning. SAGE Journal April- June 2021 (Pages 1-9).
- Glatthorn, A. A. (1984). Differentiated Supervision. Washington D.C.: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Jesse D. Brock, Don M. Beach, Mandy Musselwhite, and Ikie Holder. (2021). Instructional Supervision and the COVID Pandemic: Perspective from Principal. (Journal of Education Research & Practice 2021, V0lume 11, Issue 1, Pages 168-180).
- Stellah. (2020). Relationship between Instructional Supervision and Teacher's Performance among Public Secondary Schools in Nandi North Sub-country, Kenya. (East Africa Journal of Education and Social Sciences, EAJESS - September 2020, Pages. 90-97).

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

Development Program to Enhance Academic Leadership of Teachers
under Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 3

จรุงศักดิ์ รักษาเคน¹, สินธวา คามดิษฐ์²

Jarungsak Rucksaken¹, Sinthawa Khamdit²

(Received: 2023-06-23; Revised: 2023-06-30; Accepted: 2023-06-30)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 และ 2) ออกแบบและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 การดำเนินการวิจัยมีลักษณะเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำนวน 292 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 การออกแบบและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูต้นแบบด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของครู จำนวน 3 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

¹นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹M. Ed. Program Student in Educational Administration and Development, Faculty of Education, Mahasarakham University

²อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

²Lecturer of Curriculum and Instruction Faculty of Education, Mahasarakham University.

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ในสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนค่าดัชนีความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเรียงจากสูงไปหาลด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ด้านการพัฒนาสื่อวัตกรรมการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ด้านการเป็นแบบอย่างด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ตามลำดับ

2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) วิธีดำเนินการพัฒนา ประกอบด้วย การอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการปฏิบัติงานจริง โดยจัดกิจกรรมตามหลักการพัฒนาแบบ 70:20:10 4) เนื้อหากิจกรรม แบ่งออกเป็น 6 Module ได้แก่ Module 1 การพัฒนาหลักสูตร Module 2 การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู Module 3 การเป็นแบบอย่างด้านการจัดการเรียนรู้ Module 4 การมีส่วนร่วมในการพัฒนา Module 5 การพัฒนาสื่อวัตกรรมการศึกษา และ Module 6 การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน 5) การวัดและประเมินผล การประเมินความรู้ ความเข้าใจ ก่อน – หลังการพัฒนา การประเมินความสามารถภาวะผู้นำทางวิชาการของครู และประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการพัฒนา ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งสองรายการ

คำสำคัญ : โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำทางวิชาการ,ครู

Abstract

This research aimed 1) to investigate the current state, desirable state, and the needs for reinforcement towards teachers' academic leadership under Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 3 and 2) to design and assess the academic leadership program for teachers' reinforcement under Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 3. The research methodology was a mixed methods and consisted of two phases. The first phase was the study of the current state, desirable state, and the needs for reinforcement towards teachers' academic leadership under Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 3. The research sample was 292 school administrators and teachers from Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 3 by using stratified random sampling. The research instrument used to collect the data was the questionnaire. The data was analyzed by statistical analysis which provided information in the form of percentage, mean, standard deviation, and

priority needs index. The second phase was the design and the assessment on the academic leadership program for teachers' reinforcement. The informants of the study were 5 qualified professionals from purposive sampling.

The research instruments were semi-structured interview and the evaluation form on the appropriateness and the possibility of the program. The data was analyzed by statistical analysis which provided information in the form of percentage, mean, and standard deviation.

The research findings were as follows:

1. The teachers' academic leadership under Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 3 in the current state was at a medium level and in the desirable state was at the highest level. Additionally, having considered the priority needs index revealed the priority needs by descending order, namely the participatory development, the development of educational innovation and technology, the curriculum development, the self and teacher-professional development, the role model for learning management, and the establishment of community relationship, respectively.

2. The academic leadership program for teachers' reinforcement under Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 3 consisted of 1) the principles of the program, 2) the objectives of the program, 3) the procedures of the program which consisted of the workshop, the observation activity, and the practical work designed based on 70:20:10 model in development, 4) the content which concerned (1) the curriculum development, (2) self and teacher-professional development, (3) the role model for learning management, (4) the participatory development, (5) the development on educational innovation and technology, and (6) the establishment of community relationship, and 5) the evaluation and assessment concerned the pre and post – comprehension assessment towards the academic leadership program for teachers' reinforcement and the satisfaction survey of the development participants. The result of the assessment revealed that the level of appropriateness and possibility was at the highest level.

Keywords : program for leadership reinforcement, academic leadership, teacher

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือและกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้คนเป็นกำลัง ที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษ ที่ 21 ที่มีความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแบบก้าวกระโดดส่งผลกระทบต่อระบบ เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาคและของโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) โดยโรงเรียนเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่พัฒนาผู้เรียนและสังคม ภายใต้บทบัญญัติของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมการดำรงชีวิต และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

การพัฒนาครูจึงจำเป็นอย่างยิ่งในโลกยุคปัจจุบันที่กระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสารไหลบ่าข้ามพรมแดนมาถึงกันอย่างรวดเร็ว ย่อมส่งผล ต่อระบบ และคุณภาพการศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สภาวะเช่นนี้จึงเป็นสิ่งท้าทายอย่างยิ่งสำหรับครู ในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ครูจึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สามารถปฏิบัติงาน หรือดำเนินกิจกรรมในวิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการของโรงเรียน เขตพื้นที่ การศึกษาและ กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551)

ภาวะผู้นำครูเป็นตัวชี้วัดหนึ่งในสมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอน ตามที่สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้ครูผู้สอนทุกคนมีภาวะผู้นำครูดังที่ วิจารย์ พานิช ได้กล่าวว่า การพัฒนาครู หลักสำคัญต้องทำให้ครูเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญจำเป็น เร่งด่วน เพราะว่าครูและบุคลากรทางการศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนานักเรียน ซึ่งเป็น ทรัพยากรมนุษย์ที่ถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในอนาคตเพื่อช่วยขับเคลื่อนพัฒนาประเทศไทย ให้นักเรียน สามารถเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะที่สามารถนำไปใช้ในการสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ (วิจารย์ พานิช, 2556) โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จนั้น ต้องอาศัยภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและภาวะผู้นำของคณะ ครู (วิโรจน์ สารรัตน์, 2548)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีภารกิจสำคัญในการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้มีคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จากรายงานการดำเนินงาน พบว่า ปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขคือ ปัญหาด้านวิชาการ ด้าน นักเรียนและและการอบรมพัฒนาครู ซึ่งผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net) ของชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ประจำปีการศึกษา 2560-2564 เมื่อพิจารณาผลคะแนนการสอบทั้ง 3 วิชา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ในปีการศึกษา 2564 ในรายวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 35.59, 33.11 และ 32.90 โดยคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 36.83, 34.31 และ 39.22 พบว่ามีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำกว่ามาตรฐานของประเทศหลายปีติดต่อกัน

ครูจึงมีบทบาทที่สำคัญในการเป็นผู้นำทางวิชาการ ที่มีความรู้ความสามารถในหลักการจัดการศึกษา เป็นอย่างดีจึงจะช่วยให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพให้กับผู้เรียน รวมทั้งใช้ความรู้เพื่อยกระดับความรู้ทักษะความสามารถ การพัฒนาให้มีคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อช่วยให้การปฏิบัติหน้าที่และบทบาทของครูมีประสิทธิภาพ (สิปปนนท์ เกตุทัต, 2541) ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องได้รับการเพิ่มทักษะ ความรู้ ได้รับการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการให้ครูเพื่อให้การสอน มีประสิทธิภาพและเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3, 2565)

จากความสำคัญและปัญหาข้างต้นจึงควรดำเนินการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้นำทางวิชาการของครู ให้มีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาตัวเอง การเป็นแบบอย่างด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ดังกล่าว เพื่อให้ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งโปรแกรมฯ ดังกล่าวยังเป็นประโยชน์ต่อครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้พัฒนาครูเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาต่อไป

ความมุ่งหมายการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3
2. เพื่อออกแบบและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ซึ่งผู้วิจัยแบ่งการดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำนวน 989 คน จากทั้งหมด 145 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3 ประจำปีการศึกษา 2565 จำนวน 292 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตาม ตารางของ Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิตามขนาดของ สถานศึกษา และใช้วิธีการสุ่มแบบจับสลากแบบไม่ใส่คืนให้ได้จำนวนครบตามสัดส่วนที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การ เสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Type) มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อของข้อคำถามสภาพ ปัจจุบันอยู่ระหว่าง .544 ถึง .931 และข้อคำถามสภาพที่พึงประสงค์อยู่ระหว่าง .578 ถึง .853 และมีค่าความ เชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน เท่ากับ .977 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ .976

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของ ครู โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยหาค่าดัชนี ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index)

ระยะที่ 2 การออกแบบ และประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สำหรับ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย

1.1 ครูผู้มีต้นแบบด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของครู จำนวน 3 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.2 ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม จำนวน 5 คน ใช้วิธีการ เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เกี่ยวกับวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู

2.2 แบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการ ของครู สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3 เป็นแบบมาตร ประมาณค่าตามแบบของ Likert (Likert Type Rating Scale) 5 ระดับ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ครูที่มีแนวปฏิบัติที่ดีและสร้างข้อสรุปเป็นความเรียง จากครูที่มีแนวปฏิบัติที่ดี จำนวน 3 คน ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ได้ข้อมูลดังนี้องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู วิธีการพัฒนา และการประเมินผลโปรแกรม

3.2 วิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า

สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.59$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ($\bar{x} = 2.70$) รองลงมา คือ ด้านการเป็นแบบอย่างด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{x} = 2.63$) และด้านการพัฒนาตัวเองและเพื่อนครู ($\bar{x} = 2.60$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ($\bar{x} = 2.52$)

สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ($\bar{x} = 4.83$) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{x} = 4.81$) และด้านการพัฒนาตัวเองและเพื่อนครู ($\bar{x} = 4.79$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ($\bar{x} = 4.74$)

ลำดับความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ($PNI_{\text{modified}} = 0.92$) ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.89$) ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{\text{modified}} = 0.87$) ด้านการพัฒนาตัวเองและเพื่อนครู ($PNI_{\text{modified}} = 0.84$) ด้านการเป็นแบบอย่างด้านการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.82$) และ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ($PNI_{\text{modified}} = 0.75$) ตามลำดับ รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสภาพปัจจุบัน ระดับสภาพที่พึงประสงค์ และค่าดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการ โดยรวมของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	\bar{x}	S.D.	ระดับ	\bar{x}	S.D.	ระดับ		
1. การพัฒนาหลักสูตร	2.58	0.92	ปานกลาง	4.81	0.17	มากที่สุด	0.87	3
2. การพัฒนาตัวเองและเพื่อนครู	2.60	1.00	ปานกลาง	4.79	0.18	มากที่สุด	0.84	4
3. การเป็นแบบอย่างด้านการจัดการเรียนรู้	2.63	1.00	ปานกลาง	4.79	0.18	มากที่สุด	0.82	5
4. การมีส่วนร่วมในการพัฒนา	2.52	1.00	ปานกลาง	4.83	0.14	มากที่สุด	0.92	1
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา	2.54	0.98	ปานกลาง	4.80	0.17	มากที่สุด	0.89	2
6. การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน	2.70	0.96	ปานกลาง	4.74	0.21	มากที่สุด	0.75	6
โดยรวม	2.59	0.98	ปานกลาง	4.80	0.18	มากที่สุด	0.85	

2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีแนวปฏิบัติที่ดี และเป็นที่ยอมรับมาสังเคราะห์เพื่อนำไปสู่การจัดทำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ได้ผลการวิจัย ดังนี้

2.1 องค์ประกอบของโปรแกรม การพัฒนาโปรแกรมในครั้งนี้ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) วิธีดำเนินการพัฒนา 4) เนื้อหากิจกรรม 5) การวัดและประเมินผล

2.2 เนื้อหาโปรแกรมผลการออกแบบ และประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ประกอบด้วยเนื้อหา 6 โมดูล ใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานโปรแกรม รวมทั้งสิ้น 180 ชั่วโมง ดังนี้

โมดูล 1 การพัฒนาหลักสูตร 1) รูปแบบของหลักสูตร 2) หลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรสถานศึกษาและการประเมินผลหลักสูตร 3) การสร้างและพัฒนาหลักสูตร

โมดูล 2 การพัฒนาตัวเองและเพื่อนครู 1) การสร้างวิสัยทัศน์ในการพัฒนาตนเอง 2) การสร้างความศรัทธาในอาชีพครู 3) การสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนร่วมงาน

โมดูล 3 การเป็นแบบอย่างด้านการจัดการเรียนรู้ 1) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล 2) รูปแบบเทคนิควิธีการสอน บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้

โมดูล 4 การมีส่วนร่วมในการพัฒนา 1) วิสัยทัศน์ในการพัฒนาสถานศึกษา 2) การสร้างเครือข่ายการปฏิบัติงาน 3) การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

โมดูล 5 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 1) การใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ 2) การใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการผลิตสื่อ นวัตกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ 3) การสืบค้นข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้

โมดูล 6 การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน 1) นโยบายโรงเรียนและชุมชน 2) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 3) การจัดตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและสมาคมผู้ปกครอง

2.3 วิธีการที่ใช้ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู การวิจัยครั้งนี้ได้นำหลักการ 70:20:10 มาใช้ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ดังนี้

2.3.1 หลักการ 70% การพัฒนาด้วยตนเอง ได้แก่ การลงมือปฏิบัติงานจริงในสถานศึกษาของตนเอง

2.3.2 หลักการ 20% การพัฒนาจากบุคคลอื่น ได้แก่ การศึกษาดูงานจากครูในสถานศึกษาหรือสถานศึกษาอื่นที่มีประสบการณ์สูงในด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของครู

2.3.3 หลักการ 10% การพัฒนาด้วยการอบรม ได้แก่ เข้าร่วมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการตามโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู

ส่วนผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน โดยรวมมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งสองรายการ

อภิปรายผล

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 มีสภาพปัจจุบันโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน อาจเป็นเพราะบริบทโดยรวมของสถานศึกษาในเขตพื้นที่เป็นสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็ก มีข้าราชการครูและผู้บริหารสถานศึกษาย้ายและเกษียณอายุราชการจำนวนมาก ซึ่งเป็นช่วงรอยต่อของการเปลี่ยนถ่ายครูรุ่นใหม่กับครูรุ่นเก่า ขาดผู้นำที่มีประสบการณ์

ในการบริหารความร่วมมือ การสร้างการทำงานเป็นทีม รวมทั้งชาติวิสัยทัศน์ในการทำงานร่วมกัน ส่งผลให้การมีส่วนร่วมในการพัฒนา ความผูกพัน บรรยากาศในการทำงาน ความมุ่งมั่นที่ปฏิบัติภารกิจร่วมกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กรและวิสัยทัศน์ในการพัฒนาสถานศึกษาร่วมกันลดลง ส่งผลให้ตัวชี้วัดนี้มีค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันต่ำที่สุด และค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของครูอยู่ในระดับปานกลางนั่นเอง ดังที่ Cambone and Wyeth (1992) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมพัฒนาของครูจะทำให้ฝ่ายบริหารได้ทราบถึงความเข้าใจ ความรู้สึกและมุมมองต่างๆ ของคณะครูที่มีต่อนโยบาย ทำให้ฝ่ายบริหารได้มีข้อมูลในการบริหารจัดการและการตัดสินใจอย่างรอบคอบ ครูคือกลุ่ม บุคลากรหลักในการแปลงวิสัยทัศน์และนโยบายของสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติ การที่ครูมีความเต็มใจ และมีพลังต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมกับฝ่ายบริหาร ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดที่มีประโยชน์ ต่อการตัดสินใจแก่ฝ่ายบริหาร ก่อให้เกิดบรรยากาศการทำงานแบบมีความรู้สึกร่วมกันของความเป็น เจ้าของและความผูกพันที่ปฏิบัติภารกิจเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร ในแง่ของครูผู้นำ การเปิดโอกาสให้เขาเหล่านั้นได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ย่อมทำให้ครูเหล่านั้นมี ความผูกพันและมุ่งมั่นที่จะผลักดันให้นำแนวคิดไปสู่การปฏิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันทนา จำปาศรี (2558) ที่วิจัยเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ภัณฑุษาพัชร คำสะอาด (2563) ที่วิจัย เรื่อง การพัฒนาโปรแกรม เสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โยธาธร เขต 2 ที่พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับนิสาลักษณ์ จันทร์อร่าม (2561) ที่ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทาง วิชาการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะ ผู้นำทางวิชาการของครู ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย และตัวชี้วัด ด้านมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาร่วมกันมีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันต่ำเป็นลำดับที่ 4 จาก 5 ตัวชี้วัด

สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3 พบว่า โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสามารถทำงานร่วมกับครูคนอื่น มีเครือข่ายการปฏิบัติงานร่วมกัน ก่อให้เกิดบรรยากาศการทำงานแบบมีความรู้สึกร่วม อาจเป็นเพราะว่าครู เป็นผู้ที่ประกอบวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้าน การเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย แนวทางต่างๆ ในสถานศึกษาของรัฐ กระทรวงศึกษาธิการ (2547) ซึ่งการศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญ ยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพมีความสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และมีคุณลักษณะตามที่ประเทศชาติพึงประสงค์ เหมาะแก่กาลเวลาและบริบทสังคมไทย ดังปรากฏจากนโยบาย ทางการปฏิรูปการศึกษา บทบาทสำคัญที่สุดในการพัฒนาดังกล่าวเป็นบทบาทที่ต้องเกิดจากความร่วมมือ ของบุคลากรทุกๆฝ่าย สามารถทำงานร่วมกันได้ มีเครือข่ายการปฏิบัติงาน จะก่อให้เกิดบรรยากาศการทำงาน แบบมีส่วนร่วม ดังนั้นครูจึงต้องพลิกบทบาทของตนมาเป็นผู้ช่วยผลักดันการทำงานของโรงเรียน ให้ประสบความสำเร็จด้วย หากครูมีความสามารถที่จะเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการในการสร้างความร่วมมือ

จากเพื่อนครูคนอื่นๆ ย่อมส่งผลให้ผู้ร่วมงานมีพลังในการทำงานในอันที่จะช่วยกันขับเคลื่อนให้งานบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีคุณภาพ ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และคณะ (2557) สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิสาลักษณ์ จันทร์อร่าม (2561) ที่วิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครูสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 และ พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ ของภาวะผู้นำทางวิชาการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด และตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด คือ การมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาร่วมกัน

ลำดับความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน อาจเป็นเพราะว่าครูเป็นบุคคลสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาการศึกษา ดังนั้นครูจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อเป็นผู้ชี้แนะเป็นแรงจูงใจให้กับเพื่อนร่วมงานและนักเรียน เพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่พึงประสงค์ของสถานศึกษา ครูผู้มีภาวะผู้นำทางวิชาการนั้นจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นผู้จัดระเบียบสถานศึกษา เป็นผู้นำและผู้ประเมิน เพื่อเป็นการรับประกันความก้าวหน้าทางวิชาการของสถานศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ครูควรได้รับการส่งเสริม ดังนั้นครูจึงต้องพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพสูงสุด เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องกระทำอย่างจริงจังและต่อเนื่อง สอดคล้องกับนิสาลักษณ์ จันทร์อร่าม (2561) ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย โดยด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอยู่ในลำดับที่ 2 จาก 5 องค์ประกอบ และด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ด้านมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาร่วมกัน

2. ผลการออกแบบและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 องค์ประกอบของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) วิธีดำเนินการพัฒนา 4) เนื้อหากิจกรรม 5) การวัดและประเมินผล เนื้อหาและกิจกรรมประกอบด้วย 6 Module ได้แก่ Module 1 การพัฒนาหลักสูตร Module 2 การพัฒนาตัวเองและเพื่อนครู Module 3 การเป็นแบบอย่างด้านการจัดการเรียนรู้ Module 4 การมีส่วนร่วมในการพัฒนา Module 5 การพัฒนาสื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยีทางการศึกษา Module 6 การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย การอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการปฏิบัติงานจริง โดยมีการจัดกิจกรรมตามหลักการพัฒนาแบบ 70:20:10 ดังนี้ 1. การทำแบบทดสอบก่อนการอบรม 2. การอบรมเชิงปฏิบัติการ

(6 Module 18 ชั่วโมง คิดเป็น 10%) 3.การทำแบบทดสอบหลังการอบรม 4.การศึกษาดูงาน (36 ชั่วโมง คิดเป็น 20%) และ 4.การปฏิบัติงานจริง ณ สถานศึกษา (126 ชั่วโมง คิดเป็น 70%) และ 5) การประเมินผล โปรแกรม ประกอบด้วย 1. การประเมินความเข้าใจ ก่อน - หลังการพัฒนา การประเมินความสามารถภาวะผู้นำทางวิชาการของครู และการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการพัฒนาตามโปรแกรม ส่วนผล การประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าก่อนการสร้างโปรแกรม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด หลักการเกี่ยวกับ องค์ประกอบโปรแกรมและขอบข่ายเนื้อหาของโปรแกรมตามแนวคิดของ อารัง บัวศรี (2542), ھرรษา สุขกาล (2543), สุมิตรา พงศธร (2550), ยอดอนงค์ จอมหงส์พิพัฒน์ (2553), สุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2554), รังสรรค์ สุทาร์มย์ (2556) ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) วิธีดำเนินการพัฒนา 4) เนื้อหากิจกรรม 5) การวัดและประเมินผล เพื่อให้ได้โปรแกรมที่สมบูรณ์มาใช้ในการ ฝึกอบรมให้ความรู้แก่ครู เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญาพัชร คำสะอาด ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ผลวิจัยพบว่า โปรแกรมเสริมสร้าง ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 2) เนื้อหา 3) กิจกรรม 4) เครื่องมือ และ 5) การวัดและประเมินผล เนื้อหาของ ประกอบด้วย 4 Module 1 การเป็นผู้นำและแบบอย่างทางการสอน Module 2 การมีส่วนร่วมในการพัฒนา Module 3 การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน Module 4 การพัฒนานักเรียน ระยะเวลาการพัฒนา 180 ชั่วโมง วิธีการพัฒนา คือ การศึกษาด้วยตนเอง การฝึกอบรม และการศึกษาดูงาน ผลการประเมินความเหมาะสมและความ เป็นไปได้ของโปรแกรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน โดยรวม มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยที่ พบว่า สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น ของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู มีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการ ของครู พบว่า ด้านมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการร่วมในการ พัฒนาเช่นเดียวกัน ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ควรให้ความสำคัญ โดยการกำหนดเป็นนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของครูเพื่อให้ครูมีส่วนร่วม ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษามากยิ่งขึ้น และผู้บริหารสถานศึกษาควรนำไปใช้เป็น แนวทางการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาโดยมุ่งเน้นให้ครูมีส่วนร่วมในภารกิจที่ครูเกี่ยวข้องมากที่สุด

1.2 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จะประสบความสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดนั้น มีปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของการพัฒนาดังนี้

1.2.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีนโยบายที่ครูทุกคนเข้ารับการพัฒนาตามโปรแกรมนี้ เพราะเป็นโปรแกรมที่มีประโยชน์รวมทั้งสามารถเติมเต็มจุดอ่อนด้านภาวะผู้นำทางวิชาการให้กับครูได้ และควรจัดให้มีระบบการติดตามประเมินผลการพัฒนาด้านภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นให้ครูและบุคลากรมีความความตระหนักและพัฒนาตนเองโดยพิจารณาจากลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่มีความต้องการสูงก่อน

1.2.2 สถานศึกษาควรมีการอำนวยความสะดวกในการพัฒนาครั้งนี้ โดยจัดให้มีระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาด้านภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ พร้อมทั้งมีการจัดกิจกรรมเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้บริหาร สถานศึกษาและครูผู้สอนได้เกิดความตระหนักในด้านมาตรฐานวิชาชีพ และพร้อมพัฒนาตนเอง ส่งเสริมให้ครูเกิดความรู้ความเข้าใจ

1.2.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมการอบรมพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู และให้ความรู้ความเข้าใจอำนวยความสะดวกให้ครูสามารถบริหารจัดการเวลาในการเข้าร่วมพัฒนาตามโปรแกรมและสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามปกติ ไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงานที่หลักและสามารถนำความรู้ที่ได้ในแต่ละช่วงของโปรแกรมไปใช้จริงในสถานศึกษา จึงจะส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

1.2.4 ครูผู้สอนควรตระหนักและให้ความสำคัญของการพัฒนาตามโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู เพื่อให้ครูนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับตามที่กำหนดในโปรแกรมในหลักการพัฒนาแบบ 70:20:10 กล่าวคือ 1) การพัฒนาด้วยตนเอง ได้แก่ การลงมือปฏิบัติงานจริงในสถานศึกษาของตนเอง 2) การพัฒนาจากบุคคลอื่น ได้แก่ การศึกษาดูงานจากครูในสถานศึกษาหรือสถานศึกษาอื่นที่มีประสบการณ์สูงในด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของครู และ 3) การพัฒนาด้วยการอบรม ได้แก่ เข้าร่วมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการตามโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในรูปแบบอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของครูที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนเพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยและการพัฒนาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของครูทุกปี เพื่อให้ได้องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของครูที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงและบริบทของครูในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พุทธศักราช 2547. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กัญญาพัชร คำสะอาด. (2563). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นิสาลักษณ์ จันทร์อร่าม. (2561). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครูสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัย การบริหารและพัฒนาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9 (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.บุหงา วัฒนะ. (2546). Active Learning. วารสารวิชาการ, 10(9), 30-34.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ และคณะ. (2557). สัตตสิกขาที่ค้นเจ็ดมุมมองการศึกษาใหม่และการเรียนการสอนนอก กรอบ 7 ประการ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วันทนา จำปาศรี. (2558). การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). ครูเพื่อศิษย์สร้างห้องเรียนกลับทาง. สงขลา: เอส.อาร์.พรินติ้งแมสโปรดักส์.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2548). ผู้บริหารโรงเรียน: สามมิติการพัฒนาวิชาชีพสู่ความเป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสิทธ์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2563 – 2565 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2565). มหาสารคาม : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคามเขต 3.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษา ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) ฉบับสรุป. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). รายงานประจำปี 2561. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา.
- สิปพนนท์ เกตุทัต. (2541). แนวคิดเกี่ยวกับทิศทางและนโยบายด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศไทย. วารสารวิชาการ, 5 (พฤษภาคม), 2-15.

Cambone, W. and Wyeth, A. (1992). Trouble in Paradise: Teacher Conflicts in Shared Decision-Making. *Educational Administration Quarterly*, 28, 350-367.

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

Development of Teacher Competency Strengthening Program of Active
Learning Management under Mahasarakham Primary Educational Service Area
Office 1

วาสนา โพธิ์ศรี¹, สินธวา คามดิษฐ์²

Wassana Phosri¹ , Sinthawa Khamdit²

(Received: 2023-06-30; Revised: 2023-08-30; Accepted: 2023-08-30)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการ
จำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะด้านจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู และ 2) ออกแบบ และประเมินโปรแกรม
เสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 การดำเนินการวิจัยมีลักษณะเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ
ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะ
ด้านจัดการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม
เขต 1 จำนวน 293 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ระยะที่ 2 การออกแบบ และประเมินโปรแกรม
เสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูต้นแบบด้านการจัดการเรียนรู้
เชิงรุก จำนวน 3 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ใน
การวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้

¹นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹M. Ed. Program Student in Educational Administration and Development, Faculty of Education,
Mahasarakham University

²อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

²Lecturer of Curriculum and Instruction Faculty of Education, Mahasarakham University.

ของโปรแกรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนค่าดัชนีความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก รองลงมาคือการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดและการปฏิบัติตามลำดับ ส่วนการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำสุด

2. โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาและกิจกรรม แบ่งออกเป็น 4 Module ได้แก่ Module 1 การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Module 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดและการปฏิบัติ Module 3 การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ Module 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก 4) วิธีการพัฒนาประกอบด้วย การอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการปฏิบัติงานจริง โดยจัดกิจกรรมตามหลักการพัฒนาแบบ 70:20:10 และ 5) การประเมินผลโปรแกรม ประกอบด้วย การประเมินความรู้ ความเข้าใจ ก่อน - หลังการพัฒนา การประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการพัฒนา ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งสองรายการ

คำสำคัญ: การพัฒนาโปรแกรม, สมรรถนะครู, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Abstract

The purposes of this study aimed to 1) investigate the current conditions, desirable conditions and needs of the development of teacher competency of active learning management 2) design and evaluate the development of teacher competency strengthening program of active learning management under Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 1. The design of this study was mixed method which divided into 2 phrases. Phrase 1 was the study of the current conditions, desirable conditions and needs of the development of active learning management competency. The samples were 293 teachers under

Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 1 using the stratified random sampling technique. Phase 2 were the design and evaluation of the development of teacher competency strengthening program of active learning management. The target groups consisted of 3 active learning management model teachers and 5 educational experts using purposive sampling. The instruments used to collect data were the questionnaire, semi-structured interview and the assessment of suitability and possibility of the program. The statistics used to analyze the data were percentage, average, standard deviation and PNI modified.

The research results revealed that:

1. The overall current conditions of active learning management was at a medium level. The overall desirable conditions were at the highest level. Having the needs of measurement and evaluation in active learning was the most required element, and usability and development of media and technology in active learning management, thinking -based and practice-based learning and active learning instructional design were required in order of priority.

2. The elements of development of teacher competency strengthening program of active learning management under Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 1 consisted of 1) the principle, 2) the objectives, 3) the contents and activities; divided into 4 modules consisting of Module 1 active learning instructional design, Module 2 thinking-based and practice-based learning, Module 3 usability and development of media and technology in active learning management and Module 4 measurement and evaluation in active learning management. 4) the development processes consisted of training workshop, study visit and practicality experiences according to 70:20:10 model and 5) the program evaluation consisted of knowledge assessment, understanding before and after the development processes, active learning competency assessment and assessment of satisfaction. The contents Based on the expert evaluation results of program's suitability and possibility were at the highest level.

Keyword: Program Development, Teacher Competency, Active Learning Management

บทนำ

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาโดยมุ่งหวังที่จะพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทย ให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถและสมรรถนะที่สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศไทยในยุคของไทยแลนด์ 4.0 ท่ามกลางสภาวะเช่นนี้จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายอย่างยิ่งสำหรับครูในการจัดการองค์ความรู้ ให้บังเกิดผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ครูจึงต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การจัดการเรียนรู้ของครูในยุคปัจจุบันจึงเป็นการจัดการเรียนรู้ยุคไทยแลนด์ 4.0 ที่ผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้เป็นการสอนที่สร้างสรรค์ และสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้ใฝ่รู้ และสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง กระบวนการจัดการศึกษาต้องเป็นไปในลักษณะเชิงรุก หรือ Active Learning นั่นคือการเปลี่ยนวิธีการสอนแบบเดิม ๆ เป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ กระตุ้นให้เกิดความใฝ่รู้ รู้จักคิดวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ และแก้ไขปัญหาได้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะเป็นผลทำให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ใหม่ สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ และสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้ (ไพฑูริย์ สีนลรัตน์, 2559)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นวิธีการสอนรูปแบบหนึ่งที่มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจและนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการตื่นตัวต่อการเรียนรู้และสร้างความกระตือรือร้นด้านความคิดมากกว่าวิธีการสอนโดยการท่องจำเพียงอย่างเดียว โดยผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง และสามารถเชื่อมโยงความรู้หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเองโดยครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวก การจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้จึงมีบทบาทช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น (sweeller, 2006) และผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง กล่าวคือ ผู้เรียนมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาพร พฤษพิบูล, 2555) แต่ในปัจจุบันการจัดการเรียนรู้เชิงรุกยังไม่ประสบความสำเร็จในเชิงปฏิบัติเท่าที่ควร เนื่องจากผู้สอนยังมีความเคยชินกับการสอนแบบเก่าที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง ร่วมกับการขาดความรู้ความเข้าใจในการสอนแบบใหม่ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 (นนทลี พรธาดาวิทย์, 2559)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เป็นหน่วยงานทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานขับเคลื่อนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประชากรวัยเรียนได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานการศึกษาอย่างทั่วถึง จากผลการดำเนินการจัดการศึกษาในช่วงเวลา 2 ปีที่ผ่านมา พบว่า ปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไข นั่นคือ ปัญหาคุณภาพผู้เรียนและปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจากข้อมูลแผนปฏิบัติการประจำปีของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 พบจุดอ่อนด้านบุคลากรครูในโรงเรียนสังกัดคือครูยังไม่ได้รับการพัฒนา ศักยภาพ ให้เกิดทักษะคุณภาพที่เอื้อต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อนักเรียน ครูขาดการใช้สื่อ และเทคโนโลยี และครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตอบสนองความต้องการในการจัดการเรียน การสอนให้มีคุณภาพได้ ส่งผลให้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในบางกลุ่มสาระมีผลต่ำกว่าเป้าหมายที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ได้ตั้งไว้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1, 2565)

จากความสำคัญและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาโปรแกรม เสริมสร้างสมรรถนะด้านจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู เพื่อให้สำนักงานเขตนำไปใช้ในการวางแผนการพัฒนา บุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้ครูและบุคลากร สามารถปฏิบัติการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีทักษะรวมถึงสมรรถนะในงานที่รับผิดชอบ และสามารถขับเคลื่อนนโยบายให้เป็นไปอย่างมีอาชีพ และมีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะ ด้านจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1
2. เพื่อออกแบบ และประเมินโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยผู้วิจัยดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้าง สมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2565 จำนวน 1,120 คน จากทั้งหมด 196 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2565 จำนวน 293 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิตามขนาดของสถานศึกษา และใช้วิธีการสุ่มแบบจับสลากแบบไม่ใส่คืนให้ได้จำนวนครบตามสัดส่วนที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Type Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อของข้อคำถามสภาพปัจจุบันอยู่ระหว่าง .229 ถึง .979 และข้อคำถามสภาพที่พึงประสงค์อยู่ระหว่าง .291 ถึง .864 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน เท่ากับ .974 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ .957

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยหาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index) (นงลักษณ์ วิรัชชัย และ สุวิมล ว่องวานิช, 2550)

ระยะที่ 2 การออกแบบ และประเมินโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย

1.1 ครูผู้มีต้นแบบด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 3 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.2 ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม จำนวน 5 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เกี่ยวกับวิธีการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2.2 แบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของ ลิเคิร์ท (Likert Type Rating Scale) 5 ระดับ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ครูที่มีแนวปฏิบัติที่ดี และสร้างข้อสรุปเป็นความเรียง

3.2 วิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{x} = 2.79$) รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดและการปฏิบัติ ($\bar{x} = 2.70$) และด้านการใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{x} = 2.67$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{x} = 2.58$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{x} = 4.88$) รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดและการปฏิบัติ ($\bar{x} = 4.82$) และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{x} = 4.78$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{x} = 4.72$)

ลำดับความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก ($PNI_{\text{modified}} = 0.85$) การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($PNI_{\text{modified}} = 0.83$) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดและการปฏิบัติ ($PNI_{\text{modified}} = 0.79$) และ การออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก ($PNI_{\text{modified}} = 0.69$) ตามลำดับ รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำแนกตามสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

สมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้ เชิงรุก	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modifide}	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
1. การออกแบบการเรียนรู้ เชิงรุก	2.79	1.05	ปานกลาง	4.72	0.21	มากที่สุด	0.69	4
2. การจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิด และการปฏิบัติ	2.70	1.20	ปานกลาง	4.82	0.15	มากที่สุด	0.79	3
3. การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีในการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก	2.67	1.09	ปานกลาง	4.88	0.10	มากที่สุด	0.83	2
4. การวัดและประเมินผล การเรียนรู้เชิงรุก	2.58	1.03	ปานกลาง	4.78	0.18	มากที่สุด	0.85	1
รวม	2.69	1.10	ปานกลาง	4.80	0.16	มากที่สุด	0.79	

2. โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีแนวปฏิบัติที่ดี และเป็นที่ยอมรับมาสังเคราะห์เพื่อนำไปสู่การจัดทำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ได้ผลการวิจัย ดังนี้

2.1 องค์ประกอบของโปรแกรม การพัฒนาโปรแกรมในครั้งนี้ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาและกิจกรรม 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การประเมินผลโปรแกรม

2.2 เนื้อหาโปรแกรมผลการออกแบบ และประเมินโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วยเนื้อหา 4 โมดูล ใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานโปรแกรม รวมทั้งสิ้น 160 ชั่วโมง ดังนี้

โมดูล 1 การออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก 1) การพัฒนาด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก 2) การศึกษาดูงานจากครูในสถานศึกษาหรือสถานศึกษาอื่นที่มีประสบการณ์สูงในด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก 3) การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

โมดูล 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดและการปฏิบัติ 1) การพัฒนาด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดและการปฏิบัติ 2) การศึกษาดูงานจากครูในสถานศึกษาหรือสถานศึกษาอื่นที่มีประสบการณ์สูงในด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 3) การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง จัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

โมดูล 3 การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 1) การพัฒนาด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) การศึกษาดูงานจากครูในสถานศึกษาหรือสถานศึกษาอื่นที่มีประสบการณ์สูงในด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 3) การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง สร้างหรือใช้สื่อ เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

โมดูล 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก 1) การพัฒนาด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก 2) การศึกษาดูงานจากครูในสถานศึกษาหรือสถานศึกษาอื่นที่มีประสบการณ์สูงในด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 3) การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง วัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

2.3 วิธีการที่ใช้ในการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การวิจัยครั้งนี้ได้นำหลักการ 70:20:10 มาใช้ในการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้

2.3.1 หลักการ 70% การพัฒนาด้วยตนเอง ได้แก่ การลงมือปฏิบัติโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ในชั้นเรียนของตนเอง

2.3.2 หลักการ 20% การพัฒนาจากบุคคลอื่น ได้แก่ การศึกษาดูงานจากครูในสถานศึกษาหรือสถานศึกษาอื่นที่มีประสบการณ์สูงในด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2.3.3 หลักการ 10% การพัฒนาด้วยการอบรม ได้แก่ เข้าร่วมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการตามโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ส่วนผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน โดยรวมมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งสองรายการ

อภิปรายผล

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เชิงรุก โดยตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การประเมินตามสภาพจริง โดยการประเมินจากการสังเกตพฤติกรรม การใช้คำถาม และการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน อาจเป็นเพราะว่าครูผู้สอนยังคงใช้วิธีการวัดและประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบแบบเลือกตอบมาใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้กับผู้เรียนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ไม่มีความหลากหลายตามสภาพที่แท้จริง ของผู้เรียน เน้นการวัดความรู้ความจำมากกว่าการประเมินผลงานหรือการปฏิบัติกิจกรรมตามความสามารถ และความแตกต่างของผู้เรียน ส่งผลให้ตัวชี้วัดนี้มีค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันต่ำที่สุดนั่นเอง ดังที่ กรมวิชาการ (2540) กล่าวว่า iva การประเมินผลจากสภาพจริง จะไม่เน้นการประเมินเฉพาะทักษะพื้นฐาน แต่จะเน้นการประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนในการทำงานของนักเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหา และการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติในสภาพจริง การประเมินตามสภาพจริงจะแตกต่างจากการทดสอบทั่วไป เนื่องจากเป็นการวัดผลโดยตรงในสภาพการแสดงออกจริง ๆ ในเนื้อหาวิชา ซึ่งการทดสอบด้วยข้อสอบจะวัดได้เฉพาะความรู้และทักษะบางส่วน และเป็นการวัดโดยอ้อมเท่านั้น สอดคล้องกับ เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2562) ที่วิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 และพบว่าสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ตัวชี้วัดการประเมินผลจากการปฏิบัติจริงและผู้เรียนได้ประเมินตนเอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับที่ 3 จาก 6 ตัวชี้วัด

สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความสามารถใช้คอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานได้ อาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบันเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามามีบทบาทต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำมาใช้ในการสร้างหรือพัฒนาสื่อการเรียนรู้ หากครูมีความรู้ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานได้ดี ก็จะส่งผลให้สามารถสร้าง หรือพัฒนาสื่อที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ส่งผลให้ตัวชี้วัดนี้มีค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์สูงที่สุดนั่นเอง สอดคล้องกับ ศักดิ์นรินทร์ นิลรัตน์ศิริกุล (2563) ที่วิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะครู

ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก : กรณีศึกษา สหวิทยาเขตสตึก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 และพบว่าสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สหวิทยาเขตสตึก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ด้านการใช้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับด้านการใช้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ตัวชี้วัดการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการผลิตสื่อ นวัตกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

ลำดับความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า ด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก โดยตัวชี้วัดที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือการประเมินตามสภาพจริง โดยการประเมินจากการสังเกตพฤติกรรม การใช้คำถาม และการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน อาจเป็นเพราะว่าการประเมินตามสภาพจริง เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ และที่สำคัญต้องคำนึงถึงทักษะทางปัญญาและความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน โดยเน้นการประเมินจากการสังเกตพฤติกรรม การใช้คำถาม และการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถสะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน และประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ของครู ดังนั้น ครูจึงต้องพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการประเมินตามสภาพจริง เพื่อประโยชน์สูงสุดในการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับอภิวาท โพธิทาทอง (2563) ที่วิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 และพบว่าลำดับความความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 โดยเรียงลำดับความความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ และการออกแบบการเรียนรู้ ตามลำดับ

2. ผลการออกแบบและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 1 มีองค์ประกอบของโปรแกรม 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาและกิจกรรม เนื้อหาและกิจกรรม มี 4 Module ได้แก่ Module 1 การออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก Module 2 การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดและการปฏิบัติ Module การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ Module 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก 4) วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย การอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการปฏิบัติงานจริง โดยมีการจัดกิจกรรมตามหลักการพัฒนาแบบ 70:20:10 ดังนี้ 1.การทำแบบทดสอบก่อนการอบรม 2.การอบรมเชิงปฏิบัติการ (4 Module 16 ชั่วโมง คิดเป็น 10%) 3.การทำแบบทดสอบหลังการอบรม 4.การศึกษาดูงาน (32 ชั่วโมง คิดเป็น 20%) และ 4.การปฏิบัติงานจริง ณ สถานศึกษา (112 ชั่วโมง

คิดเป็น 70%) และ 5) การประเมินผลโปรแกรม ประกอบด้วย การประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนและหลัง การเข้าร่วมพัฒนาตามโปรแกรม และการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมพัฒนาตามโปรแกรม ส่วนผลการ ประเมินโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความ เป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าก่อนการสร้างโปรแกรม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดหลักการ เกี่ยวกับองค์ประกอบโปรแกรมและขอขยายเนื้อหาของโปรแกรมตามแนวคิดของ ของธำรง บัวศรี (2542), Caffarella (2002), สุมิตรา พงศธร (2550), สุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2554) และพิมพ์พร พิมพ์เกาะ (2557) ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาและกิจกรรม 4) วิธีพัฒนา และ 5) การประเมินผล โปรแกรม ซึ่งผู้วิจัยได้มีการวางแผนไว้อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนในการพัฒนาที่ออกแบบมาจากการนำ องค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตาม วัตถุประสงค์ ภายใต้บริบทของการพัฒนาในแต่ละองค์กรเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ใน โปรแกรม สอดคล้องกับงานวิจัยของเพชรจันทร์ ภูทะวัง (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรม เสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลวิจัย พบว่า โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นมี องค์ประกอบของโปรแกรม คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การประเมินผลการพัฒนา ประกอบด้วย 4 Module ได้แก่ Module 1 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ เชิงรุก Module 2 การจัดการ เรียนรู้เชิงรุก Module 3 การใช้และพัฒนาสื่อ และแหล่งเรียนรู้สำหรับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Module 4 การประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ระยะเวลาการพัฒนา 120 ชั่วโมง วิธีเสริมสร้างสมรรถนะด้านการ จัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้วิธี 1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การศึกษาดูงาน 3) การอบรม และ 4) การบูรณา การแบบสอดแทรกการปฏิบัติงาน ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ มีความเหมาะสมอยู่ใน ระดับมาก และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก โดยตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การประเมินตามสภาพจริง โดยการประเมินจากการสังเกตพฤติกรรม การใช้คำถาม และการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน และเป็นตัวชี้วัดที่ มีความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 สูงสุด ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการพัฒนาสมรรถนะ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก โดยเฉพาะการประเมินตามสภาพจริง เช่น การประเมินจากการสังเกต พฤติกรรม การใช้คำถาม และการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน และผู้บริหารควรมีการนิเทศ ติดตาม การปฏิบัติงานของครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบข้อบกพร่องและแนวทางการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความสามารถใช้คอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานได้ ดังนั้น จึงควร มุ่งเน้นการอบรมให้ความรู้ในการใช้คอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐาน โดยผู้บริหารควรให้ความสำคัญและสนับสนุนให้ ครูเข้าร่วมการอบรมเพื่อพัฒนาอย่างจริงจัง

2. โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดเรียนรู้เชิงรุก สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จะประสบความสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดนั้น มีปัจจัยที่เอื้อ ต่อความสำเร็จของการพัฒนาดังนี้

2.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีนโยบายให้ครูเข้ารับการพัฒนาตามโปรแกรมนี้ และกำหนด เกณฑ์การผ่านการพัฒนารวมถึงการกำหนดเป็นนโยบายให้โปรแกรมนี้เป็นเกณฑ์หนึ่งในการประเมินผลการ ปฏิบัติงาน และควรจัดให้มีระบบการติดตามประเมินผลการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นระยะและ ต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นให้ครูและบุคลากรมีความความตระหนักและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

2.2 สถานศึกษา ควรจัดให้มีระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้เชิง รุกเป็นระยะและต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีการจัดกิจกรรมเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้บริหาร สถานศึกษาและครูผู้สอน ได้เกิดความตระหนักในด้านมาตรฐานวิชาชีพและพร้อมพัฒนาตนเอง ส่งเสริมให้ครูเกิดความรู้ความเข้าใจใน การจัดการเรียนรู้เชิงรุก นอกจากนี้ควรเปิดโอกาสให้ครูสามารถเลือกโปรแกรมหรือหลักสูตรการอบรมพัฒนา ตามความสนใจและความถนัด

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมด้านการบริหาร วิชาการและ นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ โดยสร้างความตระหนักและจัดโปรแกรมเสริมสร้าง สมรรถนะด้านการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก เป็นหลักสูตรเพื่อเสริมทักษะให้กับครูอย่างจริงจัง และต่อเนื่องในฐานะผู้นำทางวิชาการ

2.4 ครูผู้สอน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้และเสริมสร้างความสำเร็จให้กับ นักเรียน ควรได้รับการพัฒนาและเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยการสร้างความ ตระหนักแก่ครู ให้ความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่เป็นลักษณะของการส่งผลทางตรง และทางอ้อม

3.2 ควรมีการวิจัยติดตามการนำโปรแกรมไปใช้ในการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ

3.3 ควรมีการวิจัยเชิงลึก เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยเปรียบเทียบระหว่างผลการใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2540). *การประเมินผลจากสภาพจริง*. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

เฉลิมพล สุปัญญาบุตร. (2562). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อึ้ง บัวศรี. (2542). *ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและการพัฒนา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา. นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพลส.

นนทลี พรธาดาวิทย์. (2559). *การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning*. กรุงเทพฯ: ทริปปิ้ลเอ็ดดูเคชั่น.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9 (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พิมพ์พร พิมพ์เกาะ. (2557). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร และพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เพชรจันทร์ ภูทะวัง. (2565). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2559). *ความเป็นครูและการพัฒนาครูมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ศักดิ์รินทร์ นิลรัตน์ศิริกุล. (2563). *การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กรณีศึกษาสหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.

สถาพร พงษ์ภูมิกุล. (2555). *คุณภาพผู้เรียนเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ QUALITY OF STUDENTS DERIVED FROM ACTIVE LEARNING ROCESS*. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, 3(2), 1-13.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. (2565). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวาน
กราฟฟิค.

สุมิตรา พงศธร. (2550). *สรุปเรื่องของหลักสูตร. สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย*, 15(23), 1-8.

สุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2554). *องค์ประกอบของโปรแกรม*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อภิवास โปธิตาทอง (2563). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Caffarella, R. (2002). *Planning : Programs for Adult Learners : A Practical Guide for
Educations Trainers And Staff Developers*. San Francisco : Jossey-Bass.

Sweller, J. (2006). *The worked example effect and human cognition: Learning and
Instruction*. New Jerse : Educational Technilogies.

การพัฒนาผลการเรียนรู้และเจตคติต่อการเรียนนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการเรียนรู้
นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ประกอบการเรียนแบบร่วมมือของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

The development of learning outcomes and attitudes by a learning
management model based on creative Thai dramatic arts with cooperative
learning for grade 7th students

ชญญภัทร ภัคพิพัฒน์สกุล^{1*} พิจิตรา ธงพานิช^{2*} นีราศ จันทรจิตร^{3*}

Chanyaphat Phakpipatsakul^{1*}, พิจิตรา ธงพานิช^{2*}, Nirat Jantharajit^{3*}

(Received: 2023-06-30; Revised: 2023-08-30; Accepted: 2023-08-30)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ(1)เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้รายวิชานาฏศิลป์ตามแนวคิด
นาฏศิลป์สร้างสรรค์เรื่องทักษะพื้นฐานและการฝึกการแสดงนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มี
ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชานาฏศิลป์ เรื่อง ทักษะพื้นฐาน
และการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด
นาฏศิลป์สร้างสรรค์(3)เพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์
สร้างสรรค์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำตากล้าราชประชาสงเคราะห์

¹หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

Ph.D. (Curriculum and Instruction Program), Faculty of Education, Nakhon Panom University.

²อาจารย์ ดร.ประจำสาขาคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

Lecturer, Early Computer Education Program, Faculty of Education, Nakhon Panom University.

³อาจารย์ ดร.ประจำสาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

Lecturer, Early Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education, Nakhon Panom University

Corresponding author, E-mail: pamanoy@gmail.com¹ suwisa_j@gnpu.ac.th ²phichittra@gnpu.ac.th ³

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 35 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย (1) แผนการจัดการเรียนรู้ 5 แผน 10 ชั่วโมง (2) แบบประเมินผลการเรียนรู้ทางการเรียน (3) แบบประเมินเจตคติการเรียนรู้ตามแนวคิดนาฏศิลป์สร้างสรรค์จำนวน 10 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่ (t-test dependent)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดนาฏศิลป์สร้างสรรค์ประกอบกลุ่มร่วมมือเรื่องนาฏยศัพท์และภาษาท่าทางนาฏศิลป์ สาระที่ 3 นาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดประกอบกลุ่มร่วมมือ เท่ากับ 81/86.3 ซึ่งสอดคล้องตามเกณฑ์ 80/80

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ประกอบกลุ่มร่วมมือเรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นสาระที่ 3 นาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการประเมินเจตคติของนักเรียนต่อการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาท่าทางนาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีเจตคติ โดยรวมอยู่ระดับมาก

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์สร้างสรรค์ประกอบกับกลุ่มร่วมมือ, ผลการเรียนรู้, เจตคติต่อการเรียนนาฏศิลป์

Abstract

This research aims to (1) To develop the efficiency of learning management Dance course based on the creative dance concept on basic skills and practice of performing classical dances of Mathayomsuksa 1 students to meet the efficiency criteria of 80/80. (2) to compare learning achievements in dramatic arts courses on basic skills and performance practice of Mathayomsuksa 1 before and after learning management according to the creative dance concept. (3) To study the attitudes of Mathayomsuksa 1 students toward creative dancing arts learning management. The sample, obtained through Cluster Sampling, consisted of 35 Mathayomsuksa 1 students who enrolled in the second semester of academic year 2022 at KhamtaKlaRatprachaSongkhro School, Sakon Nakhon secondary Educational Service Area Office. The research tools included lesson plans 5 learning management plans, 10 hours, educational learning evaluation form 10 items, a learning

attitude assessment form based on the creative dance concept. The statistics for data analysis were percentage, mean, standard deviation and Dependent Samples t-test

The findings were as follows :

1. The efficiency of learning management according to the concept of creative dancing art with a collaborative group on dance vocabulary and visual language in dramatic art, strand 3 the dramatic art, Mathayomsuksa 1, met the efficiency criteria of 81/86.3 which complies with the criteria of 80/80

2. Comparison of learning achievements before and after learning using learning management, creative Thai dramatic arts, joining the preliminary dramatic arts collaborative group, strand 3 the dramatic arts, Mathayomsuksa 1, found after learning achievement learning activities was higher than those of before learning at the .01 level of significance.

3. The results of the assessment of students' attitudes toward the learning with a collaborative group on dance vocabulary and visual language in dramatic art, Mathayomsuksa 1, it was found that the overall attitude of students was at a high level.

Keywords : Learning Management , Learning Outcomes , Attitude Towards Learning Dancing Arts

บทนำ

ยุคปัจจุบันสังคมกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านวิทยาการ และ เทคโนโลยีประกอบกับกระแสโลกาภิวัตน์แห่งโลกไร้พรมแดน เป็นผลกระทบต่อสังคมไทยหลาย ๆ ด้านโดยเฉพาะวัฒนธรรมไทย เนื่องจากเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้าและเข้ามามีบทบาท ทำให้มนุษย์สามารถรับรู้ข่าวสารและสามารถแสวงหาสิ่งที่ต้องการรู้ได้มากขึ้น จึงทำให้เกิดค่านิยมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต จึงมีสิ่งแปลกใหม่เพิ่มขึ้น เช่น การแต่งกาย กิริยามารยาท การสื่อสาร เป็นต้น จึงทำให้วัฒนธรรมดั้งเดิมค่อย ๆ หายไป ดังนั้น ไม่ว่าสังคมจะมีการเปลี่ยนแปลงมากน้อย เพียงใดวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ต้องอนุรักษ์ไว้ เพราะเป็นสิ่งที่กำหนดความเป็นชาติ และ วัฒนธรรม อีกด้านหนึ่งต้องดำรงรักษาไว้ต่อการสืบทอดและสามารถเรียนรู้ควบคู่ประวัติศาสตร์ชาติได้เป็นอย่างดี นั่นคือ นาฏศิลป์ไทย ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาติ พานี สีสวย (2527) กล่าวว่า การฟ้อนรำเป็นศิลปะสาขาหนึ่งในนาฏศิลป์ โดยดัดแปลงมาจากธรรมชาติเช่นเดียวกับศิลปะสาขาอื่น ๆ การฟ้อนรำเป็นการเคลื่อนไหวว้วยะ

ต่าง ๆ ตั้งแต่ศีรษะลงมาถึงเท้า ในสังคมของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในแต่ละประเทศ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา หรือเพศใดก็ตาม ถึงแม้จะมีความแตกต่างกัน แต่สิ่งหนึ่งที่ทุกชาติทุกภาษาจะต้องมีเอกลักษณ์ สิ่งนั้นคือ “ศิลปะ” ซึ่งเป็นสิ่งที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ วิถีชีวิต วัฒนธรรม รวมทั้งสิ่งแวดล้อมบริบทรอบตัวเป็นยุคที่สร้างเด็กไทยให้ยืนอยู่ในเวทีบ้านเรา และเวทีโลกได้อย่างมีความสุข สนุกหรือทางศิลปะและดนตรี มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากการมีสุนทรียะจะเป็นการหล่อหลอมกลมกล่อมเกลาคจิตใจของคนในชาติให้มีความอ่อนโยนแล้ว ยังเป็นการสร้างเสริมสุขภาพจิตและค่านิยมอันดีงามของบุคคลในชาติอีกด้วย การหล่อหลอมความรู้สึกนึกคิด ค่านิยมของคนในชาติให้เกิดความผสมกลมกลืนและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันการพัฒนา สืบทอดวัฒนธรรมอันงดงามของชาติให้ยืนยงต่อไปย่อมจะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตสังคมไทยจากการศึกษา และวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เนื้อหาวิชานาฏศิลป์

จากความสำคัญของนาฏศิลป์ไทยในด้านต่าง ๆ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้บรรจุวิชานาฏศิลป์ไว้ในหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา วิชาดนตรีและนาฏศิลป์ มุ่งเน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การคิดจินตนาการทางศิลปะ ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ดังนั้นกิจกรรมนาฏศิลป์สามารถนำไปพัฒนาผู้เรียนโดยตรงทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย ทางจิตใจ ทางสติปัญญา ทางอารมณ์ และสังคม ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาระบวนการความคิดในงานศิลปะสามารถค้นพบศักยภาพของตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ สามารถทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ กิจกรรมในด้านการฝึกปฏิบัติ นับเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดที่ต้องใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเคลื่อนไหวอย่างมีลีลา จังหวะที่อ่อนช้อยและงดงาม และต้องอาศัยแบบแผนที่ถูกต้องเป็นหลัก ซึ่งต้องอาศัยความรู้ความสามารถของผู้สอนในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ สร้างสรรค์ที่นักวิชาการศึกษาต่างประเทศให้ความหมายความคิดสร้างสรรค์หลายท่านเช่น ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทางสมองที่จะคิดได้หลายทิศหลายทางหรือแบบอนันต์และความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วยความคล่องตัวในการคิด ความคิดยืดหยุ่นของร่างกาย และความคิดที่เป็นอิสระของตัวเองโดยเฉพาะคนที่มีลักษณะดังกล่าวเป็นคนกล้าคิด ไม่กลัวถูกวิพากษ์วิจารณ์และมีอิสระในการคิดนำไปสู่ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ กระบวนการคิดสร้างสรรค์สร้างสรรค์และกระบวนการแก้ปัญหา จากหลักการและการศึกษาวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยจึงเลือกจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ให้สอดคล้องนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในการให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็นแก้ปัญหาได้ ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงออกในรูปของ

กิจกรรมทางศิลปะ และให้มีโอกาสได้แก้ปัญหาในการสร้างสรรค์งานจะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ด้านสุนทรียภาพและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นอันดับแรกของการเรียนคือ ความสนใจของผู้เรียน เพราะความสนใจเป็นแรงจูงใจในการเรียน ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้น้อยมาก หากผู้เรียนไม่มีความสนใจในการเรียนหากผู้เรียนได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องยิ่ง สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนมากยิ่งขึ้นนักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน และรู้สึกว่าคุณค่า เกิดความภาคภูมิใจในตนเองจนกระทั่งสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพ จึงสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้ที่ดึงดูดความสนใจ พัฒนาและส่งเสริมให้รู้จักคิด ปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์ที่ค้นพบด้วยตนเอง จนกระทั่งสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพพร้อมเห็นคุณค่าตนเองและผลงานศิลปะจากการศึกษารูปแบบในการสอนนาฏศิลป์สร้างสรรค์ของอาจารย์พิรพงศ์ เสนไสย ทั้งหมด 5 ชั้น มาจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์สร้างสรรค์อย่างเหมาะสม รูปแบบการจัดการเรียนการสอนนี้มีการจัดกิจกรรมฝึกการแสวงหาความรู้ การฝึกฝนจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ และการทำงานร่วมกัน จากการสอนนาฏศิลป์เกี่ยวกับการปฏิบัติทักษะนาฏศิลป์เบื้องต้นของนักเรียน พบว่า นักเรียนจำนวนหนึ่ง ซึ่งปฏิบัติทำแล้วยังไม่ถูกต้องตามแบบแผนทำรำนาฏศิลป์ไทย สาเหตุอาจเกิดจากนักเรียนได้เรียนรู้การทำที่ยังไม่ถูกต้องตามแบบแผนนาฏศิลป์ไทยและขาดทักษะในการฝึกฝนท่ารำที่ถูกต้อง ผู้ศึกษาได้ทำการปรับเทคนิคการสอน โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 5 ชั้น ที่จะช่วยแก้ปัญหาให้กับนักเรียนในการที่จะพัฒนาทักษะการปฏิบัตินาฏศิลป์เบื้องต้น นักเรียนจะได้ฝึกหัดการแก้ปัญหาจากการทำกิจกรรมร่วมกัน เนื่องจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 5 ชั้น การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

จากความเป็นมาและความสำคัญข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลการเรียนรู้และเจตคติต่อการเรียนรู้ โดยใช้จัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ประกอบรวมกลุ่มร่วมมือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำตากล้าราชประชาสงเคราะห์ อำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชานาฏศิลป์สูงขึ้น เพราะการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์สร้างสรรค์เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ฝึกฝนให้ผู้เรียนฝึกกระบวนการคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์และการแสวงหาความรู้แบบร่วมมือ เน้นการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา เปิดโอกาสให้ฝึกระดมความคิดในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การปฏิบัติกิจกรรมและเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ได้ และเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำความรู้ ความเข้าใจที่จะสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องทักษะพื้นฐานและการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ของนักเรียนได้ดีขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายวิชานาฏศิลป์หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ทักษะพื้นฐานและการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1ด้วยวิธีการจัดการเรียนตามแนวคิดนาฏศิลป์สร้างสรรค์ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้รายวิชานาฏศิลป์หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ทักษะพื้นฐานและการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดนาฏศิลป์สร้างสรรค์ : ก่อน-หลัง
3. เพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยแนวคิดการจัดการเรียนรู้ นาฏศิลป์สร้างสรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร
ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำตากล้าราชประชาสงเคราะห์ อำเภอกำตากล้า จังหวัดสกลนคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนครภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 7 ห้องเรียน รวมนักเรียนทั้งหมด จำนวน 240 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple randomization) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม
2. กลุ่มตัวอย่าง
ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำตากล้าราชประชาสงเคราะห์ อำเภอกำตากล้า จังหวัดสกลนคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนครภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 35 คน 1 ห้องเรียน รวมนักเรียนทั้งหมด จำนวน 35 คน ได้มาจากวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple randomization) โดยพิจารณาจากลักษณะความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่าง
3. รูปแบบการวิจัย
การวิจัยครั้งนี้มีเป็นงานวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ทดสอบความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ โดยการจัดการกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนและหลังการทดลอง One Group Pretest-Posttest Design (สมชาย วรภิจเษมสกุล. 2554) ซึ่งมีรูปแบบ ดังนี้

ตารางที่ 1 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
E	T ₁	X	T ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

- E แทน กลุ่มทดลอง (Experimental Group)
 T₁ แทน การทดสอบนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ก่อนเรียน (Pre-test)
 X แทน การจัดการเรียนการสอนโดยวิธีจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์สร้างสรรค์
 T₂ แทน การทดสอบหลังเรียน (Post-test)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์สร้างสรรค์ตามทฤษฎีการสร้างงานนาฏศิลป์ สร้างสรรค์ที่มีสูตรแห่งความสำเร็จในการสร้างสร้งงานนาฏศิลป์ คือ 5I จากแนวคิดของ อาจารย์พิรพงศ์ เสนไสยง เรื่องทักษะพื้นฐานและการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำตากล้าราชประชาสงเคราะห์ ซึ่งแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 แผน แผนการเรียนรู้ละ 2 ชั่วโมง รวมเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 10 ชั่วโมง

- (1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ภาษาทำนาฏศิลป์ จำนวน 2 ชั่วโมง
- (2) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 นาฏศิลป์ไทยเบื้องต้น จำนวน 2 ชั่วโมง
- (3) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 นาฏยศัพท์ จำนวน 2 ชั่วโมง
- (4) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ภาษาท่าทางนาฏศิลป์ไทย จำนวน 2 ชั่วโมง
- (5) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 การแสดงนาฏศิลป์ไทย จำนวน 2 ชั่วโมง

2. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ทางการเรียน ความรู้เรื่องทักษะพื้นฐานและการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์

3. แบบประเมินเจตคติการจัดการเรียนรู้ตามแนวความคิดนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ก่อนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวความคิดนาฏศิลป์สร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะปฏิบัติ วิชานาฏศิลป์เรื่องการพัฒนาทักษะพื้นฐานและเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำตากล้าราชประชาสงเคราะห์ แล้วนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาตรวจให้คะแนน โดยใช้เกณฑ์ตอบถูกให้ข้อละ 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิดหรือไม่ตอบหรือตอบมากกว่า 1 ตัวเลือกในข้อเดียวกัน ให้ 0 คะแนน และบันทึกคะแนนเพื่อใช้เป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียน (Pretest)
 2. ดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวความคิดนาฏศิลป์สร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชานาฏศิลป์เรื่อง การพัฒนาผลการเรียนรู้และเจตคติต่อการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ ไทยสร้างสรรค์ประกอบด้วยกลุ่มร่วมมือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำตากล้าราชประชาสงเคราะห์ โดยแผนการเรียนรู้ 5 แผน แผนการเรียนรู้ละ 2 ชั่วโมง ประกอบด้วย
 - 2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ภาษาทำนาฏศิลป์ 2 ชั่วโมง
 - 2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 นาฏศิลป์ไทยเบื้องต้น 2 ชั่วโมง
 - 2.3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 นาฏยศัพท์ 2 ชั่วโมง
 - 2.4 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ภาษาท่าทางนาฏศิลป์ไทย 2 ชั่วโมง
 - 2.5 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 การแสดงนาฏศิลป์ไทย 2 ชั่วโมง
3. เมื่อดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามเนื้อหาครบแล้ว ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ โดยเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียนแต่มีการเรียงสลับข้อสลับตัวเลือก แล้วนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาตรวจให้คะแนน โดยใช้เกณฑ์ ตอบถูกให้ข้อละ 1คะแนน ข้อที่ตอบผิดหรือไม่ตอบหรือตอบมากกว่า 1 ตัวเลือกในข้อเดียวกัน ให้ 0 คะแนน และบันทึกคะแนนเพื่อใช้เป็นคะแนนทดสอบหลังเรียน (Posttest)
4. ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ทำแบบประเมินเจตคติของผู้เรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวความคิดนาฏศิลป์สร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะปฏิบัติ วิชานาฏศิลป์เรื่อง การพัฒนาทักษะพื้นฐานและการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคำตากล้าราชประชาสงเคราะห์ จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เท่ากับ 4 คะแนน
เห็นด้วย	เท่ากับ 3 คะแนน
ไม่แน่ใจ	เท่ากับ 2 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	เท่ากับ 1 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เท่ากับ 0 คะแนน

5. สถานที่ทำวิจัย ได้แก่ โรงเรียนคำตากล้าราชประชาสงเคราะห์ อำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร สำหรับการแปลความหมายของค่าเจตคติที่วัดได้ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการให้ความหมาย โดยการเฉลี่ยรายช่วงและรายข้อ ดังนี้

ระดับ 4 = ดีมาก	(25-32 คะแนน)
ระดับ 3 = ดี	(17-24 คะแนน)
ระดับ 2 = พอใช้	(9-16 คะแนน)
ระดับ 1 = ควรปรับปรุง	(0-8 คะแนน)

6. การสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ทางการเรียนเพื่อใช้ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวความคิดนาฏศิลป์สร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะปฏิบัติรายวิชานาฏศิลป์เรื่อง การพัฒนาผลการเรียนรู้และเจตคติต่อการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ประกอบร่วมกลุ่มร่วมมือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ซึ่งผู้ศึกษาสร้างขึ้นตามแนวการสร้างและหาคุณภาพแบบอิงเกณฑ์ ดังนี้

(1) ศึกษาวิธีการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

(2) ศึกษาหลักสูตรโรงเรียนคำตากล้าราชประชาสงเคราะห์ คำอธิบายรายวิชา สาระการการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด และศึกษาตารางวิเคราะห์ข้อสอบ ของวิชานาฏศิลป์ เรื่องการพัฒนาทักษะพื้นฐานและการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

(3) สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์เรื่อง การพัฒนาทักษะพื้นฐาน และการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้ครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ โดยสร้างเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

(4) นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ทางการเรียน ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

โดยพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมด้านเนื้อหา ด้านภาษาและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ ได้แก่ ความชัดเจนของข้อความถามและคำตอบที่เป็นตัวเลือก ความสอดคล้องและครอบคลุมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ รวมทั้งความซ้ำซ้อนของประเด็นตัวเลือกที่เป็นคำตอบแล้วทำการปรับปรุงและแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

(5) นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ทางการเรียนที่ผ่านการตรวจสอบแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการเรียนรู้ตามแนวความคิดนาฏศิลป์สร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์เรื่อง การพัฒนาทักษะปฏิบัติพื้นฐานและเจตคติต่อการเรียนรู้โดยจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ประกอบร่วมกลุ่มร่วมมือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวความคิดนาฏศิลป์สร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ทางการเรียน รายวิชานาฏศิลป์เรื่อง การพัฒนาผลการเรียนรู้ และเจตคติต่อการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ ไทยสร้างสรรค์ประกอบร่วมกลุ่มร่วมมือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้สูตรการหาค่า E_1/E_2

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของการจัดการเรียนรู้ตามแนวความคิดนาฏศิลป์สร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ และเจตคติต่อการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ประกอบร่วมกลุ่มร่วมมือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติการทดสอบค่าที (t-test dependent samples) ก่อนเรียน-หลังเรียน

3. ประเมินเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวความคิดนาฏศิลป์สร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้และเจตคติต่อการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ประกอบ

ร่วมกลุ่มร่วมมือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวความคิดนาฏศิลป์สร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ทางการเรียนรายวิชานาฏศิลป์เรื่อง การพัฒนาผลการเรียนรู้และเจตคติต่อการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ประกอบร่วมกลุ่มร่วมมือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้สูตรการหาค่า E_1/E_2
2. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการจัดการเรียนรู้ตามแนวความคิดนาฏศิลป์สร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้และเจตคติต่อการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ประกอบร่วมกลุ่มร่วมมือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติการทดสอบค่าที (t-test) ก่อนเรียน-หลังเรียน
3. ประเมินเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวความคิดนาฏศิลป์สร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้และเจตคติต่อการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ประกอบร่วมกลุ่มร่วมมือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ผลการวิจัย

1. การศึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของผลการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาท่าทางนาฏศิลป์ สาระที่ 3 นาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1ตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า คะแนนระหว่างเรียน เท่ากับ 81 และประสิทธิภาพของคะแนนหลังเรียน เท่ากับ 86.3 ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ 81/86.3 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 ปรากฏผลดังในแสดงตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เรื่อง นาฏยศัพท์ และภาษาท่าทางนาฏศิลป์สาระที่ 3 นาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1ตามเกณฑ์ 80/80

นักเรียน	ประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอน (E_1) คะแนนระหว่างภาค			ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) คะแนนทดสอบหลังเรียน		
	\bar{X}	S.D.	E_1	\bar{X}	S.D.	E_2
35	16.20	0.71	81	17.26	1.12	86.3

จากตารางที่ 3 พบว่า ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาท่าทางนาฏศิลป์ สาระที่ 3 นาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอน คะแนนระหว่างเรียน เท่ากับ 81 และประสิทธิภาพของคะแนนหลังเรียน เท่ากับ 86.3 ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ 81/86.3 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80

2. การเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น สาระที่ 3 นาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น สาระที่ 3 นาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ปรากฏผลดังในแสดงตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นสาระที่ 3 นาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1

การทดสอบ	N	\bar{X}	S.D.	Df	T	Sig
ก่อนเรียน	35	10.60	1.88	34	-20.97	.00
หลังเรียน	35	17.26	1.12			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

จากตารางที่ 4 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น สาระที่ 3 นาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

3. การประเมินเจตคติของนักเรียน ในการเรียนวิชานาฏศิลป์เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาท่าทางนาฏศิลป์ สาระที่ 3 นาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า เจตคติของนักเรียน ในการเรียนวิชานาฏศิลป์เรื่อง นาฏยศัพท์และ ภาษาท่าทางนาฏศิลป์ สาระที่ 3 นาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โดยภาพรวมเจตคติอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 9 ข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ดังนี้ คือ วิชานาฏศิลป์ช่วยพัฒนาระบบกล้ามเนื้อของร่างกาย วิชานาฏศิลป์ทำให้ข้าพเจ้ามีความสุข และวิชา นาฏศิลป์ เป็นวิชาที่น่าสนใจที่สุดกว่าทุกรายวิชาถ้าเลือกได้ ข้าพเจ้าอยากเรียนสายเฉพาะด้านนาฏศิลป์ปรากฏผล ดังในแสดงตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การประเมินเจตคติของนักเรียน ในการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง นาฏยศัพท์และ

ภาษาท่าทางนาฏศิลป์ สาระที่ 3 นาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1

ข้อที่	รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับเจตคติ
1	วิชานาฏศิลป์ เป็นวิชาที่น่าสนใจที่สุดกว่าทุกรายวิชา	4.37	.69	ดี
2	ข้าพเจ้าชอบศึกษาและทำตามความเข้าใจในเนื้อหา วิชานาฏศิลป์ด้วยเทคนิคนาฏศิลป์สร้างสรรค์	4.34	.72	ดี
3	วิชานาฏศิลป์ช่วยพัฒนาระบบกล้ามเนื้อของร่างกาย	4.63	.59	ดีมาก
4	ข้าพเจ้าชอบฟังทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์	4.20	.79	ดี
5	วิชานาฏศิลป์มีประโยชน์สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.17	.74	ดี
6	ถ้าเลือกได้ ข้าพเจ้าอยากเรียนสายเฉพาะด้านนาฏศิลป์	4.37	.73	ดี
7	ข้าพเจ้าใฝ่ฝันที่จะเข้าร่วมการแข่งขันด้านทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์	4.29	.78	ดี
8	ข้าพเจ้าชอบทำกิจกรรมทางนาฏศิลป์มากกว่ากิจกรรมอื่น	4.11	.79	ดี
9	ข้าพเจ้าให้ความสำคัญในการสอบวิชานาฏศิลป์	4.23	.84	ดี
10	วิชานาฏศิลป์ทำให้ข้าพเจ้ามีความสุข	4.49	.70	ดี
	รวม	4.32	.37	ดี

จากตารางที่ 5 พบว่า เจตคติของนักเรียน ในการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาท่าทาง นาฏศิลป์ สาระที่ 3 นาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โดยภาพรวมเจตคติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) เมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 9 ข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ดังนี้ คือ วิชานาฏศิลป์ช่วยพัฒนาระบบกล้ามเนื้อของร่างกาย ($\bar{X} = 4.63$) วิชานาฏศิลป์ทำให้ข้าพเจ้ามี ความสุข ($\bar{X} = 4.49$) และวิชานาฏศิลป์ เป็นวิชาที่น่าสนใจที่สุดกว่าทุกรายวิชาถ้าเลือกได้ ข้าพเจ้าอยากเรียนสาย เฉพาะด้านนาฏศิลป์ ($\bar{X} = 4.37$)

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชานาฏศิลป์เรื่อง นาฏยศัพท์ และภาษาท่าทางนาฏศิลป์ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้รายวิชานาฏศิลป์และศึกษาเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนคำตากล้าราชประชาสงเคราะห์ ที่มีต่อการเรียนวิชานาฏศิลป์ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบกระบวนการกลุ่มร่วมมือเพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชานาฏศิลป์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้รายวิชานาฏศิลป์ และศึกษาเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยแนวคิดการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ตามลำดับ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล ดังนี้

1. เพื่อหาประสิทธิภาพของผลการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มร่วมมือเรื่อง นาฏยศัพท์ และภาษาท่าทางนาฏศิลป์ สารที่ 3 นาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอน คะแนนระหว่างเรียน เท่ากับ 81 และประสิทธิภาพของคะแนนหลังเรียน เท่ากับ 86.3 ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ 81/86.3 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 ผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นไปตามสมมติฐานในการวิจัยข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า “ผลการจัดการรายวิชานาฏศิลป์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ทักษะพื้นฐานและการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยแนวคิดการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์สร้างสรรค์ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80” ซึ่งสอดคล้องกับ จิรนนท์ กุญชะโมรินทร์ (2558, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ทักษะการอ่านออกเสียงและเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ประกอบเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ทักษะการอ่านออกเสียงและเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษมีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.74/84.17 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้สอดคล้องกับ พิมพ์ชนก คำชู (2555, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามแนวทางคาร์ล ออร์ฟ เพื่อพัฒนาทักษะในรายวิชาดนตรี – นาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามแนวทางคาร์ล ออร์ฟ เพื่อพัฒนาทักษะในรายวิชาดนตรี – นาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 ผลการวิจัยพบว่ามีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 78.04/85.18 ซึ่งอยู่ตามเกณฑ์ 75/75 ที่ตั้งไว้

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ ไทยสร้างสรรค์ ประกอบร่วมมือเรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น สารที่ 3 นาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับสมมติฐานในการวิจัยข้อที่ 2 ที่กล่าวว่า “ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ทักษะพื้นฐานและการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยแนวคิดการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์

สร้างสรรค์โดยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน” ซึ่งสอดคล้องกับ อภิญญา เวียงไต้ (2555, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาศักยภาพกิจกรรมสาระนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมสาระนาฏศิลป์ เรื่อง การแสดงนาฏศิลป์ไทย โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งอยู่ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ โสมพร วงษ์พรหม (2558) “การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่องรอบรู้นาฏศิลป์ ไทยและการจัดระบบความคิดด้วยผังลำดับเวลาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน” พบว่า ผลการเรียนรู้หลังจัดการเรียนรู้เรื่องรอบรู้นาฏศิลป์ไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่ผลการเรียนรู้หลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน ($\bar{X} = 15.64$, S.D. = 2.74) สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 8.44$, S.D. = 2.38) (ผลการจัดการเรียนรู้แตกต่างกันด้วยกระบวนการกลุ่มร่วมมือโดยจัดการเรียนรู้ในรูปแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์)

3. การประเมินเจตคติของนักเรียน ในการเรียนวิชานาฏศิลป์เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาท่าทางนาฏศิลป์ สาระที่ 3 นาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยภาพรวมเจตคติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 9 ข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ดังนี้ คือ วิชานาฏศิลป์ ช่วยพัฒนาระบบกล้ามเนื้อของร่างกายวิชานาฏศิลป์ทำให้ข้าพเจ้ามีความสุขและวิชานาฏศิลป์ เป็นวิชาที่น่าสนใจที่สุดกว่าทุกรายวิชาถ้าเลือกได้ ข้าพเจ้าอยากเรียนสายเฉพาะด้านนาฏศิลป์ ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับ สมมติฐานในการวิจัยข้อที่ 3 ที่กล่าวว่า “เจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนวิชานาฏศิลป์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ทักษะพื้นฐานและการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ด้วยแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ อธิราภรณ์ ชูชื่น (2558) พบว่า (1) นักเรียนมีผลการเรียนรู้เรื่องนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ไทย-พม่าสัมพันธ์ หลังการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัตินาฏศิลป์สร้างสรรค์ไทย-พม่าสัมพันธ์ อยู่ในระดับดีมาก และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ(กรรณิ์น จุลตามละ, 2560) ได้ศึกษา การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อการเรียนทัศนศิลป์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานประกอบกลุ่มร่วมมือ ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน ประกอบกลุ่มร่วมมือ มีเจตคติต่อการเรียนทัศนศิลป์ จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานประกอบกลุ่มร่วมมืออยู่ในระดับดีมากสอดคล้องกับ ณรงค์ฤทธิ์ เสาร์เจริญ (2555) เรื่อง สภาพและความพึงพอใจในการดำเนินการกิจกรรมดนตรี

นาฏศิลป์ไทย และพื้นบ้าน ตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ของโรงเรียนกลุ่มเชิงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 วัตถุประสงค์ ของการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพและความพึงพอใจ ในการ ดำเนินการกิจกรรมดนตรี นาฏศิลป์ไทย และพื้นบ้าน ตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ของโรงเรียนกลุ่มเชิงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 ในการศึกษาความพึงพอใจพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความ พึงพอใจ ต่อการดำเนินการกิจกรรมดนตรีนาฏศิลป์ไทยและพื้นบ้านในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาราย ด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในด้านครูภูมิปัญญาท้องถิ่นมากที่สุดซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือด้าน แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการในการพัฒนาการเรียนการสอนดนตรี นาฏศิลป์ไทยและ พื้นบ้าน ระยะ 3 ปี (2553–2555) ซึ่งอยู่ในระดับมาก และด้านหลักสูตรและแผนการสอนดนตรี นาฏศิลป์ไทยและพื้นบ้าน ซึ่งอยู่ใน ระดับมาก ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจใน ด้านครุภัณฑ์เครื่องดนตรีพื้นบ้านน้อยที่สุด ซึ่งอยู่ระดับ ปานกลาง

ข้อจำกัดหรือข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้การพัฒนาผลการเรียนรู้และเจตคติต่อการเรียนรู้ โดยใช้ในการจัดการเรียนรู้ นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ประกอบพร้อมกลุ่มร่วมมือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยค้นพบสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการ จัดการเรียนรู้ จึงมีข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ประกอบพร้อมกลุ่ม ร่วมมือ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะปฏิบัติ และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสูงขึ้น จึงควรนำการ จัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ประกอบพร้อมกลุ่มร่วมมือไปใช้ในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในมาตรฐานอื่น ๆ

1.2 ควรเผยแพร่แนวคิดการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ประกอบพร้อมกลุ่มร่วมมือให้ครู ได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในเนื้อหาอื่นด้วย

1.3 การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ประกอบพร้อมกลุ่มร่วมมือครูผู้สอนจะต้องศึกษา ขั้นตอนและวิธีใช้ให้เข้าใจอย่างชัดเจนเสียก่อนที่จะนำไปใช้

1.4 ควรนำการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ประกอบพร้อมกลุ่มร่วมมือ

ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาอื่น เช่น ศิลปะดนตรีการงานอาชีพและอื่น ๆ เพื่อส่งเสริม

ให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียน เกิดความรู้ความเข้าใจเรียนรู้และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

1.5 การจัดการเรียนรู้ สาระนาฏศิลป์นั้น จะต้องใช้เวลามาก เพราะต้องมีการฝึกหัดและฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะความชำนาญในการปฏิบัติ มีความอ่อนช้อยงดงาม ครูจึงต้องทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนนาฏศิลป์ เกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของการเรียนนาฏศิลป์

1.6 ควรนำการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ประกอบพร้อมกลุ่มร่วมมือไปร่วมใช้ในการพิจารณากำหนดนโยบายและวางแผนงานวิชาการในการพัฒนาการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษา

1.7 ควรมีการศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ประกอบพร้อมกลุ่มร่วมมือด้านอื่น ๆ เช่น ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะกระบวนการในการทำงานการคิดวิจารณ์ญาณความคงทนต่อการเรียนรู้ เจตคติต่อการเรียนความมีวินัยความรับผิดชอบ

ในการศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลการเรียนรู้และเจตคติต่อการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ประกอบพร้อมกลุ่มร่วมมือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยค้นพบสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ จึงมีข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ดังนี้

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลของการพัฒนาผลการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ประกอบพร้อมกลุ่มร่วมมือ กับการจัดการเรียนรู้แบบอื่น ๆ เช่นการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT การจัดการเรียนรู้แบบซีเนติก การจัดการเรียนรู้ด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้อื่น

2.2 ควรนำการพัฒนาผลการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ประกอบพร้อมกลุ่มร่วมมือ ไปเปรียบเทียบกับจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีอื่น

2.3 ควรนำการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ประกอบพร้อมกลุ่มร่วมมือไปใช้จัดการเรียนรู้ในสาระนาฏศิลป์ ในระดับชั้นอื่น ๆ ต่อไป

2.4 ควรมีการศึกษาผลการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์สร้างสรรค์ประกอบพร้อมกลุ่มร่วมมือกับเทคนิคอื่น ๆ กับผู้เรียนในระดับชั้นต่าง ๆ เช่น นักเรียนระดับมัธยมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กรรัตน์ จุลตามละ (2560) การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อการเรียนทัศนศิลป์ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ สมอเป็นฐานประกอบกลุ่มร่วมมือ. ปรินญา
การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2535). *ความคิดสร้างสรรค์ หลักการทฤษฎีการเรียนการสอนการวัดผล
ประเมินผล*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)*.
กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- คณิง จารุพงษ์. (2553). *การเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มและแบบฝึกปฏิบัติภายในชั้นเรียนร่วมกัน
เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต*. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- จิรนนท์ กุญชะโมรินทร์. (2558). *การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ทักษะการอ่านออกเสียงและเขียนคำศัพท์
ภาษาอังกฤษโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ประกอบเกมของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จิตราภรณ์ แก้วดี. (2549). *การใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาท่านาฏศิลป์ กลุ่มการเรียนรู้ศิลปะ
สาระนาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา
หลักสูตรและการสอนมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
- จุฑาพร ศราภยวานิช. (2558). “การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์ ระดับ
ประถมศึกษาของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนกรุงเทพมหานคร,”
วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา. 10(2). 144-157.
- ชุติกัญจน์ รุ่งเรือง. (2552). *การเปรียบเทียบความรู้ ทักษะปฏิบัติ และความคิดสร้างสรรค์วิชา*. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- ชุลีพร ปินธนสุวรรณ. (2556). *ผลการเรียนแบบอีเลิร์นนิ่งด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะเพื่อการแก้ปัญหา
เชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาชีพครู*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง และคณะ. (2545). *ผู้เรียนเป็นสำคัญและการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูมืออาชีพ*.
กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์.

- ณรงค์ฤทธิ์ เสาร์เจริญ (2555) *สภาพและความพึงพอใจในการดำเนินการกิจกรรมดนตรี นาฏศิลป์ไทย และ ฟันบ้าน ตาม แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ของโรงเรียนกลุ่มเชิงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา*
- ทีศนา แคมมณี. (2557). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- _____. (2545). *ศาสตร์การสอน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ธนวรรณ กันคำ. (2555). *การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.*
- ธีราภรณ์ ชูชื่น และศิริวรรณ วณิชพัฒน์วรชัย. (2558). *เรื่องนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ไทย-พม่าสัมพันธ์ สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษา. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 8(1).*
- นพพร แก้มเอี่ยม. (2546). *ผลการใช้วีดิทัศน์ เรื่อง “นาฏยศัพท์” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน วัดพิบูลเขตตลิ่งชัน สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
- นวลจิตต์ เขาวงกตพิงศ์. (2535). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติสำหรับครูวิชา อาชีพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- นิลฉวี พิทักษ์ และ นพณัฐ แสงจารุ. (2554). “การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ประชาธิปไตยโดยใช้กิจกรรม การเรียนรู้ แบบ 4 MAT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6, *วารศึกษาศาสตร์ฉบับวิจัย บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น. 4 ตุลาคม-ธันวาคม.*
- บาทหลวงสมเกียรติ จูรอด. (2564). “การจัดการเรียนรู้กับทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21,” *วารสารภาวนา สารปริทัศน์. 1(1).*
- ปัทมา ศรขาว. (2540). *ผลของการเรียนแบบร่วมมือที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ และเจตคติต่อ วิชาคณิตศาสตร์ ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ ฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ปาลภัสสร ภู่อากุล. (2563). “ผลการเรียนรู้วิชาดนตรี-นาฏศิลป์ เรื่อง การใช้ทำทางนาฏศิลป์ในการรำวง มาตรฐาน โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5, *วารสารสถาบันวิจัยญาณ สัจจร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. 11(1).*

- พานี สีสวย. (2527). *สุนทรียของนาฏศิลป์ไทย*. กรุงเทพฯ. ห้างหุ้นส่วนจำกัดธนาคารพิมพ์
- พิจิตร งามพานิช. (2564). *การจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน : The STUDIES Model*. พิมพ์ครั้งที่ 3. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- พิมพ์ชนก คำชู (2555). *การวิจัยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามแนวทางคาร์ล ออร์ฟ เพื่อพัฒนาทักษะในรายวิชาดนตรี – นาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2548). *วิธีวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ทั่วไป*. กรุงเทพฯ: บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พ.ว.) จำกัด.
- พีรพงศ์ เสนไสย. (2546). *นาฏยประดิษฐ์ สาขานาฏศิลป์คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พลอยณภัทร์ ชมชื่น. (2556). *การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์โดยใช้เทคนิคการสอนแบบยูเซฟัส เรื่องมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังวาลวิทยา จังหวัดเชียงใหม่*. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไพโรจน์ คะเชนทร์. (2556). *มปป. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน*. [ออนไลน์], จาก <http://www.wattoongpel.com>.
- ไพลิน อุดมธนาทรัพย์. (2559). *การพัฒนาชุดฝึกทักษะ กลุ่มสาระศิลปะ สาระนาฏศิลป์เรื่อง ทำรำนาฏศิลป์เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ไพศาล หวังพานิช. (2551). *การวัดผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ภพ เล่าห์ไพบูลย์. (2544). *แนวการสอนวิทยาศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มธุรส วงศ์อำไพ. (2553). *การเปรียบเทียบความรู้ ทักษะปฏิบัติ และความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดการเรียนรู้โมเดลซิปปากับการจัดการเรียนรู้ปกติ*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต พะเยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- มาลินี จุฑะ. (2537). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : อักษรพิพัฒน์.รพ.

- มาลา โพธิสว่าง. (2551). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโดยใช้รูปแบบแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รุจี ศรีสมบัติ. (2547). สารานุกรมนาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ ฯ : พ.ศ.พัฒนา.
- เรณู โกสินานนท์. (2548). นาฏยศัพท์ ภาษาทำนาฏศิลป์. กรุงเทพฯ ฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2545). สืบสานนาฏศิลป์ไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ ฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ฤชามน ชนาเมธิสกร. (2560). “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และเจตคติต่อคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของ Polya ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD,” วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร. 19(3) : กรกฎาคม-กันยายน.
- วัชรี วงศ์อิมยอง. (2556). การพัฒนาความสามารถในการทำงานกลุ่ม โดยใช้กระบวนการสร้างความตระหนักของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- ศลิษา ชุ่มวาริ. (2557). การพัฒนาความรู้ความเข้าใจอย่างถาวรด้านนาฏศิลป์เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยการใช้ชุดการสอนเรื่องนาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. เชียงใหม่ : โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย.
- ศศิธันว์ สุกุลหอม. (2559). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์. ปรินญาณินพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริชัย นามบุรี. (2550). รายงานวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของผู้เรียน โดยใช้กิจกรรมหนังสืออิเล็กทรอนิกส์และบทเรียนสำเร็จรูปอิเล็กทรอนิกส์ในสภาพแวดล้อมแบบอิเล็กทรอนิกส์ผ่านโปรแกรม Moodle. ยะลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ศิริพร สอดล้วน. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างความมีวินัยในตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่ :มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริรัตน์ ทองคำดี. (2549). เรื่อง การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนเรื่องพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยสาระนาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองยางอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

- ส.วาสนา ประवालพฤษ์. (2537). *การวัดผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- สถาพร สนทอง. (2559). *บทบาทของสถาพร สนทอง กับวงการนาฏศิลป์ไทย*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สารานุกรมไทย สำหรับเยาวชนฯ. (2548). *สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว*. ฉบับที่ 13. [ออนไลน์], จาก: <http://km.rdpb.go.th/Project/View/8603>.
- สุมิตร เทพวงษ์. (2551). *นาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์สำหรับครูประถมและมัธยม*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สุริยน ไชยชนะ. (2547). *การสำรวจความรู้และเจตคติของชายไทยที่มีต่อภาวะหย่อนสมรรถภาพทางเพศ : ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 1*. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ มูลคำ และคณะ. (2549). *การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิด*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วน จำกัด ภาพพิมพ์.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2545). *การวัดทักษะปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาวิจัยการศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมชายวรกิจเกษมสกุล. (2554). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์*. อุดรธานี: อักษรศิลป์ การพิมพ์
- โสมพร วงษ์พรหม (2558). “การพัฒนาผลการเรียนรู้เรื่อง รอบรู้นาฏศิลป์ไทยและการจัดระบบความคิดด้วยผังลำดับ เวลาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน” *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 8(1).
- หยาดพิรุณ พวงสุวรรณ. (2558). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะพื้นฐานและการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). *หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง)*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- _____. (2546). *หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

อภิญา เวียงใต้ (2555, บทคัดย่อ). *การพัฒนาชุดกิจกรรมสาระนาฏศิลป์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ คุรุศาสตรมหาบัณฑิต บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.*

อารี พันธุ์ณี. (2537). *ความคิดสร้างสรรค์.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ 1412.

อารี รังสินันท์. (2532). *ความคิดสร้างสรรค์.* กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.

อารี สันหนวี. (2543). *พหุปัญญาและการเรียนแบบร่วมมือ.* กรุงเทพฯ: แวนแก้ว.

เอกรินทร์ สีมพาค. (2546). *การออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินตามสภาพจริง.* กรุงเทพฯ: บุ๊คพ้อย.

Ching-lung Tseng and Min-ping Lin. (2012). *The action of implementing creative dance in school education in Taiwan.* Department of Dance, Taipei Physical Education College
Department of Dance, Taipei Physical Education College.

Joseph Daniel DeMers. (2012). "Frame matching : a framework for teaching Swing and Blues dance partner connection." *Science and Educational Psychology, Overstreet Dance Gallery, Denver, CO, USA.* 21 May.

การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนของครูประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

A Factor Analysis of The Adaptive Leadership of Teachers in Pathum Thani Province

วรพัทธ์ ตือนันต์กรณ¹, ตองลักข์ บุญธรรม^{*2}

Vorrapath Deanunkorn¹, Tongluck Boontham^{*2}

* Corresponding Author: tongluck@rmutt.ac.th

(Received: 2023-06-08; Revised: 2023-08-30; Accepted: 2023-08-30)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนของครูประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี จำนวน 359 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น .92 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่หนึ่ง

ผลการวิจัย พบว่า ทุกองค์ประกอบภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนของครูประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากขึ้นไป ได้แก่ สมรรถนะเชิงวัฒนธรรม การทำงานเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์ การพัฒนาศักยภาพของตนเอง การมุ่งผลสัมฤทธิ์ และวิสัยทัศน์แบบองค์รวม ตามลำดับ องค์ประกอบภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนของครูประถมศึกษา มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ไคสแควร์ (χ^2) = 6.76, df = 4, p-value = .15, CFI = .99, AGFI = .97, RMSEA = .44, GFI = .99, NFI = .97, RMR = .31

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยน, การวิเคราะห์องค์ประกอบ, ครูประถมศึกษา

^{1,2} คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

^{1,2} Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Thanyaburi.

Abstract

This research aimed to study factor analysis of the adaptive leadership of teacher in Pathum Thani province. The simple group of this research consisted of 359 administrators and teachers in primary schools in Pathum Thani province, chosen with stratified random sampling. The research instrument used for collecting data was a five point Likert scale questionnaire with the reliability of .92. The data were analyzed using the statistical analysis of mean, standard deviation and first order confirmatory factor analysis.

The research results revealed that as the adaptive leadership of teachers in Pathum Thani province was at the high level were the cultural competency, the team work, the self-potential development, the achievement motivation and the holistic vision. And factor analysis of the adaptive leadership of teachers in Pathum Thani province was consistent with empirical data with Chi-square (χ^2)= 6.76, df = 4, p-value = .15, CFI = .99, AGFI= .97, RMSEA= .44, GFI = .99, NFI = .97, RMR =.31

Keywords: Adaptive Leadership, Factor Analysis, Primary Teacher

บทนำ

ในสภาวะการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด19 เมื่อมีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นการปรับตัว การเปลี่ยนวิธีการคิด การเตรียมพร้อม ไม่ว่าจะต้องเผชิญกับสถานการณ์ใด เราจะสามารถรับมือได้กับปัญหาที่ท้าทายได้และพร้อมที่จะเรียนรู้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป (Kay, 2010; Martin, 2010) ส่งผลต่อสภาพสังคมปัจจุบันต้องเผชิญกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงนี้เกิดในหลายด้าน อาทิ ด้านสังคม เทคโนโลยี สมัยใหม่ เศรษฐกิจ ตลอดจนด้านวิถีชีวิต การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาซึ่งมีบทบาทสำคัญในพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขและมีความเป็นไทย มีศักยภาพศึกษาต่อและประกอบอาชีพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ประกอบกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ที่มีวิสัยทัศน์คือ คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจุดเน้นใน พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ คุณภาพครูยุคใหม่ คุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และระบบการบริหารจัดการใหม่ การปฏิรูปการศึกษาจะบรรลุผลสำเร็จได้ต้องอาศัยการบริหารจัดการการศึกษาให้มีคุณภาพ ต้องเข้าใจและรู้จักพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง รู้จักการปรับเปลี่ยนนำความรู้ทางการมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ สามารถนำความคิดเกี่ยวกับ

องค์กรสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม (ประเวศ วะสี, 2543; วิโรจน์ สารรัตนะ, 2555) ผู้นำยุคใหม่นอกจากการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพแล้ว ยังต้องสามารถปรับเปลี่ยนการแสดงผลการดำเนินงานให้มีความเหมาะสมเพื่อสนับสนุนให้งานบรรลุผลตามเป้าหมาย การทำงานของผู้นำสถานศึกษาเพียงคนเดียวไม่สามารถทำให้การจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จได้ ผู้นำสถานศึกษาส่วนใหญ่ที่ประสบความสำเร็จต้องมีทีมงาน และสามารถประสาน ให้การดูแลช่วยเหลือในการทำงานได้อย่างกว้างขวางและครอบคลุม (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2553) ดังนั้นครูจึงมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ครูที่มีภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยน (Adaptive Leadership) จะสามารถระดมพลังของบุคลากรรวมถึงผู้เรียน เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงโดยเป็นผู้สนับสนุน ช่วยเหลือ ส่งเสริมการเรียนรู้มีความคิดสร้างสรรค์ ยอมรับความแตกต่างของบุคคล สามารถสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา ทำให้ผู้อื่นยอมรับและปฏิบัติตาม รวมทั้งนำองค์กรไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำ การปรับเปลี่ยนของ Heifetz (1994) ที่ได้กล่าวว่า ผู้นำไม่ใช่ผู้แก้ปัญหาให้ผู้อื่นแต่ผู้นำเป็นผู้ที่ระดมคนเพื่อมาแก้ไขปัญหา โดยเน้นกระบวนการที่ผู้นำส่งเสริมให้ผู้ตาม สามารถต่อสู้กับความท้าทายที่ยากลำบากได้ และเป็นการปรับเปลี่ยนการปรับตัวของผู้ตามให้เข้ากับสถานการณ์ (สุวรรณ เทพประสิทธิ์, 2555)

ครูจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงและสถานศึกษาที่ต้องปรับตัวตลอดเวลา (Chaichana, 2013:p.4) ครูมีภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยน เช่น การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การพัฒนาศักยภาพของตนเอง การมีวิสัยทัศน์ การทำงานเป็นทีม การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม เป็นต้น อันจะส่งผลให้ครูสามารถการบริหารจัดการในชั้นเรียนมีประสิทธิภาพเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงมีส่วนร่วมในพัฒนาสถานศึกษาให้มีความเจริญก้าวหน้าได้อย่างมีคุณภาพ และทำให้สถานศึกษามีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลในอนาคต (Saenkaew, 2015:pp. 3-4) สรุปได้ว่าภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนของครู มีความจำเป็นในยุคที่มีการ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้รู้ทันโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นการศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนของครูประถมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนของครู ให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และสามารถจัดการกับปัญหาที่ท้าทาย เพื่อพัฒนาผู้เรียนที่เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนยุคที่พลิกผัน ได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนของครูประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรได้แก่ผู้บริหารและครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 3,130 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 ตุลาคม 2565)

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้บริหารจำนวน 21 คน และครูประถมศึกษาจำนวน 338 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จำนวน 359 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และมีความคลาดเคลื่อน ± 5 (ศิริชัย กาญจนวาสี, ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ และดิเรก ศรีสุโข, 2551) โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (cluster random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) เกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งวิทยฐานะ อำเภที่ตั้งของสถานศึกษา อายุการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ เกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนของครู ได้แก่ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การพัฒนาศักยภาพตนเอง 3) วิสัยทัศน์แบบองค์รวม 4) การทำงานเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์ และ 5) สมรรถนะเชิงวัฒนธรรม

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ศึกษาแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการสร้างเครื่องมือ แล้วนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เพื่อนำมาหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item-objective congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่า IOC ระหว่าง 0.6 - 1.0 จำนวน 36 ข้อ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถามโดยการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ .92

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 359 ฉบับด้วยตัวเอง และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามคิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) โดยนำค่าเฉลี่ยที่ได้เทียบกับเกณฑ์โดยใช้เกณฑ์การประเมิน และการแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, น.100) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึงระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึงระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึงระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึงระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึงระดับน้อยที่สุด

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ คำานวนความเที่ยงตรง (Content validity) ความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach

3. วิธีการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่ง (First Order Confirmatory Factor Analysis)

ตารางที่ 1 เกณฑ์ดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ลำดับ	ค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืน	เกณฑ์ระดับความกลมกลืน
1.	χ^2/df	< 2
2.	ค่าดัชนี Non – Normed Fit Index (NNFI)	> 1.00
3.	ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit index : GFI)	> 0.90
4.	ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit index : AGFI)	> 0.90
5.	ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index : CFI)	> 0.09

ตารางที่ 1 เกณฑ์ดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (ต่อ)

ลำดับ	ค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืน	เกณฑ์ระดับความกลมกลืน
6.	ค่าดัชนีรากของกำลังที่สองเศษของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน (Root Mean Square Error of Approximation : RMSEA)	$< 0.05 =$ สอดคล้องดี $0.05 - 0.08 =$ พอใช้ได้ $0.08 - 0.10 =$ ไม่ค่อยดี $> 0.10 =$ สอดคล้องไม่ดี
7.	ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือมาตรฐาน (Standardized Root Mean Square Residual : SRMR)	< 0.05
8.	ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (Root Mean Square Residual : RMR)	< 0.08
9.	ค่าส่วนที่เหลือมาตรฐานที่ใหญ่ที่สุด (Largest Standardized Residual)	< 2.00

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 298 คน คิดเป็นร้อยละ 83.0 อายุ 31 – 40 ปี จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 44.6 ระดับการศึกษา สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 293 คน คิดเป็นร้อยละ 81.6 ไม่มีตำแหน่งวิทยฐานะจำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 60.4 ปฏิบัติงานในเขตพื้นที่เมืองปทุมธานี จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 21.4 และอายุการปฏิบัติงานอยู่ 1 – 5 ปี จำนวน 145 คนคิดเป็นร้อยละ 40.4 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนของครูประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี พบว่า ภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ สมรรถนะเชิงวัฒนธรรมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาคือการทำงานเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์ การพัฒนาศักยภาพของตนเอง การมุ่งผลสัมฤทธิ์ และวิสัยทัศน์แบบองค์รวม ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนของครู
ประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

ภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยน	\bar{X}	S.D.	แปลความหมาย	ลำดับ
การมุ่งผลสัมฤทธิ์	4.42	0.42	มาก	4
การพัฒนาศักยภาพของตนเอง	4.45	0.36	มาก	3
วิสัยทัศน์แบบองค์รวม	4.00	0.55	มาก	5
การทำงานเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์	4.83	0.22	มากที่สุด	2
สมรรถนะเชิงวัฒนธรรม	4.84	0.24	มากที่สุด	1

ตอนที่ 3 ผลวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่หนึ่งหนึ่งของภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนของครู
ประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์พิจารณาได้จากค่าไค-
สแควร์ $\chi^2 = 6.76$, $df = 4$, $p = 0.15$, ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.99 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน
ที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.97 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ
0.031 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาเมื่อพิจารณาองค์ประกอบภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนของครูประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี
รายองค์ประกอบ พบว่าตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ การทำงานเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์ มีค่า
เท่ากับ 0.96 รองลงมา ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีค่าเท่ากับ 0.68 สมรรถนะเชิงวัฒนธรรม มีค่าเท่ากับ 0.42 การ
พัฒนาศักยภาพของตนเอง มีค่าเท่ากับ 0.16 และวิสัยทัศน์แบบองค์รวม มีค่าเท่ากับ 0.00 อธิบายได้ว่า
องค์ประกอบวิสัยทัศน์แบบองค์รวมส่งผลต่อภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนของครูประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานีอย่างไม่มี
นัยสำคัญ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่หนึ่ง ภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนของครู ประถมศึกษา
จังหวัดปทุมธานี

องค์ประกอบ	น้ำหนักองค์ประกอบ (b)	S.E.	t	R^2
การมุ่งผลสัมฤทธิ์	0.68	0.07	9.03	0.46
การพัฒนาศักยภาพของตนเอง	0.16	0.06	2.40	0.02
วิสัยทัศน์แบบองค์รวม	0.00	0.07	0.02	0.00
การทำงานเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์	0.69	0.08	9.10	0.47
สมรรถนะเชิงวัฒนธรรม	0.42	0.06	6.62	0.18

ผลการทดสอบความเหมาะสม $\chi^2 = 6.76$, $df = 4$, $p\text{-value} = 0.15$, $CFI = 0.99$, $AGFI = 0.97$, $RMSEA = 0.44$, $GFI = 0.99$, $NFI = 0.97$, $RMR = 0.31$

อภิปรายผล

ผู้วิจัยขออภิปรายผลองค์ประกอบของภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนของครูประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ทั้ง 5 องค์ประกอบมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้เนื่องจากครูประถมศึกษา มีทักษะกระบวนการทำงานเป็นทีมสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยคำนึงถึงผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน มีความเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล พัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองอยู่ตลอดเวลาและวางแผนเพื่อเตรียมรับมือกับสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้ โดยอภิปรายเรียงตามองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (b) จากมากไปน้อย ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การทำงานเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์ มีทั้งหมด 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การมีมนุษยสัมพันธ์ 2) การสร้างความร่วมมือ 3) การให้เกียรติผู้อื่น เป็นองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุดเป็นลำดับแรก ทั้งนี้เนื่องจาก ครูประถมศึกษาส่วนใหญ่เป็นครูที่อายุราชการน้อย เน้นการทำงานแบบร่วมมือร่วมใจกันในการปฏิบัติงานทำให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น การทำงานร่วมกันต้องยอมรับนับถือเพื่อนร่วมงาน เห็นอกเห็นใจกัน และกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เพื่อนร่วมงาน เลือกลงมือทำของเพื่อนร่วมงานเสมอ ให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจในทุกโอกาส ยิ้มแย้มและทักทายผู้เพื่อนร่วมงานเป็นประจำ สร้างเป้าหมายและร่วมมือร่วมใจทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน มุ่งมั่นในการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงาน สนับสนุนเพื่อนร่วมงานให้ประสบความสำเร็จ สนับสนุนเพื่อนร่วมงานให้แสดงความคิดเห็น และพยายามรักษาสันติภาพที่ดีในการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ นวรัตน์ วดีชินอักษรวัฒน์ (2563) กล่าวว่า การมีมนุษยสัมพันธ์ เป็นการแสดงพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกถึงการมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นโดยการให้การยอมรับนับถือ การสร้างความร่วมมือระหว่างกัน การเห็นอกเห็นใจ การมีน้ำใจ มีความไวเนื้อเชื่อใจ มีความจริงใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และช่วยเหลือกันนำไปสู่ความพึงพอใจ รักใคร่ ร่วมมือ สามารถทำงานร่วมกัน จนบรรลุเป้าหมายในการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ การสร้างความร่วมมือ เป็นการแสดงพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกถึงการปฏิบัติงานที่มี การตั้งเป้าหมายร่วมกัน มีความมุ่งมั่นพยายามที่จะทำงานร่วมกัน สนับสนุน ส่งเสริมให้มีการร่วมกันแสดงความคิดเห็น และสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกันเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย การให้เกียรติ เป็นการแสดงพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกถึงการเคารพผู้อื่น การเห็นคุณค่าผู้อื่น การมีใจกว้างยอมรับความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่น ไม่ดูถูกและเหยียดหยามผู้อื่น

องค์ประกอบที่ 2 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีทั้งหมด 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ของงาน 2) การพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง 3) การปฏิบัติงานในหน้าที่ตามมาตรฐานและ 4) การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นองค์ประกอบที่มีน้ำหนักรองลงมา ทั้งนี้เนื่องจาก การปฏิบัติงานของมุ่งเน้นการทำงานเพื่อผลสัมฤทธิ์ของงาน ครูควรวิเคราะห์ภารกิจงานที่ได้รับมอบหมาย แล้ววางแผนวิธีการปฏิบัติงาน เพื่อนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายภารกิจงานที่ได้รับ

มอบหมาย ติดตามประเมินผลงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของงาน ใช้ผลการประเมินการปฏิบัติงานปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น ปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ มุ่งเน้นสร้างผลงาน โดยปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ใส่ใจรายละเอียดและสถานการณ์ต่างๆ คิดค้นวิธีการใหม่ๆ หรือนวัตกรรมเพื่อนำมาพัฒนางาน สอดคล้องกับ ไชนตี ยะยือริ (2562) พบว่า สมรรถนะหลักด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ ต้องปฏิบัติงานในหน้าที่ตามมาตรฐาน กำหนด มุ่งมั่นพัฒนาผลงานอย่างต่อเนื่อง การประเมินผลงาน และริเริ่มนำเสนอวิธีการทำงานแบบใหม่ เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงาน และประกอบด้วย ทำงานตามเป้าหมาย มุ่งมั่น อดทน ขยันหมั่นเพียร แก้ไขปัญหา เฉพาะหน้าได้ ทำงานตามนโยบาย รักษามาตรฐานการปฏิบัติงาน (ธีระพล เจริญสุข, 2564)

องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะเชิงวัฒนธรรม มีทั้งหมด 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ความไวในวัฒนธรรม 2) การตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรม 3) การเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ทั้งนี้เนื่องมาจาก การเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลมีความสำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคมและองค์กร ครูควรเคารพพิธีกรรมทางศาสนา ที่เพื่อนร่วมงานนับถือ เห็นความสำคัญของขนบธรรมเนียม ประเพณีของชาติอื่น ๆ ให้ความสำคัญกับความคิดที่แตกต่าง และเห็นว่าความคิดเห็นที่แตกต่างเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กร เรียนรู้วัฒนธรรมอื่น ๆ ตระหนักว่าวัฒนธรรมอื่นๆ มีความน่าภาคภูมิใจเทียบเท่าวัฒนธรรมของตนเอง ยอมรับการใช้ภาษาที่แตกต่าง ยอมรับบุคคลที่นับถือศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่แตกต่างจากตนเอง สอดคล้องกับ สุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2563) พบว่า การตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรม การเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรม การเห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมเป็นตัวบ่งชี้ที่แสดงถึงสมรรถนะเชิงวัฒนธรรมสำหรับการศึกษาภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยน และสมรรถนะเชิงวัฒนธรรมเป็นการแสดงออกถึงการเข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของภาษา ศาสนา และขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณีต่าง ๆ เป็นสิ่งดีงามที่ทุกคนต้องยึดถือและปฏิบัติ การแสดงออกถึงการรับรู้ และการยอมรับความแตกต่างทางด้านการใช้ภาษา นับถือศาสนา และการยึดถือขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณีของแต่ละบุคคล ให้ความสำคัญและใส่ใจกับบุคคลที่มีการใช้ภาษานับถือศาสนา และการยึดถือขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณีแตกต่างไปจากตนเอง การแสดงออกถึงการยอมรับและเห็นว่าภาษา ศาสนา และขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณีเป็นสิ่งที่มีความดีงาม น่ายกย่องและควรปฏิบัติ มีความเคารพในภาษา ศาสนา และขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณีของบุคคลอื่น (นวรัตน์ วดีชินอักษรวัฒน์, 2563)

องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาศักยภาพตนเอง มีทั้งหมด 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การศึกษาต่อ และ 2) การฝึกอบรม ทั้งนี้เนื่องมาจาก ครูควรศึกษาหาความรู้พัฒนาความสามารถตลอดเวลา เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงานเกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติ ศึกษาดูงานนอกสถานที่ที่สอดคล้องกับงานที่ปฏิบัติ รับผิดชอบงานพิเศษที่ได้รับมอบหมายงานจากหัวหน้า เพื่อได้ทำงานในรูปแบบใหม่ๆหรืองานที่ท้าทายความสามารถ ปฏิบัติหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงสอนงาน เพื่อให้รู้และความเข้าใจในระบบการทำงานรูปแบบใหม่ๆ พร้อมทั้งจะสับเปลี่ยนหมุนเวียนหน้าที่การทำงาน เพื่อให้เรียนรู้การทำงาน ลักษณะงานในรูปแบบต่างๆ สอดคล้องกับ นที สะอาด

นัก (2563) ได้อธิบายว่า พัฒนาศักยภาพบุคคล มีหลายรูปแบบ ได้แก่ การฝึกอบรมการประชุมสัมมนา การระดมความคิดเห็น และการให้ความรู้ในวิธีอื่น ๆ ที่สามารถทำให้บุคลากรมีความงอกงามเติบโตทางจิตใจ การพัฒนาบุคลากรจึงเป็นสิ่งที่มีความหมาย ระยะเวลา และมุ่งหวังผลในด้านการช่วยให้บุคลากรมีความงอกงามเติบโตมากกว่าการมุ่งเน้น เป้าหมายระยะสั้น และการแก้ไขข้อบกพร่องในการปฏิบัติงานของบุคลากร ซึ่งเป็นสิ่งที่การฝึกอบรมให้ความสำคัญ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าการพัฒนาบุคลากร เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย รูปแบบและวิธีหลายชนิด ตัวอย่างเช่นการฝึกอบรม การหมุนเวียนงาน การดูงาน การสอนงาน การให้การศึกษา ทั้งในแง่การส่งบุคลากรไปเรียนในสถานศึกษา หรือเรียนด้วยตนเอง การปรับปรุง คุณภาพชีวิตการทำงาน และการส่งเสริมสุขภาพและกีฬา เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 5 วิสัยทัศน์แบบองค์รวม มีทั้งหมด 3 ตัวบ่งชี้ 1) การมีเป้าหมาย 2) การสร้างวิสัยทัศน์ 3) การมีวิสัยทัศน์นวัตกรรม เป็นองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจาก ครูประถมศึกษามีหน้าที่หลักในการจัดการเรียนการสอน มีประสบการณ์ด้านการบริหารน้อยและการได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานอื่น ๆ ไม่มากนัก จึงส่งผลให้การมองภาพวิสัยทัศน์ขององค์กรยังไม่ชัดเจน และความเข้าใจการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันสถานศึกษาและแนวโน้มสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ สอดคล้องกับ นวรัตน์ วดีชินอักษรวิวัฒน์ (2563) พบว่าภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา องค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์แบบองค์รวมมีค่าน้ำหนักน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับองค์ประกอบอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้เนื่องมาจากหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ส่วนใหญ่ มีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ส่งผลให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สามารถวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของสถานศึกษาและแนวโน้มที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้ ดังนั้นครูที่ประสบการณ์ทำงานน้อยสามารถวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและแนวโน้มสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้น้อยกว่า

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โมเดลองค์ประกอบยืนยันอันดับที่หนึ่งของภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนของครูประถมศึกษา ได้แก่ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การพัฒนาศักยภาพของตนเอง 3) วิสัยทัศน์แบบองค์รวม 4) การทำงานเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์ 5) สมรรถนะเชิงวัฒนธรรม ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดนโยบายสนับสนุนพัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยน

1.2 องค์ประกอบภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนของครูประถมศึกษา ที่มีความสำคัญมากที่สุดคือ การทำงานเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์ ดังนั้นผู้บริหารและหน่วยงานต้นสังกัดควรพัฒนาครูด้านการทำงานเป็นทีม โดยการจัดกิจกรรมและเปลี่ยนเรียนรู้ให้ครูได้แนวทางการทำงานเป็นทีมที่หลากหลายมาบูรณาการ เช่นเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การศึกษาดูงาน เป็นต้น

1.3. องค์ประกอบภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนของครูประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ที่มีความสำคัญน้อยที่สุดคือ วิสัยทัศน์แบบองค์รวม ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กร โดยการร่วมการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรคขององค์กร เพื่อพัฒนาองค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์แบบองค์รวมให้สูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนของครู

2.2 ควรศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนของผู้อำนวยการสถานศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ไชยดี ยะยือริ. (2562). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานพัฒนาชุมชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2553). ผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลผลิตภาพ : กระบวนทัศน์ใหม่และผู้นำใหม่ทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระพล เจริญสุข. (2564). การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรกรมสรรพสามิตในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, พระนครศรีอยุธยา.
- นที สะอาดนัก. (2563). แนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรสหกรณ์การเกษตรสู่องค์กรหลักระดับอำเภอ. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี. ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ 16 จังหวัดเพชรบุรี
- นวรรตน์ ชินอัครวัฒน์. (2563). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประเวศ วะสี. (2543). สุขภาพในฐานะอุดมการณ์ของมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: สำนักงานปฏิรูปสุขภาพ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2555). แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- ศิริชัย กาญจนาวาสี, ทวีวัฒน์ปิตยานนท์, ดิเรก ศรีใจ (2551). การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับงานวิจัย. (ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2560). *คู่มืองานการบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุวรรณ เทพประสิทธิ์. (2555). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบวิถีทาง-เป้าหมายของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน ในอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.*
- สุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนกับประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอิเทิร์น, 17(2), 28-40 .*
- Chaichana, M., Kongjit, C., Nimmolrat, A., & Kongjit, S. (2013, January 18" - 19"). *Using of Knowledge Management for Enhancing Educational Service Staff Proficiency Development in University Business. Advancements in Business*. Paper present at Economics & Innovation Management Research. Graduate School of Management. Oita, Japan. (pp 66). Japan : Ritsumeikan Asia Pacific University Beppu,
- Heifetz, R.A. (1994). *Leadership without Easy Answers*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Kay, K. (2010). *21st century skills: Why they matter, what they are, and how we get there*. From <https://www.innovationlabs.com/plsd/resources/kenkay.pdf>
- Martin, J.M. (2010). *Stigma and Student Mental Health in Higher Education*. Higher Education Research and Development, 29(3), 259-274.
- Saenkaew, A. (2015). *Adaptation leadership of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office 19*. Master's thesis, Khon Kaen University, Khon Kaen.

นวัตกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เพื่อศึกษาการคิดเชิงระบบเรื่องโครงสร้างของพืชสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

The innovation of inquiry-based learning for developing systems thinking on plant structure of Prothomsuksa 4 students

วาสนา วงษาเนา^{1*} สุวิสาข์ จรัสกมลพงษ์^{2*} พิชิตรา ธงพานิช^{3*}

Wassana Wongsanao^{1*}, Suwisa Charatkamolphonng^{2*}, Phichitra Thongpanit^{3*}

(Received: 2023-06-30; Revised: 2023-08-29; Accepted: 2023-08-30)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์80/80 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ และ 3) เพื่อศึกษาการคิดเชิงระบบของนักเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านนาน้อย อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม ในภาคเรียน ที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบสืบเสาะหาความรู้(5E) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบวัดการคิดเชิงระบบ

ผลการวิจัยพบว่า

1) นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงระบบ เรื่องโครงสร้างของพืช สำหรับนักเรียน

¹หลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

¹Ph.D. (Curriculum and Instruction Program), Faculty of Education, Nakhon Panom University.

²อาจารย์ ดร.ประจำสาขาคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

²Lecturer, Early Computer Education Program, Faculty of Education, Nakhon Panom University.

³อาจารย์ ดร.ประจำสาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

³Lecturer, Early Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education, Nakhon Panom University

Corresponding author, E-mail: wenut23@gmail.com¹ suwisa_j@gnpu.ac.th ²phichitra@gnpu.ac.th ³

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะความรู้ (5E) มีประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงระบบ เรื่องโครงสร้างของพืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะความรู้ (5E) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.11/82.17 2) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ มีผลการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) นักเรียนที่เรียนโดยการจัดกิจกรรมแบบสืบเสาะหาความรู้ เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงระบบ เรื่องโครงสร้างของพืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีทักษะการคิดเชิงระบบ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยนักเรียนมีทักษะการคิดเชิงระบบอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.35$)

คำสำคัญ: นวัตกรรมการเรียนรู้, กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5E, การคิดเชิงระบบ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้

Abstract

The objectives of this research were to 1) enhance the learning management effectively according to the standard of 80/80 2) compare the learning achievement before and after engaging Inquiry-Based Learning and 3) examine systematic thinking among Prothomsuksa 4th students in Baan Nanoi school, Nava District, Nakhon Phanom Province who engaged Inquiry-Based Learning of the second semester in year 2022 by using cluster random sampling. The instruments employed in this research were: Inquiry-Based Learning (5Es), achievement test and systems thinking assessment.

The finding revealed that 1) learning Innovation to enhance systems thinking on plant structure of Prathomsuksa 4th students by using inquiry-based learning (5E) presented efficiency value at 82.11/82.17 2) comparing learning achievement before and after employing the tool among Prothomsuksa 4th students who engaged Inquiry-Based Learning on plant structure had better results significantly at level .05 3) Prathomsuksa 4th students after taking part in inquiry-based learning on plant structure had improved systems thinking at moderate level ($\bar{X}=2.35$).

Keywords: Learning Innovation, The 5 E's of Inquiry-Based Learning (5E), Systematic Thinking, and Learning Achievement

บทนำ

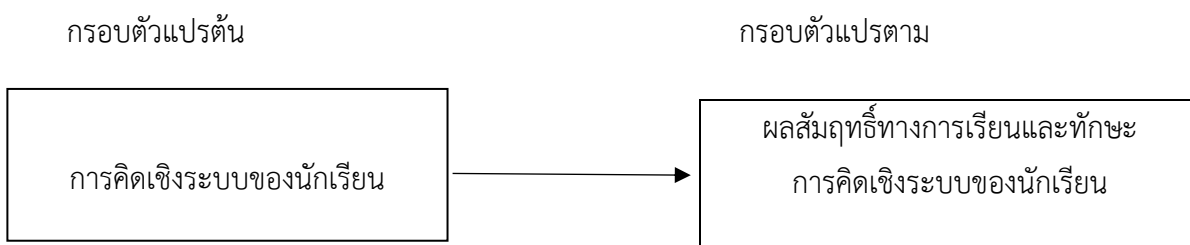
แผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ที่มีเป้าหมายข้อหนึ่งที่ได้กำหนดให้ผู้เรียนทุกระดับ การศึกษาได้รับการพัฒนาขีดความสามารถเต็มตามศักยภาพที่มีอยู่ในตัวตนของแต่ละบุคคล มีคุณลักษณะนิสัยพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และอยู่อย่างพอเพียง มีองค์ความรู้ที่สำคัญ และทักษะการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับการทำงานในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2559: 14) การจัดการศึกษาของประเทศจึงตั้งอยู่บนอุดมการณ์ของการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อการปรับตัวให้อยู่ในท้องถิ่น ประเทศชาติ อาเซียนและระดับโลกได้ (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. 2558: 4) ซึ่งทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นพฤติกรรมของบุคคลในการสืบเสาะหาความรู้ เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ (ณัฐธิดา นาคเสน. 2563: 27) ดังนั้น การพัฒนาการรู้วิทยาศาสตร์ให้แก่เยาวชนในชาติ ย่อมส่งผลให้บุคคลในสังคมนั้นมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งจะทำให้สังคมนั้นมีศักยภาพในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญได้ (กระทรวง ศึกษาธิการ. 2560: 33) การคิดเชิงระบบเป็นมุมมองที่ทำให้สามารถมองเห็นสถานการณ์ แบบแผนเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติที่เป็นแนวใหม่ และตอบสนองต่อสถานการณ์และแบบแผนด้วยวิถีทางที่มีระดับดีขึ้น ทำให้มีการปรับปรุงกระบวนการที่มีคุณภาพมากขึ้นเรื่อย ๆ การคิดเชิงระบบเปรียบเสมือนเป็นภาษาพิเศษที่ช่วยทำให้เกิดการสื่อสารกับระบบรอบ ๆ ตัวที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยทำให้มองเห็นภาพและสร้างความเข้าใจทำให้สื่อสารกับบุคคลอื่นได้อย่างเข้าใจและยังช่วยในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Pegasus Communication. 2013: Online) ซึ่งการพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงระบบต้องเกิดขึ้นอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ต้องพัฒนาองค์ประกอบเบื้องต้นของการคิดเชิงระบบ ได้แก่ การระบุงค์ประกอบและกระบวนการของระบบ โดยหลักที่จะนำไปสู่ทักษะขั้นสูงสุดปัจจัยหลัก 2 ประการที่เป็นพื้นฐานของความ ก้าวหน้า ได้แก่ 1) พื้นฐานความรู้ของนักเรียนแต่ละคน และ 2) ระดับการประยุกต์ความรู้ในกิจกรรมขณะที่เรียนรู้แบบสืบสอบทั้งนอกและในห้องเรียน (Assaraf and Orion. 2005) ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงระบบ เรื่อง โครงสร้างของพีช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านนาน้อยด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดและมองเหตุการณ์ หรือสิ่งต่าง ๆ แบบองค์รวมเพื่อเป็นกรอบแนวคิดการทำงานที่มองแบบแผนและความเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบย่อยอย่างสมเหตุสมผลในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้
3. เพื่อศึกษาการคิดเชิงระบบของนักเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านนาน้อย อำเภอนาทวี จังหวัด นครพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2 ห้องเรียน รวมนักเรียนทั้งหมด จำนวน 60 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนบ้านนาน้อย จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่มโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม(Cluster Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้(5E) เรื่อง โครงสร้างของพืช ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องโครงสร้างของพืช และนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาค่าความยากรายข้อ (p) ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ($KR 20$)

ของแบบทดสอบวัดการอ่านเพื่อความเข้าใจ พบว่า แบบทดสอบมีค่าความยากรายข้อ (p) อยู่ระหว่าง 0.35-0.60 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) อยู่ระหว่าง 0.46-0.78 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ($KR-20$) เท่ากับ 0.84

3. แบบทดสอบวัดการคิดเชิงระบบ และนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงรายข้อของแบบทดสอบ พบว่า มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และคุณภาพของเครื่องมือจากการนำไปทดลองใช้ มีค่าความยาก (P) อยู่ระหว่าง 0.38-0.65 ค่าอำนาจจำแนก (D) อยู่ระหว่าง 0.37-0.59 และมีความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (α) เท่ากับ 0.79

4. ดำเนินการประเมินโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำข้อมูลตามเงื่อนไขตัวแปรตามไปวิเคราะห์ผลตามกรอบวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครพนมถึงผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

2. ผู้วิจัยชี้แจงนักเรียนกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย ให้มีความรู้และเข้าใจในการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านนาน้อย

3. ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบผลการเรียนรู้ และแบบประเมินการคิดเชิงระบบ

4. ดำเนินการจัดกิจกรรมด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้(5E) กับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง โครงสร้างของพืช ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

5. ทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบผลการเรียนรู้ และแบบประเมินการคิดเชิงระบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนระหว่างเรียน แบบทดสอบผลการเรียนรู้ และแบบประเมินการคิดเชิงระบบ เรื่องโครงสร้างของพืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติในการทดสอบค่าที (t-test for Dependent Sample)

3. วิเคราะห์ค่าคะแนนการคิดเชิงระบบ เรื่องโครงสร้างของพีช โดยใช้สถิติในการทดสอบค่าที (t-test for Dependent Sample)

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของผลการจัดการเรียนรู้ เรื่องโครงสร้างของพีช ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 82.11/89.17 ดังแสดงในตาราง 1

ตารางที่ 1 คะแนนสอบก่อนเรียน คะแนนระหว่างเรียน คะแนนสอบท้ายแผน คะแนนสอบ หลังเรียน และประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

คนที่เรียน	ก่อนเรียน (30)	คะแนนระหว่างเรียน (10) และคะแนนสอบท้ายแผน (10)							หลังเรียน (30)	
		แผน								คะแนนรวม (140)
		1 (20)	2 (20)	3 (20)	4 (20)	5 (20)	6 (20)	7 (20)		
\bar{X}	10.77	15.97	16.23	16.13	16.30	16.43	16.87	17.10	115.03	24.63
S.D.	1.83	1.45	1.07	1.17	1.15	1.19	1.20	1.09	5.49	2.81
ร้อยละ	35.89	79.83	81.17	80.67	81.50	82.17	84.33	85.50	82.11	82.17

จากตารางที่ 1 พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ทั้ง 7 แผน ได้คะแนนเฉลี่ย 115.03 จากคะแนนเต็ม 140 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.11 ดังนั้น (E_1) ซึ่งเป็นรายงานผลการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนเท่ากับ 82.11 และคะแนนจากการทดสอบวัดผลการจัดการเรียนรู้หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ของนักเรียน ได้คะแนนเฉลี่ย 24.63 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.17 แสดงว่ามีผลการจัดการเรียนรู้ โดยรวม (E_2) เท่ากับ 82.17 ดังนั้น E_1/E_2 เท่ากับ 82.11/82.17

2. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เพื่อศึกษาการคิดเชิงระบบ เรื่อง โครงสร้างของพืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลัง เรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

รายการประเมิน	กิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้				t	Sig.
	ก่อนเรียน (N=40)		หลังเรียน (N=40)			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	10.77	1.83	24.63	2.81	42.31*	.000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการ จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ทักษะการคิดเชิงระบบของนักเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ โดยนักเรียนมี ทักษะการคิดเชิงระบบอยู่ในระดับปานกลาง ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ทักษะการคิดเชิงระบบของนักเรียน

รายการประเมิน	กิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้				ระดับทักษะการคิดเชิงระบบ
	ก่อนเรียน (N=40)		หลังเรียน (N=40)		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
ทักษะการคิดเชิงระบบ	2.00	0.39	2.35	0.46	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 พบว่า ทักษะการคิดเชิงระบบของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบ เสาะหาความรู้ โดยนักเรียนมีทักษะการคิดเชิงระบบอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.35$)

อภิปรายผล

1. แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงระบบ เรื่องโครงสร้างของพืช สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงระบบ เรื่องโครงสร้างของพืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการ

จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.11/82.17 ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ซึ่งกระบวนการสืบเสาะหาความรู้เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อมีการคิดอย่างเป็นระบบ มีเหตุผล และสามารถประเมินความเข้าใจของตนได้ (กุลิสรา จิตรชญาวนิช, 2562) ซึ่งไอเซนคราฟ ได้เสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้

แบบสืบเสาะหาความรู้ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจรวมทั้งสนุกกับการเรียน มุ่งเน้นการถ่ายโอนการเรียนรู้และให้ความสำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบความรู้เดิมของผู้เรียนและการประยุกต์สิ่งที่ได้เรียนรู้ไปสู่การสร้างประสบการณ์ของตนเอง (Eisenkraft, 2003) ซึ่งพบว่าในการศึกษาของการศึกษาของชาติติยะ โคตรธา (2565) ที่ทำการศึกษาค้นคว้าแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ออนไลน์ มีคุณภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ออนไลน์มีคุณภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) ต่อประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 81.11/83.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ 80/80 สอดคล้องกับงานวิจัยของลินนิภา ชัยภาค (2565) ที่ทำการศึกษาเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นร่วมกับเกมกระดานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พลังงานบนโลกของเรา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

2. เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ มีผลการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่สร้างขึ้น เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงโดยใช้สิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่มีอยู่เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจ เกิดความสงสัย นำไปสู่การตั้งคำถาม และหาคำตอบด้วยการกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยเริ่มต้นจากการตั้งสมมติฐาน กำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้อง นิยามเชิงปฏิบัติการ ปฏิบัติการทดลอง จากสถานการณ์ที่กำหนดโดยสืบเสาะหาความรู้และหาคำตอบ แล้วร่วมกันอภิปราย และหาข้อสรุปจากการทดลอง นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งความรู้แล้วนำข้อมูลที่ได้อภิปรายร่วมกันในชั้นเรียนเพื่อเชื่อมโยงความรู้เดิมกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่ รวมทั้งใช้การประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนเพื่อให้ผู้เรียนนำข้อผิดพลาดมาปรับปรุงประยุกต์ใช้กับความรู้ของตนเองและนำความรู้ที่ค้นพบไปแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นขั้นตอน สอดคล้องกับในการศึกษาของกุลิสรา จิตรชญาวนิช (2562) ที่กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

เป็นการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ใหม่ด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการคิดโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือ ส่งผลให้ผู้เรียนได้ฝึกความคิด เรียนรู้วิธีการจัดระบบความคิดและวิธีสืบเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทำให้ความรู้คงทน และสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกพจน์ เศษฤทธิ์ (2562) ที่ศึกษาพบว่านักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เช่นเดียวกับการศึกษาของ Nababan, Nasution and Jayanti. (2019) ที่ศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และในการศึกษาของวิมณฑนา หงส์พานิช (2560) ที่ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้วิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐาน 2 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับในการศึกษาของณัฐญา เจริญพันธ์ (2564) ที่ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7Es) ด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริงเสริม (Augmented Reality)

3. นักเรียนที่เรียนโดยการจัดกิจกรรมแบบสืบเสาะหาความรู้ เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงระบบ เรื่องโครงสร้างของพีช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีทักษะการคิดเชิงระบบ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยนักเรียนมีทักษะการคิดเชิงระบบอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.35$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขั้นสำรวจค้นหาที่ผู้สอนจัดกิจกรรม ใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองผ่านการปฏิบัติจากสถานการณ์ที่กำหนด มีการวางแผน กำหนดแนวทางการตรวจสอบ ตั้งสมมติฐานการทดลองเพื่อเก็บข้อมูล ศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เป็นขั้นตอนสำคัญที่สามารถช่วยส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งประกอบด้วยทักษะการตั้งสมมติฐาน ทักษะการกำหนดและควบคุมตัวแปร ทักษะการกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ และทักษะการทดลอง นอกจากนี้ได้ส่งเสริมให้นักเรียนอธิบายผลการตรวจสอบด้วยคำพูดของนักเรียนเอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนสรุปองค์ความรู้ที่ได้อย่างถูกต้อง สมเหตุสมผล และนำความรู้ที่ค้นพบเชื่อมโยงกับความรู้เดิม ทำให้เกิดความรู้ใหม่นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งฝึกให้ผู้เรียนนำเสนอในรูปแบบที่หลากหลายและประเมินขั้นตอนการทำงานด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับทีศนา แหมมณี (2562) ได้กล่าวไว้ว่า การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองจากการลงมือปฏิบัติจริงและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ จะทำให้เกิดการรับรู้ความรู้ที่มีความหมายและบันทึกข้อมูลไว้ในความจำได้อย่างยาวนาน เพราะเป็นทักษะที่นักเรียนต้องปฏิบัติ ซึ่งทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการปฏิบัติและฝึกฝนความคิดอย่างมีระบบฝึก

ทักษะการแก้ปัญหา การค้นคว้าและแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2560) และยังสอดคล้องกับกุลิศรา จิตรขญาวนิช (2562) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ใหม่ด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการคิดโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือ ส่งผลให้ผู้เรียนได้ฝึกความคิด เรียนรู้วิธีการจัดระบบความคิดและวิธีสืบเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองทำให้ความรู้คงทน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงระบบ เรื่องโครงสร้างของพืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.11/82.1 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ จึงควรใช้แผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้กับการเรียนเรื่องอื่น ๆ

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ในระดับ .05 จึงควรนำการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่องโครงสร้างของพืช ไปใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

3. เนื่องจากการวิจัยพบว่านักเรียนมีทักษะการคิดเชิงระบบอยู่ในระดับปานกลาง ครูผู้สอนควรจัดเตรียมสภาพแวดล้อม วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายและน่าสนใจ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ไป

ใช้การจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ในเรื่องอื่น ๆ หรือนำการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ไปใช้กับการจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นอื่น

2. ควรทำการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับเทคนิคการสอนอื่น ๆ และศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ทักษะการทดลอง ทักษะการวัด ทักษะการจำแนก เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม

(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

วิทยาศาสตร์และสาระภูมิศาสตร์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ

วัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- พุทธศักราช 2551. สืบค้น 1 กรกฎาคม 2565.
- กุลิสรา จิตรชญาวนิช. (2562). *ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัตติยะ โคตรธา. (2565). *การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วารสารวิจัยรำไพพรรณี, 16(2), 54-62.
- จุฑามาส ทวีบุตร. (2561). *การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับผังกราฟิกเรื่องการสังเคราะห์ด้วยแสงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏ, สกลนคร, 10 (27), 99-108.
- ชนะดา วีระพันธ์. (2555). *ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเก่า อำเภอบ้านดง จังหวัดชลบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชนาธิป โททรภวานนท์. (2559). *การพัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่องระบบประสาทและอวัยวะรับความรู้สึก โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบจำลองเป็นฐาน*. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 21(2), 133-160.
- ทศนา แคมมณี. (2551). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐธิดา นาคเสน. (2563). *การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง พลังงานในชีวิตประจำวัน โดยการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา* วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ณัฐญา เจริญพันธ์. (2564). *การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7Es) ด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริงเสริม (Augmented Reality) เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นลินนิภา ชัยกาศ. (2565). *การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นร่วมกับเกมกระดานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พลังงานบนโลกของเรา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 19(2), 178-186.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2556). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กทม: ประสานการพิมพ์.
- ปิยวรรณ ศิริสวัสดิ์. (2559). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เรื่องภูมิปัญญาการย้อม*

- ผ้าด้วยสี่ธรรมชาตินี้เน้นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6. (ปริญญาณีพนธ์ปริญญาคุชฌ์บัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. พัทธ์ชัย ตรีชัย. (2551). ความพึงพอใจของประชาชนต่อระบบและกระบวนการให้บริการของกรุงเทพมหานคร : (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ลีนวัฒน์ วรสาร. (2561). การพัฒนาชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD ที่ส่งผลต่อการคิดวิเคราะห์ความคงทนในการเรียนรู้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ฤทธิญา นามเกต. (2561). การพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้การสอนแบบเสาะหาความรู้ ร่วมกับแผนผังความคิดเรื่องวัฏธรรอบตัว กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 10(28), 137-150.
- วิมลชนา หงส์พานิช. (2560). ผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้วิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการทำงานเป็นทีมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิมลชนา หงส์พานิช. (2560). ผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้วิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐาน 2 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการทำงานเป็นทีมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วิมาณ วิชวารีย์. (2560). การพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้แบบ 5Es ร่วมกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง ดิน ทิน แร่ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ศิริวรรณ เอี่ยมประเสริฐ. (2563). การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ร่วมกับเทคนิคการใช้อำนาจที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมโนทัศน์ในวิชาชีววิทยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 12(1), 15-28.

- วันทนา งามเนียม. (2564). ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วารสารบัณฑิตวิจัย, 12(1), 55-67.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). (2559). รายงานประจำปี 2558 สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). (2560). PISA กับประเทศไทย : ความจริงที่ต้องยอมรับ. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). การพัฒนาศักยภาพความคิดสร้างสรรค์สู่ความเป็นนักประดิษฐ์. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อนุชา โสมาบุตร. (2556). การพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมทักษะการรู้สารสนเทศและ ICT. สืบค้น 19 มกราคม 2565. จาก <https://teacherweekly.wordpress.com/2013/09/25/information-media-and-technology-skills/> .
- อัจฉรา เหลือผล. (2560). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ แบบ 5Es โดยใช้โปรแกรม The Geometer's Sketchpad (GSP) เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 9(24), 103-114.
- เอกพจน์ เศษฤทธิ. (2562). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
- Assaraf, O. B. Z., & Orion, N. (2005). *Development of system thinking skills in the context of earth system education*. *Journal of Research in Science Teaching : The Official Journal of the National Association for Research in Science Teaching*, 42(5), 518-560.
- Brandstädter, K., Harms, U., & Grossschedl, J. (2012). *Assessing system thinking through different concept-mapping practices*. *International Journal of Science Education*, 34(14), 2147-2170.
- Eisenkraft, A. (2003). *Expanding the 5E model*. *The science teacher*, 70(6), 56.
- Llewellyn, D. (2005). *Teaching high school science through inquiry : A case study approach*. Corwin Press.
- Duran, L. B., & Duran, E. (2004). *The 5E instructional model: A learning cycle approach for inquiry-based science teaching*. *Science Education Review*, 3(2), 49-58.

Nababan, N. P., Nasution, D., & Jayanti, R. D. (2019, February). *The effect of scientific inquiry learning model and scientific argumentation on the students' science process skill*. In *Journal of Physics: Conference Series* (Vol. 1155, No. 1, p. 012064). IOP Publishing.

Plate, R., & Monroe, M. (2014). *A structure for assessing systems thinking*. *The Creative Learning Exchange*, 23(1), 1-3.

Senge, P. M. (1990). *The art and practice of the learning organization (Vol. 1)*. New York : Doubleday.

Sweeney, H. (2010). *Academically at-risk Student' Perceptions of a Constructivist school Biology Pedagogy*. *Dissertation Attracts International*, 122(93), 39.

การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้และทักษะปฏิบัติ
หน่วยชีวิตและครอบครัว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

Problem-Based Learning Management to Develop Learning Outcomes
and Practical Skills in Life and Family Units of Prathomsuksa 6th Students

ขวัญฤดี เห่งน้อย^{1*} สุวิสาห์ จรัสกมลพงศ์^{2*} พิชิตรา ธงพานิช^{3*}

Khwanruede Ngaonoi^{1*}, Suwisa Charatkamolphon^{2*}, Phichittra Thongpanit^{3*}

(Received: 2023-07-23; Revised: 2023-08-30; Accepted: 2023-08-30)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้และทักษะหน่วยชีวิตและครอบครัว ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พัฒนาแผนมีเกณฑ์เฉลี่ยร้อยละ 80 (2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยชีวิตและครอบครัว ด้วยกระบวนการเรียนรู้ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 3) เพื่อศึกษาทักษะปฏิบัติหน่วยชีวิตและครอบครัว ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการวิจัยกลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 คน โรงเรียนบ้านนาน้อย โดยได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบประเมินทักษะการปฏิบัติ 3)

¹หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม
Ph.D. (Curriculum and Instruction Program), Faculty of Education, Nakhon Panom University.

²อาจารย์ ดร.ประจำสาขาคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

Lecturer, Early Computer Education Program, Faculty of Education, Nakhon Panom University.

²อาจารย์ ดร.ประจำสาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

Lecturer, Early Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education, Nakhon Panom University

Corresponding author, E-mail: pamanoy@gmail.com¹ suwisa_j@gnpu.ac.th ²phichittra@gnpu.ac.th ³

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการจัดการเรียนรู้และทักษะหน่วยชีวิตและครอบครัว ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนเท่ากับ 82.31/89.67 ตามเกณฑ์เฉลี่ยร้อยละ 80 2) การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ และทักษะปฏิบัติหน่วยชีวิตและครอบครัว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ทักษะการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และทักษะปฏิบัติหน่วยชีวิตและครอบครัวสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนักเรียนมีทักษะการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ทักษะชีวิตและครอบครัว, การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน, พัฒนาผลการเรียนรู้

Abstract

The research objectives were 1) to develop students' learning outcomes and life skills, as well as family skills, through problem-based learning processes Prathomsuksa 6 students with a minimum standard of 80% proficiency, 2) to study students achievement for life and family units with the learning process before and after problem-based learning management for Prathomsuksa 6 students, Ban Na Noi School and 3) to study life and family skills through problem-based learning processes of Prathomsuksa 6 students, based on a research group of 30 students from Ban Na Noi School. The research was conducted using. Research tools included a problem-based learning management plans, an assessment of student's practical skills, and a test measuring learning effectiveness in life and family skills.

The research found that 1) The average learning management and life skills score for Prathomsuksa 6 students, who were taught using problem-based learning, was higher after learning with an average score of 82.31/89.67, exceeding the 80% average standard. 2) The students achievement of learning management and life skills of Prathomsuksa 6 students showed that the average academic achievement score after learning was significantly higher than before with a statistical significance level of 0.5. 3) The practical skills of problem-based learning Prathomsuksa 6 students for development, learning management and life skills were high.

The Keywords: Life and Family Skills, Problem-Based Learning Management, Develop Learning Outcomes

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพทั้งในด้านความรู้ ทักษะและการปฏิบัติของบุคคล ครอบครัว และชุมชน ให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นผลเกิดจากการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นการวางแผนจัดกลุ่มประสบการณ์การเรียนรู้บนพื้นฐานของทฤษฎีเชิงปฏิบัติการสำหรับบุคคล กลุ่มบุคคลและชุมชน ได้มีโอกาสรับข้อมูลข่าวสารและมีทักษะที่จำเป็นในการตัดสินใจเพื่อสุขภาวะที่ดี (องค์การอนามัยโลก, 2560) กล่าวว่า สุขศึกษา เป็นการจัดการประสบการณ์ทั้งหมดของกลุ่มคน หรือชุมชนที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อและการปฏิบัติในเรื่องสุขภาพ รวมถึงกระบวนการและความพยายามต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงที่จำเป็นสำหรับภาวะสุขภาพอันพึงประสงค์ ทั้งนี้ ยังหมายถึง กระบวนการจัดโอกาสการเรียนรู้และพัฒนาทักษะด้านสุขภาพรวมถึงปัจจัยอื่น ๆ เกี่ยวกับสภาวะทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อสุขภาพอันจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล ครอบครัว และชุมชน (กองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2561) จะเห็นได้ว่าสุขศึกษาเป็นกระบวนการจัดการประสบการณ์เพื่อให้บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพซึ่งเป็นทั้งการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาสุขภาพ และแก้ไขเมื่อเกิดปัญหาขึ้นแล้ว ดังนั้น สุขศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาสุขภาพ คือ (1) เป็นการสนองตอบความต้องการอยากรู้อยากเห็นของประชาชนในเรื่องสุขภาพของตนเอง เช่น เมื่อประชาชนต้องการทราบว่าหากป่วยเป็นโรคกลากเกลื้อน จะมีลักษณะเป็นอย่างไรอาการเป็นอย่างไร จะป้องกันตนเองอย่างไร ทำอย่างไรจึงจะหาย สิ่งเหล่านี้อาจจะได้รับการซักถามจากประชาชนซึ่งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจะต้องสนองตอบโดยการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับประชาชนได้ทราบอย่างถูกต้อง (2) เป็นการแก้ไขปัญหาโดยตรงของประชาชน เมื่อพบว่า ประชาชนมีปัญหาสุขภาพด้านใด ผู้ให้สุศึกษา สามารถนำปัญหานั้นมาวางแผนและจัดประสบการณ์ เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงปัญหาของตนเอง ครอบครัวและชุมชน เพื่อที่จะได้ยอมรับสภาพของปัญหาตลอดจนหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อไป และ (3) เป็นการลดจำนวนประชาชนที่ไปโรงพยาบาล หากการให้สุศึกษาสามารถนำไปสู่การป้องกันโรคและส่งเสริมสุขภาพได้ดี เช่น ด้านโภชนาการ ด้านการออกกำลังกาย ด้านการวางแผนครอบครัว ด้านการส่งเสริมสุขภาพจิต เป็นต้น จะทำให้ประชาชนมีสุขภาพที่แข็งแรง ไม่เจ็บป่วย ซึ่งเป็นการลดจำนวนผู้ที่จะไปรับบริการทางการแพทย์ไปในตัว (กองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2561)

รายวิชาสุขศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยมีเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและสาระการเรียนรู้แกนกลางพัฒนานักเรียนให้มีสมรรถนะสำคัญตามที่ต้องการ ทั้งในด้านการสื่อสารการคิดการแก้ปัญหาการใช้ทักษะชีวิตและการใช้เทคโนโลยี ตลอดจนพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทำประโยชน์ให้สังคม เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างมีความสุข (ประภิตหงส์ แสนยาธรรม, 2560) โดยในหน่วยชีวิตและครอบครัว ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เรื่องคุณค่าของตนเองและครอบครัว เรียนรู้การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ความรู้สึทางเพศ การสร้างและรักษาสัมพันธ์กับผู้อื่น สุขปฏิบัติทางเพศ และทักษะในการดำเนินชีวิต ซึ่งมีจุดประสงค์การเรียนรู้ที่สำคัญ คือ (1) ระบุสมาชิกในครอบครัวได้ถูกต้อง และบอกถึงการแสดงความรักความผูกพันของสมาชิกในครอบครัวที่มีต่อกันได้ (2) วิเคราะห์พฤติกรรมเสี่ยงที่อาจนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ การติดเชื้อเอชไอวี และการตั้งครรรภ์ก่อนวัยอันควรได้ และ (3) หลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงที่อาจนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ การติดเชื้อเอชไอวี และการตั้งครรรภ์ก่อนวัยอันควรได้ (ศรีประภา ชัยสินธพ, 2561)

จากสถิติของการถูกล่วงละเมิดทางเพศในเด็กและสตรี ในปี พ.ศ. 2553-2554 พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สำหรับช่วงอายุวัยรุ่นตอนต้นเป็นช่วงอายุที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศมากที่สุด (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2556) และจากสถิติของศูนย์พึ่งได้ ในปี พ.ศ. 2556 พบว่า เด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศ ที่มีอายุ 10-15 ปี ประมาณ 19,229 รายต่อปี เฉลี่ยวันละ 87 ราย (องค์การสหประชาชาติ UN Women, 2013) นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กเพศชายที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ จำนวน 77 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.40 ของผู้ถูกล่วงละเมิดทางเพศ ทั้งหมด 916 ราย (ศูนย์ข้อมูลความรุนแรงต่อเด็กและสตรี, 2553) จากการศึกษาของ (วรวรรณ ทิพย์วาริรมย์, อาภาพร เผ่าวัฒนา และปัญญารัตน์ ลากวงศ์วัฒนา, 2556) ที่ศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของเด็กวัยรุ่นชายระดับประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ที่พบว่า พฤติกรรมทางเพศของเด็กวัยรุ่นชายระดับประถมศึกษานั้น มีแฟน ร้อยละ 26.8 มีพฤติกรรมนั่งชิตกับแฟนถึงร้อยละ 76.7 จับมือร้อยละ 40.0 หอมแก้มร้อยละ 20.0 และการจูบปาก สัมผัสนอกร่มผ้าใต้ส่วนเอวร้อยละ 6.7 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงองค์ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศในวัยรุ่นตอนต้นยังมีอยู่อย่างจำกัด การทำความเข้าใจในสภาพปัญหาและสาเหตุที่แท้จริงเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศในกลุ่มนี้ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในเชิงการป้องกันสภาพปัญหาการดาวยุร่น หรือการแพร่ระบาดของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในกลุ่มวัยรุ่นตั้งแต่ระยะแรก เพื่อมิให้ทวีความรุนแรงไปมากกว่าในปัจจุบัน และอาจช่วยชะลอปัญหาการดาวยุร่นให้ลดลงได้ จะเห็นได้ว่า กลุ่มคนอายุดังกล่าวซึ่งจัดเป็นกลุ่มวัยรุ่นหญิงตอนต้น (อายุ 10-13 ปี) กำลังเผชิญกับสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ที่สามารถนำไปสู่การตั้งครรรภ์ก่อนวัยอันควรได้

การจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาที่ส่งเสริมผลการเรียนรู้และทักษะหน่วยชีวิตและครอบครัวได้อย่างถูกต้องเหมาะสมนั้น สิ่งที่สำคัญคือ แนวคิดทฤษฎีที่นำมาเป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ ผลการศึกษา

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะหน่วยชีวิตและครอบครัว พบว่า แนวคิดปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL) เป็นการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานในการเรียนรู้ มีลักษณะเด่น คือ เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากปัญหาที่เป็นตามสภาพจริงของผู้เรียน เพื่อแก้ปัญหาหรือสถานการณ์เกี่ยวกับชีวิตประจำวันที่มีความสำคัญต่อผู้เรียน สภาพปัญหาจะเป็นจุดกำเนิดของกระบวนการเรียนรู้และเป็นสิ่งที่กระตุ้นการพัฒนาทักษะและกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง ซึ่งผู้เรียนเองจะได้ฝึกฝนการสร้างความรู้ผ่านการคิดด้วยการแก้ปัญหาอย่างมีความหมายต่อผู้เรียน ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน มีดังนี้ (1) ช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวได้ดีขึ้นต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในเรื่องข้อมูลข่าวสารในโลกปัจจุบัน (2) เสริมสร้างความสามารถในการใช้ทรัพยากรของผู้เรียนได้ดีขึ้น (3) ส่งเสริมการสะสมการเรียนรู้และการรักษาข้อมูลใหม่ไว้ได้ดีขึ้น (4) เมื่อใช้ในการแก้ปัญหาจะทำให้สนับสนุนการให้ความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน (5) ช่วยให้เกิดการตัดสินใจแบบองค์รวม สำหรับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ประกอบด้วยขั้นตอนการสอน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ร่วมกันกำหนดปัญหา ขั้นที่ 2 ทำความเข้าใจปัญหาและแสวงหาความรู้ข้อมูลเพื่อตอบปัญหาที่กำหนดในขั้นที่ 1 ขั้นที่ 3 สังเคราะห์ความรู้เพื่อหาวิธีแก้ปัญหา ขั้นที่ 4 สรุปเป็นข้อเสนอในการแก้ปัญหาและประเมินผล ขั้นที่ 5 นำเสนอการแก้ปัญหาและร่วมกันประเมินคำตอบ (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ . , 2558) เช่นเดียวกับ (Cindy E, Hmelo-Silver , 2018) ได้เสนอบทความเกี่ยวกับงานวิจัยในหัวข้อ Problem-Based Learning: What and How Do Students Learn สรุปได้ว่าการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานมีประวัติมานานจากทฤษฎีทางจิตวิทยาให้ข้อเสนอแนะการจัดการเรียนของนักเรียนผ่านประสบการณ์การแก้ปัญหานักเรียนจะได้เรียนรู้ ทั้งเนื้อหาและกลยุทธ์การจัดการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานมีเป้าหมาย เพื่อพัฒนาในด้านการมีความรู้ที่ยืดหยุ่น มีทักษะการแก้ปัญหามีความเชื่อมั่นในตนเองมีทักษะการร่วมมือกันมีแรงจูงใจและการอภิปรายผลงานวิจัยพบว่า ธรรมชาติของการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานมีเป้าหมายสำคัญ 3 เป้าหมายเป้าหมายแรก คือ เนื้อหาความรู้กลยุทธ์การคิดและทักษะ การแก้ปัญหารองลงมา คือ เป้าหมายด้านแรงจูงใจ ซึ่งงานวิจัยส่วนมากเกี่ยวกับด้านการแพทย์และการศึกษา เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นเป็นสำคัญ ทั้งนี้ การจัดการเรียนการสอนรูปแบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ รู้จักใช้เหตุผลและวิจารณ์ญาณในการตัดสินใจ จากการศึกษาติดตามผลการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning : PBL) ของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ซึ่งได้ทดลองพัฒนากับครูในโรงเรียนที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 2 โรงเรียน พบว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เป็นรูปแบบการสอนแนวทางหนึ่งที่จะนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษาอย่างแท้จริง ที่จะส่งผลทำให้การเรียนการสอนของครูเปลี่ยนไปเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยครูและนักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ที่ทำให้นักเรียนได้ร่วมกันคิด ร่วมกัน

ทำงานเป็นทีม กล้าพูด กล้าแสดงออกมากขึ้น นักเรียนมีความสามารถคิดเป็นระบบมากขึ้น รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลในการตัดสินใจแก้ปัญหาตามสถานการณ์ที่ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนด หรือปัญหาในชีวิตประจำวัน (วีชรา เล่าเรียนดี, 2556)

ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาผลการเรียนรู้และทักษะหน่วยชีวิตและครอบครัวด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน่าน้อย เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้พัฒนานักเรียนให้มีการใช้ทักษะชีวิตและครอบครัว ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้สร้างเสริมสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคลและนำไปสู่การตัดสินใจที่ดีแก้ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ได้พัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างมีความสุข

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้และทักษะหน่วยชีวิตและครอบครัว ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์เฉลี่ยร้อยละ 80
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยชีวิตและครอบครัว ด้วยกระบวนการเรียนรู้ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
3. เพื่อศึกษาทักษะการปฏิบัติหน่วยชีวิตและครอบครัว ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

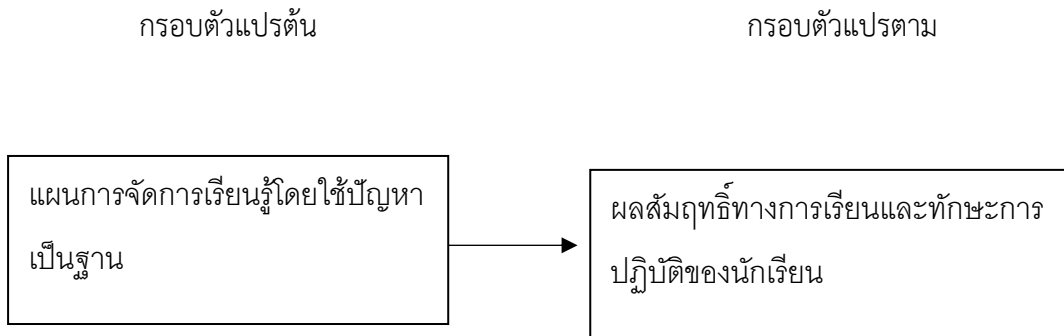
วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน่าน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จำนวน 2 ห้องเรียน ที่จัดห้องเรียนแบบคละความสามารถ รวมจำนวน 61 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน่าน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วย

กรอบแนวคิด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้หน่วยชีวิตและครอบครัว ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน
2. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้หน่วยชีวิตและครอบครัว และนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาค่าความยากรายข้อ (p) ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ($KR\ 20$) ของแบบทดสอบวัดการอ่านเพื่อความเข้าใจ พบว่า แบบทดสอบมีค่าความยากรายข้อ (p) อยู่ระหว่าง 0.35-0.60 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) อยู่ระหว่าง 0.46-0.78 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ($KR-20$) เท่ากับ 0.84
3. แบบประเมินด้านทักษะการปฏิบัติหน่วยชีวิตและครอบครัว และนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงรายข้อของแบบทดสอบ พบว่า มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และคุณภาพของเครื่องมือจากการนำไปทดลองใช้ มีค่าความยาก (P) อยู่ระหว่าง 0.38-0.65 ค่าอำนาจจำแนก (D) อยู่ระหว่าง 0.37-0.59 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (α) เท่ากับ 0.79
4. ดำเนินการประเมินโดยใช้แบบทดสอบวัดผลการจัดการเรียนรู้หน่วยชีวิตและครอบครัว ก่อนเรียนและหลังเรียน เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำข้อมูลตามเงื่อนไขตัวแปรตามไปวิเคราะห์ผลตามกรอบวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครพนม ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
2. ผู้วิจัยชี้แจงการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านนาน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
3. ทดสอบวัดผลก่อนเรียน (Pre-test)

ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน เมื่อสิ้นสุดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ครบทุกแผนแล้ว ให้นักเรียนสอบวัดผลหลังเรียน (Post-test) โดยใช้ข้อสอบวัดผลทางการเรียน และแบบประเมินทักษะชีวิตและครอบครัวฉบับเดียวกับการสอบวัดผลก่อนเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนระหว่างเรียน แบบทดสอบวัดวัดผลการเรียนรู้ และแบบประเมินทักษะการปฏิบัติหน่วยชีวิตและครอบครัว
2. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้หน่วยชีวิตและครอบครัว ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 โดยใช้สถิติในการทดสอบค่าที่ (t-test for Dependent Sample)
3. วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะชีวิตระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้หน่วยชีวิตและครอบครัว ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 โดยใช้สถิติในการทดสอบค่าที่ (t-test for Dependent Sample) วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของระดับทักษะชีวิต โดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 103)

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของผลการจัดการเรียนรู้หน่วยชีวิตและครอบครัว ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 82.31/89.67 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คะแนนสอบก่อนเรียน คะแนนระหว่างเรียน คะแนนสอบย่อยท้ายแผน คะแนนสอบหลังเรียน และประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน

คนที่	Pre-Test (30)	คะแนนระหว่างเรียน (10) และคะแนนสอบย่อยท้ายแผน (10)						Post-Test (30)	
		แผนการจัดการเรียนรู้							คะแนนรวม (120)
		1 (20)	2 (20)	3 (20)	4 (20)	5 (20)	6 (20)		
\bar{X}	15.90	16.17	16.40	16.57	16.33	16.50	16.80	98.77	26.90
S.D.	1.35	1.88	1.67	1.33	1.37	1.41	1.06	6.68	1.95
ร้อยละ	53.00	80.83	82.00	82.83	81.67	82.50	84.00	82.31	89.67

จากตารางที่ 1 พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ทั้ง 6 แผน ได้คะแนนเฉลี่ย 98.77 จากคะแนนเต็ม 120 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.31 ดังนั้น (E_1) ซึ่งเป็นรายงานผลการเรียนรู้ของการจัดการเรียนรู้เท่ากับ 82.31 และคะแนนจากการทดสอบวัดผลการเรียนรู้หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยปัญหาเป็นฐานของนักเรียน ได้คะแนนเฉลี่ย 26.90 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 89.67 แสดงว่ามีผลการจัดการเรียนรู้ โดยรวม (E_2) เท่ากับ 89.67 ดังนั้น E_1/E_2 เท่ากับ 82.31/89.67

2. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ และทักษะปฏิบัติหน่วยชีวิตและครอบครัว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน

รายการประเมิน	กิจกรรมการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน				t	Sig.
	ก่อนเรียน (N = 30)		หลังเรียน (N = 30)			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	15.90	1.35	26.90	1.95	75.41*	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ทักษะปฏิบัติการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ และทักษะปฏิบัติหน่วยชีวิตและครอบครัว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนักเรียนมีทักษะการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ทักษะปฏิบัติหน่วยชีวิตและครอบครัว ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน

รายการประเมิน	กิจกรรมการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน		ระดับทักษะปฏิบัติ
	\bar{X}	S.D.	
ทักษะการปฏิบัติของนักเรียน	4.35	0.46	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ทักษะการปฏิบัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$)

อภิปรายผล

1. การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ และทักษะปฏิบัติหน่วยชีวิตและครอบครัว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.31/89.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และพบว่า แนวคิดสำคัญในการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานของ (ทิตนา เขมมณี, 2560) ที่กล่าวสรุปไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการจัดสถานการณ์ของการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับทฤษฎีประมวลสารสนเทศทางสังคมของ (Van Reemst et al, 2016) ที่กล่าวไว้ว่า ผู้เรียนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์นั้น ๆ ส่งผลให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ทางสังคมต่าง ๆ ได้ เช่นเดียวกับในการศึกษาของ (โสภา ช้อยชด, 2563) ที่ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาโดยใช้ปัญหาเป็นฐานและทฤษฎีประมวลสารสนเทศทางสังคมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาพฤติกรรมมารกัลณ์แก่ล้งทางโลกออนไลน์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัย พบว่า (1) หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาพฤติกรรมมารกัลณ์แก่ล้งทางโลกออนไลน์สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาพฤติกรรมมารกัลณ์แก่ล้งทางโลกออนไลน์ สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับในการศึกษาของ (อริสา สินธุ, 2561) ที่ทำการศึกษาเรื่องผล

การจัดการเรียนรู้ วิชาสุขศึกษา โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เรื่อง มหันตภัยยาเสพติด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ วิชาสุขศึกษา โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เรื่อง มหันตภัยยาเสพติด มีความเหมาะสมมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ วิชาสุขศึกษา โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เรื่อง มหันตภัยยาเสพติด มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้ วิชาสุขศึกษา โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เรื่อง มหันตภัยยาเสพติด อยู่ในเกณฑ์มากที่สุด และในการศึกษาของ (ณัฐวุฒิ สวายนภานุสรณ์ และคณะ, 2561) ที่ศึกษาเรื่องประสิทธิภาพของการสอนแบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน วิชาสุขศึกษา เรื่อง สารเสพติด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า (1) ประสิทธิภาพของการสอนแบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน วิชาสุขศึกษา เรื่อง สารเสพติด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า คะแนนระหว่างเรียน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.33 คิดเป็นร้อยละ 81.67 และคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.17 คิดเป็นร้อยละ 80.83 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน วิชาสุขศึกษา เรื่อง สารเสพติด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การสอนแบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 16.17 สูงกว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 10.23 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต่อการสอนแบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน วิชาสุขศึกษา เรื่อง สารเสพติด อยู่ในระดับมาก (4.47)

2. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยชีวิตและครอบครัว แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ และทักษะปฏิบัติหน่วยชีวิตและครอบครัว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยผลการจัดการเรียนรู้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสนับสนุนเหตุผลดังกล่าวจากการศึกษาของ (สรวิทย์ นาคเกษม, 2563) ที่ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเรื่อง งานและพลังงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานตามแนวคิดสะเต็มศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานตามแนวคิดสะเต็มศึกษา หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 (3) ขนาดของผลการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ มีค่า 5.39 อยู่ในระดับมาก (4) การแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานตามแนวคิด สะเต็มศึกษา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (5) การแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ

ปัญหาเป็นฐานตามแนวคิดสะเต็มศึกษา หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 (6) ขนาดของผลการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ที่มีต่อการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ มีค่า 2.21 อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับงานวิจัยของ (กรรริสา จันท์สุวรรณ, 2563) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการใช้ปัญหาเป็นฐานตามแนวสะเต็มศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการใช้ปัญหาเป็นฐานตามแนวสะเต็มศึกษา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการใช้ปัญหาเป็นฐานตามแนวสะเต็มศึกษา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กัญจนวิภา ไบกุลลาบ, 2562) ที่ศึกษาเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า (1) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 55 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่อง สมการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และในการศึกษาของ (จิรัชญา นวนกระโทก, 2560) ที่ได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับการใช้คำถามระดับสูง ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดแก้ปัญหา เรื่อง อาหารกับการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับการใช้คำถามระดับสูง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับการใช้คำถามระดับสูง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การศึกษาทักษะปฏิบัติศึกษาทักษะการปฏิบัติ หน่วยชีวิตและครอบครัว ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานอยู่ในระดับมาก ซึ่งคือทักษะชีวิตที่เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาที่ต้องเผชิญในชีวิตประจำวัน เพื่อให้อยู่รอดปลอดภัยสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพและ

สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (นันทา บุรีแสง, 2560) และเป็นยุทธวิธีในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบหนึ่ง เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการแก้ปัญหา และการเรียนรู้ที่มีความหมายอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (พิมพ์พร ภิญโญ, 2565) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบปัญหาเป็นฐาน (PBL) ให้มีนักเรียนร้อยละ 70 ของกลุ่มเป้าหมาย มีคะแนนทักษะการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวิถีธรรมแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 21 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แผนจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบปัญหาเป็นฐานเรื่องการเปลี่ยนแปลงของสาร สำหรับ 2 วงจรปฏิบัติการ จำนวน 6 แผน (12 ชั่วโมง) (2) แบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ (3) แบบสังเกตพฤติกรรมทักษะการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ และ (4) แบบสัมภาษณ์นักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า หลังจากวงจรปฏิบัติการที่ 1 นักเรียนมีคะแนนทักษะการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ผ่านตามเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 57.14 มีพฤติกรรมทักษะการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.22 อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางและหลังวงจรปฏิบัติการที่ 2 นักเรียนมีคะแนนทักษะการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ เพิ่มขึ้นร้อยละ 90.48 และมีพฤติกรรมทักษะการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำกิจกรรมการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ไปใช้ร่วมกับกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น
2. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องทักษะหน่วยชีวิตและครอบครัว ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.31/89.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ จึงควรนำไปใช้ในแผนการเรียนรู้หน่วยอื่น ๆ และวิชาอื่น ๆ ด้วย
3. ควรนำสื่อที่หลากหลายไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานในระดับชั้นอื่น ๆ
4. การทำกิจกรรมกลุ่มเป็นส่วนที่สำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ซึ่งครูผู้สอนควรกระตุ้นให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มทุกคน ควรเน้นไปที่ประเด็นปัญหาของแต่ละกลุ่มให้

มีความน่าสนใจและกรณีศึกษาที่น่าสนใจให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนมากที่สุด

5. เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ส่วนใหญ่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้จึงควรมีการสรุปบทเรียนทุกครั้งที่ทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำกิจกรรมการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานไปใช้การจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาในหน่วยอื่น ๆ หรือนำกิจกรรมการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานไปใช้กับการจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นอื่น

2. ควรทำการศึกษาการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับเทคนิคการสอนอื่น ๆ และศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ความคงทนในการเรียนรู้ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานศึกษา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรริสา จันทร์สุวรรณ. (2563). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และ
ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วย
กระบวนการ ใช้ปัญหาเป็นฐานตามแนวสะเต็มศึกษา. วารสารสังคมศาสตร์วิจัย. 11(1):1-16.
- กัญจนวิภา ไบกุลลาบ. (2562). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อ
ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง
สมการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ปทุมธานี:
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์จังหวัดปทุมธานี.
- กองสุขศึกษา. (2561). กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ การเสริมสร้างและประเมิน ความรอบรู้ด้านสุขภาพ
และพฤติกรรมสุขภาพ. (อินเทอร์เน็ต). นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- จิรัชญา นวนกระโทก. (2560). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับการใช้
คำถามระดับสูง ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิด
แก้ปัญหา เรื่องอาหารกับการดำรงชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วารสารศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร. 21(4) : 93-106.
- ณัฐฉิ สวายนานุสรณ์.(2561). การสอนแบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน วิชาสุขศึกษา เรื่อง สารเสพติด
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ศาสตรการศึกษและการพัฒนามนุษย์. 4(2) : 46-61.
- ทศนา แคมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี
ประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่8). กรุงเทพฯ: แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นันทา บุรีแสง.(2560). การพัฒนาศักยภาพครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน โดยประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบ้านสายปลาหลาย (ครูราษฎร์ผดุง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตสกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญชม ศรีสะอาด.(2556). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พิมพ์พร ภิญโญ. (2565). การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องการเปลี่ยนแปลงของสารโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน. การศึกษามหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประกิต หงษ์แสนยาธรรม. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสมาคมกีฬาจังหวัด. ปรินญาดุษฐ์บัณฑิต. สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2558). ศาสตร์การคิด. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ธุรกิจบัณฑิตย์.
- วีชรา เล่าเรียนดี. (2556). รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด. พิมพ์ครั้งที่ 10. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- สรวิทย์ นาคเกษม. (2563). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่องงานและพลังงาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- โสภา ช้อยชด. (2563). ผลการจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาโดยใช้ปัญหาเป็นฐานและทฤษฎีประมวลสารสนเทศทางสังคมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาพฤติกรรมก้าวร้าวทางโลกออนไลน์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2. วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 48(2) : 301-320.
- อริสา สีนธ. (2561). ผลการจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษา โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เรื่องมหันตภัยยาเสพติด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ราชภัฏ สวนสุนันทา.
- องค์การอนามัยโลก. (2560). แนวคิดเกี่ยวกับสุขศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ. เข้าถึงได้จาก <https://www.stou.ac.th/schools/shs/DOCUMENTS/54126.pdf>Cindy E, Hmelo. Silver. (2018). *Creating a Learning Space in Problem-based Learning*. Rutgers University. *Interdisciplinary Journal of Problem-Based Learning*. 7(1).

Reemst, et al. (2016). *Social information processing mechanisms and victimization : A literature review*. Trauma, Violence, & Abuse. 17(1) : 3-25.

Malmia, et al. (2019). *Problem-Based Learning As An Effort to Improve Student Learning Outcomes*. International Journal of Scientific & Technology Research volume. 8(9).

แนวทางของจิตตศิลป์ศึกษา เพื่อพัฒนาการคิดอย่างใคร่ครวญเชิงวิพากษ์ สำหรับนักศึกษา
ปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Contemplative-based art education approaches to develop dialectical thinking
for undergraduate students Faculty of Education Khon Kaen University

อริยพร คุโรดะ*¹

Ariyabhorn Kuroda*¹

(Received 2023-08-10; ; Revised:2023-08-30 ; Accepted: 2023-08-31)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาแนวทางและผลการใช้แนวทางของจิตตศิลป์ศึกษาในการพัฒนาการคิดอย่างใคร่ครวญเชิงวิพากษ์ ของนักศึกษาปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนและใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ มีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า กลุ่มเป้าหมายคือ นักศึกษาปริญญาตรี สาขาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 เพศชาย 9 คน เพศหญิง 21 คน รวมทั้งสิ้น 31 คน มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางจิตตศิลป์ศึกษา เพื่อพัฒนาการคิดอย่างใคร่ครวญเชิงวิพากษ์ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีการดำเนินการจัดการเรียนรู้ ทั้งหมด 6 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง 2) แบบบันทึกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางจิตตศิลป์ศึกษา 3) แบบบันทึกการคิดอย่างใคร่ครวญเชิงวิพากษ์ จากการเรียนรู้ตามแนวทางจิตตศิลป์ศึกษา และ 4) แบบประเมินการจัดการเรียนรู้จากนักศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการพัฒนาการคิดอย่างใคร่ครวญเชิงวิพากษ์ของนักศึกษาปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยใช้แนวทางของจิตตศิลป์ศึกษา พบว่า

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขา หลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹ Lecturer of Doctor in Philosophy Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Khon kaen University

1.1 แนวทางการจัดการเรียนรู้ของจิตตศิลป์ศึกษานั้น เริ่มจากผู้วิจัยให้ความรู้แก่นักศึกษา ทั้งความรู้เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา และการคิดเชิงวิพากษ์เชื่อมโยงไปสู่ การปฏิบัติจริง แล้วจึงเริ่มต้นสู่การพัฒนาให้นักศึกษาตามแนวทางของจิตตศิลป์ศึกษา ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเริ่มต้นการเรียนรู้ โดยการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้นักศึกษา วิเคราะห์นักศึกษา 2) ขั้นดำเนินการจัดการ เรียนรู้ มีการจัดกิจกรรมทั้งกลุ่ม และรายบุคคล เพื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้ผ่านการสร้างผลงานศิลปะด้วยการวาดภาพ เรื่องเล่า เหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตของนักศึกษากับเนื้อหาทางวิชาการ และ 3) ขั้นสรุปการเรียนรู้และสะท้อนผลการ เรียนรู้ นักศึกษานำเสนอผลงาน โดยใช้การนำเสนอแนวคิดของผลงาน การวิเคราะห์ ตีความผลงาน โดยใช้ กระบวนการคิดแบบวิภาควิธี

1.2 ผลการคิดใคร่ครวญเชิงวิพากษ์ของนักศึกษาหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง จิตตศิลป์ศึกษา พบว่า นักศึกษามีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ จากครั้งที่ 1-6 ด้วยการมีสติรับรู้ตนเอง มีช่วงเวลาการทบทวนตนเองจาก เรื่องราว เหตุการณ์ และความทรงจำในอดีตที่ส่งผลถึงปัจจุบันอย่างมีเหตุมีผล จนค่อย ๆ เกิดความเข้าใจตนเอง โดยมีผู้วิจัยแนะนำช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด และฝึกฝนผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย ส่งผลให้นักศึกษาเห็นกระบวนการที่ใช้ในการปรับตัว ทำความเข้าใจ ยอมรับฟังความคิดเห็น ตัวตนของผู้อื่น ที่แตกต่างหลากหลายที่นำมาสู่การปรับตัวเข้าหากัน และร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานในบรรยากาศที่ทุกคนเกื้อกูลกัน วางแผน แบ่งหน้าที่รับผิดชอบแก่กัน และยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลาย มีการใช้ปัญญาทั้งสามฐาน อย่างสมดุล และการคิดเชิงวิพากษ์ได้เป็นอย่างดี

2. ผลการใช้แนวทางของจิตตศิลป์ศึกษา ในการพัฒนาการคิดอย่างใคร่ครวญเชิงวิพากษ์ของนักศึกษา ปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า

2.1 จุดเด่น กิจกรรมที่ได้ทำร่วมกันมีความน่าสนใจและสนุก มีช่วงเวลาอยู่กับตนเอง ฝึกคิด เชิงเหตุผล เพื่อค้นหาคำตอบให้ได้เกิดความเข้าใจตนเอง เป็นสิ่งแปลกใหม่ที่ให้เห็นภาพสะท้อนตัวตนของตนเองได้ ชัดเจนมากขึ้น มีการเชื่อมโยงกับประสบการณ์ในอดีต ภายใต้การทำงานของปัญญาสามฐาน ทำให้เกิดความเข้าใจ ในงานศิลปะ เห็นคุณค่าและความรักที่มาจากการสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณค่าจากความงามภายในใจ สามารถ นำหลักการคิดดังกล่าวที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้ได้แรงบันดาลใจในการทำสิ่งต่าง ๆ อย่างมีความหมาย และมีความสุขมากขึ้น

2.2 จุดที่ควรพัฒนา ควรมีสื่อการสอนประกอบการบรรยาย ให้มีภาพประกอบมากขึ้น เพื่อให้เกิด ความน่าสนใจและทำให้นักศึกษาเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น

คำสำคัญ: จิตตศิลป์ศึกษา, พัฒนาการคิดอย่างใคร่ครวญเชิงวิพากษ์, นักศึกษาปริญญาตรี

Abstract

The objectives of this research were: to develop guidelines and determine outcomes of using contemplative-based approaches in art education for students in the Faculty of Education, Khon Kaen University. This was classroom action research, using qualitative data collection and data triangulation. The target group were 2nd year Art Education major students, in the 1st semester of the academic year 2023. There were 31 students, 9 male and 21 female. The research instruments were: 1) a collection of 6 learning units of 3 hours each prepared according to contemplative approaches of art education, 2) a recording form for learning activities on dialectical thinking, 3) a learning reflection form on dialectical thinking, 4) an assessment form for students' learning activities.

Research results.

1. The research results show that:

- 1.1 Guidelines for contemplative-based art education approaches starting from the researcher's training of students conceptual knowledge, theories related to concept of contemplative-based art education, and dialectical method put into practice. The development of students according to the guidelines of contemplative-based art education approaches, consists of 3 steps: 1) the initial learning phase achieved by creating incentives for students to learn. 2) the learning management process. There were both group work and individual activities to connect learning through the creation of artworks by drawing pictures, stories telling, students' direct experiences with academic content; and 3) the learning summary and reflection on learning outcomes. Students present their work by introducing the concept behind the work, analyzing and interpreting the work using a dialectical thinking process.

- 1.2 Students' critical thinking tended to gradually improve from the 1st to the 6th time with increasing self-awareness. There is a period of self-reflection of life stories, events, situations and memories from the past that rationally affect the present. Students gradually acquire a self-understanding that comes from their own questioning, which is closely supported by the answers that they seek with their own hearts, alongside the researcher, and practiced through a variety of activities. As a result, students have changed and developed their own minds. Students undergo the process of adaptation, understanding and accepting opinions. Each

student contributes to create an atmosphere of cooperation in which everyone supports, plans, and shares responsibilities with each other. All three bases of wisdom (Mind-Based, Soul-Based, and Body-Based) as well as critical thinking are used in a balanced way.

2. The results revealed

2.1 Strengths: The activities completed were both interesting and fun. Having time alone, to practice critical thinking, to find answers, to gain self-understanding, to find something new, and to gain a clearer picture of oneself are all connected to past experiences. Utilizing the tenets of the Three Bases of Wisdom brings an understanding of art perception, an appreciation of the value and love that comes from creating valuable works from inner beauty and being the ability to apply these concepts in daily life, inspiring purpose and happiness.

2.2 Weaknesses: Lectures should be accompanied by additional teaching materials that include more illustrations to make them interesting and help students understand the content.

Keyword: Contemplative-based Approaches, Dialectical Thinking, Undergraduate Students

บทนำ

ชีวิต คือ การเรียนรู้ และให้ตัวตนได้สัมผัสกับ “คุณค่าของชีวิต” (สถาบันอาศรมศิลป์, 2561) การจัดการเรียนการสอนของนักการศึกษาที่เข้าใจความเป็นจริงของวิถีชีวิตความเป็นอยู่จะเป็นพื้นฐานความเชื่อให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน รวมไปถึงการสะท้อนผลของความต้อการจำเป็นกับสิ่งที่ทำให้มีความสอดคล้องกัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนานักศึกษา รับรู้ เข้าใจความเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลก (Nieto, 2018) เป็นการทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงจากภายในตนเอง พิจารณา คิดใคร่ครวญในตนเองด้วยหนทางที่หลากหลาย ทั้งเหตุผล อารมณ์ และญาณทัศนะ การคิดเชิงวิพากษ์ วิเคราะห์ด้วยเหตุผล ประเมินผล กระทบด้านต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การมีมุมมองที่หลากหลาย ยอมรับ และปรับตัวให้เข้ากับทุกสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง(สมสิทธิ์ อัสตรนธิ และกาญจนา ภูครองนาค, 2560) เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายและเข้าใจเป้าหมาย การให้คุณค่าต่อสิ่งที่เรียนรู้ การศึกษาควรเป็นไปอย่างธรรมชาติที่ส่งผลให้การเรียนรู้ของนักศึกษาเกิดขึ้นจากการได้รับสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดกระบวนการทำงานของสมองที่ส่งผลต่อความคิด ความทรงจำ อารมณ์ ที่เกิดจากการได้รับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เชื่อมโยงกับกระบวนการทางความคิด โดยนำตัวตนของเราเข้าไปเกี่ยวข้อง อันจะส่งผลให้

นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ ก่อให้เกิดปัญญาที่จะเข้าใจตนเองและพัฒนาความรู้ความสามารถ ทั้งด้านสังคม อารมณ์ และสติปัญญาอย่างสมดุล ฉะนั้น ผู้สอนจึงต้องหาวิธีการ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับนักศึกษาทั้งรายบุคคลและภาพรวม เปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้อำนวยการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์ การประเมิน และการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพจริงของนักศึกษา ครอบคลุมถึงการเรียนรู้ด้านชีวิต สังคม ความฉลาดทางอารมณ์ จิตสำนึกที่จะนำไปสู่การเรียนรู้อย่างยั่งยืน (กิ่งฟ้า สินธุพงษ์, 2550; วิจารย์ พานิช, 2557; วิทยากร เชียงกูล, 2549; สุพัตรา ชาติบัญชาชัย, 2548; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563)

จิตตศิลป์ (Contemplative art) เป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา โดยการบูรณาการงานศิลปะแขนงต่าง ๆ เข้ากับกระบวนการพินิจใคร่ครวญภายในอย่างลึกซึ้ง ด้วยความเชื่อที่ว่าศิลปะ คือ กระจกส่องสะท้อนและสะพานเชื่อมโยงภาวะภายในของบุคคล (ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรการอบรมและกระบวนการแนวคิดจิตตปัญญา, 2551) จิตตปัญญาศึกษาเป็นการศึกษาที่ทำให้เข้าใจด้านใน ของตนเอง รู้ตัว เข้าถึงความจริง ทำให้เปลี่ยนแปลงมุมมองเกี่ยวกับโลกและผู้อื่น เกิดความเป็นอิสระ ความสุข ปัญญา และเกิดความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (สิริรัตน์ นาकिन, 2562 อ้างอิงจาก ประเวศ วะสี, 2549) กระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ เน้นการพัฒนาความคิด จิตใจ อารมณ์ภายในตนเองอย่างแท้จริง มุ่งเน้นความสมดุลในความแตกต่าง ทั้งฐานกาย ฐานใจ และฐานหัว ด้วยการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ในตนเอง รู้คุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากอคติ เพื่อการเปลี่ยนแปลงในระดับต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภายในตน ภายในองค์กร และภายในสังคม (โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรการอบรมและกระบวนการทางด้านจิตตปัญญาศึกษา, 2551; ปราณี อ่อนศรี, 2557) การทำงานทางการศึกษาที่คำนึงถึงความต้องการ และศักยภาพของนักศึกษา เปลี่ยนจากการสอนหนังสือมาเป็นการสอนชีวิตและทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต การจัดการศึกษาตั้งแต่ในระดับขั้นพื้นฐานถึงระดับอุดมศึกษาจึงต้องสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักศึกษา เพื่อให้ตรงตามความคาดหวังของสังคมที่ต้องการพลเมืองในปัจจุบัน เป็นทั้งคนดี มีคุณธรรม มีความรู้ มีความสุข และมีความเข้มแข็งต่อสภาวะการณ์ต่าง ๆ ที่มากระทบทั้งร่างกาย และจิตใจ โดยใช้สติปัญญาและความรู้จากการเรียนรู้ (สุดาพร ลักษณะนิยนาวิน, 2553; อมรวิชัย นาครทรรพ และคณะ, 2551) มีผลการวิจัยชี้ว่า การเปลี่ยนแปลง เกิดจากกระบวนการทางความรู้สึก (See-feel-change) มากกว่ากระบวนการเชิงเหตุผล (Analyze-think-change) โดยการใช้กิจกรรมที่จะช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้จากกระบวนการเชิงอารมณ์ ได้แก่ การใช้งานศิลปะ เพื่อให้เกิดการทำสมาธิ รวมไปถึงการใช้การเล่าเรื่อง ในประเทศไทย เรียกการจัดการเรียนรู้แบบนี้ว่า “กระบวนการจิตตปัญญา” เพื่อค้นหาและทำความเข้าใจความรู้สึกของตนเอง ผู้สอนต้องเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้สึก ความคิดเห็น ความเชื่อ หรือคุณค่าที่มีความแตกต่างหลากหลายกัน (วิจารย์ พานิช, 2558) ซึ่งกระบวนการดังกล่าวของจิตตปัญญาศึกษาช่วยให้นักศึกษาเยียวยาความแปลกแยกจากธรรมชาติ และสร้างการเอาใจใส่ทางประสาทสัมผัสเป็นหนึ่งเดียวกับสิ่งมีชีวิตทั้งหมด นอกจากนี้ จากงานวิจัย

ยังพบว่า อาจารย์ในมหาวิทยาลัยได้ใช้แนวทางของจิตตปัญญาไปใช้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาผ่านเรื่องเล่า และให้นักศึกษาได้สะท้อนคิด ผ่านประสบการณ์ของอาจารย์ เชื่อมโยงกับความคิด ความรู้สึก และประสบการณ์ของตนเอง เพื่อเป็นการลดภาวะเครียด วิตกกังวล อันเป็นการป้องกันนักศึกษาจากการนำไปสู่ภาวะซึมเศร้าที่จะเกิดขึ้นจากสภาวะการกดดันต่าง ๆ (Pizzuto, 2018) นอกจากนี้ การฝึกคิดอย่างใคร่ครวญในการหาเหตุและผลของสิ่งที่เกิดขึ้น คือ “การคิดเชิงวิพากษ์” เป็นวิธีการช่วยให้ครูและนักศึกษามีมุมมองที่ถูกต้องอย่างมีวิจาร์ณญาณต่อความหลากหลายของผู้คนและสังคม (Banks และ Banks, 2015) การคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณ (Critical thinking) มีกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างสร้างสรรค์ คิดแตกต่าง คิดนอกกรอบเดิม ๆ เพื่อให้เกิด สิ่งใหม่ที่สร้างสรรค์ขึ้น (Bellanca Fogarty และ Pete, 2012) อันจะส่งผลให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาตนเอง ในภาพรวมไม่ว่าจะเป็นร่างกาย จิตใจ สังคมและสติปัญญาอย่างสมดุล สามารถปรับตัว และอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

ปัญหาการศึกษาของไทย ซึ่งสั่งสมมานานนั้น อยู่ที่ระบบการศึกษาไทยที่ปรับตัวไม่ได้ มาจากสภาพทรรศนะเกี่ยวกับการศึกษาไทยที่เน้นการสอนและการหล่อหลอมไม่เน้นที่การเรียนรู้และการลงมือทำ (สุรศักดิ์ ปาเฮ, 2560 อ้างอิงจาก ประเวศ วะสี, 2541) ตามความเชื่อและแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนของระบบการศึกษาไทยในอดีต ไม่ว่าจะเป็นปรัชญาสัจนิยม เชื่อว่า โลกนี้ มีบางสิ่งที่มีคุณค่าถาวร คงที่ และไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งเราควรอนุรักษ์ และถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลัง การจัดการเรียนการสอนตามปรัชญานี้ จึงเน้นการสอนให้นักศึกษาจดจำใช้เหตุผล และตั้งใจทำสิ่งต่าง ๆ โดยผู้สอนใช้การบรรยาย ซักถามเป็นหลัก (ทิตินา แคมมณี, 2554) ซึ่งแนวคิดนี้คงอยู่ในระบบการศึกษาไทยและถูกส่งต่อแนวความคิดนี้มาจากครูรุ่นต่อรุ่น นอกจากนี้ การเรียนรู้ของนักศึกษายุคใหม่ยังได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก มุ่งเน้นการเรียนรู้ และความสนใจที่จะพัฒนามากขึ้น ซึ่งตามความเชื่อของปรัชญาอัตถิภาวนิยม (Existentialism) ให้ความสำคัญแก่นมนุษย์ มีความเป็นตัวของตัวเองและเลือกกระทำสิ่งใด ๆ แต่จะต้องรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองกระทำ (พระวิฑูล สุนตจิตโต, จรัส ลีภา, พระมหาสำราญ สณฺญโต และพรปาลิน ไชยโสดาล, 2563) นอกจากนี้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคมไทยยังรวมไปถึง วิกฤติการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ผ่านมาส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อการจัดการเรียนรู้ และพฤติกรรมของนักศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป หนึ่งในสภาวะที่เกิด คือ ปัญหาทางสุขภาพจิตที่เกิดจากความเครียดขาดโอกาสทางการเรียนรู้ มีสภาวะถดถอยในการเรียนรู้ (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า สังคมไทยและโลกกำลังเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งปัจจัยภายในตนเอง และปัจจัยภายนอกจากสภาวะการกดดันต่าง ๆ ทำให้ต้องปรับตัวในทุกมิติเพื่อความอยู่รอด ไม่ว่าจะเป็นการสร้างสมดุลระหว่าง ความอิสระกับการพึ่งพาอาศัยกัน เปลี่ยนจากการแข่งขันเป็นความร่วมมือ รวมไปถึงการสร้างสมดุลของความรู้และคุณธรรม การจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาจึงต้องเป็นไปเพื่อการให้ความรู้ที่ช่วยให้นักศึกษาคิดได้อย่างมีวิจาร์ณญาณภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว รวมไปถึงการตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ (จินตนา

สุจจาพันธ์, 2556) อันจะส่งผลให้นักศึกษาเกิดความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อย่างเป็นองค์รวมกับชีวิตทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา พร้อมต่อการเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพต่อสังคม และประเทศชาติต่อไป

จากข้อมูลดังกล่าวแล้วในข้างต้น ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการคิดอย่างใคร่ครวญเชิงวิพากษ์ โดยใช้แนวทางของจิตตศิลป์ศึกษาในการพัฒนานักศึกษาในระดับอุดมศึกษา กำลังก่อรูปองค์ความรู้และพัฒนาตนเองในวิชาชีพครูให้เกิดการตระหนักรู้ถึงสภาวะการณที่เกิดขึ้นของตนเอง หาคำตอบในเชิงเหตุและผลที่มากระทบจิตใจ แบบไม่แยกส่วน เป็นการคิดอย่างเป็นระบบเชิงวิพากษ์ โดยกระบวนการคิดแบบวิภาควิธี (Dialectics method) เพื่อเข้าใจตนเองในปัจจุบัน อันเป็นผลเชื่อมโยงมาจากอดีตจากประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การเข้าใจผู้อื่นจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และปรับความสมดุลให้เกิดขึ้นได้ในทุกสภาวะการณที่เปลี่ยนแปลง อันจะนำตนเอง และสังคมไปสู่การพัฒนาที่สอดคล้องกับชีวิต โดยไม่แยกส่วน เกิดคุณค่าและมีความหมายต่อตนเองและส่วนรวมอย่างสมดุล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแนวทางของจิตตศิลป์ศึกษา ในการพัฒนาการคิดอย่างใคร่ครวญเชิงวิพากษ์ของนักศึกษาปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาผลการใช้แนวทางของจิตตศิลป์ศึกษา ในการพัฒนาการคิดอย่างใคร่ครวญเชิงวิพากษ์ของนักศึกษาปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom action research) ให้ความสำคัญกับกระบวนการ และการสะท้อนกลับ (Reflection) จากกระบวนการทำงานวิจัย มีวงจรต่อเนื่องในการศึกษาวิจัย PAOR (Plan action observe reflection) (Kemmis, McTaggart และ Nixon 2014) เพื่อนำผลไปใช้ในการปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาสำหรับผู้เรียน (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข, 2560)

กลุ่มเป้าหมาย

นักศึกษาปริญญาตรี สาขาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 เพศชาย 9 คน เพศหญิง 21 คน รวมทั้งสิ้น 31 คน การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการเลือก กลุ่มเป้าหมายให้ตรงตามหลักเกณฑ์หรือจุดมุ่งหมายของผู้วิจัย เลือกนักศึกษา กำลังศึกษาและต้องการการปรับตัว สร้างความเข้าใจอย่างเชื่อมโยงในสิ่งที่เรียนรู้ในชั้นเรียนกับชีวิตผ่านกระบวนการคิดอย่างใคร่ครวญ และการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางที่ศึกษาวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรต้น คือ แนวทางจิตตศิลป์ศึกษา

ตัวแปรตาม คือ การคิดอย่างใคร่ครวญเชิงวิพากษ์ และความพึงพอใจต่อการใช้แนวทางจิตตศิลป์ศึกษาของนักศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

- 3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางจิตตศิลป์ศึกษา เพื่อพัฒนาการคิดอย่างใคร่ครวญเชิงวิพากษ์ ของนักศึกษาปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 6 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง
- 3.2 แบบบันทึกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางจิตตศิลป์ศึกษา
- 3.3 แบบบันทึกการคิดอย่างใคร่ครวญเชิงวิพากษ์ จากการเรียนรู้ตามแนวทางจิตตศิลป์ศึกษา
- 3.4 แบบประเมินการจัดการเรียนรู้จากนักศึกษา

ซึ่งเครื่องมือในการวิจัยทั้งหมด ผู้วิจัยได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมกับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ก่อนนำมาปรับปรุงแก้ไข ทดลองใช้ และนำมาจัดทำแบบสมบูรณ์เพื่อใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การพัฒนาแนวทางของจิตตศิลป์ศึกษา เพื่อพัฒนาการคิดอย่างใคร่ครวญเชิงวิพากษ์ของนักศึกษาใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปใช้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนกลับ (Reflection) (วีระยุทธ ชาติตะกานัญญ์, 2558) และมีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data triangulation) เป็นการเปรียบเทียบและตรวจสอบข้อมูลความสอดคล้อง โดยใช้แหล่งข้อมูลที่มีความหลากหลาย ทั้งการสนทนากลุ่ม การสังเกต และเอกสาร เพื่อนำมาวิเคราะห์ ในเรื่องเดียวกันที่ศึกษาวิจัยในครั้งนี้ (Bhandari, 2023)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาปรากฏการณ์ตามความจริงในทุกมิติ เน้นความสำคัญของข้อมูลด้านความรู้สึกนึกคิด การให้ความหมาย หรือการให้นิยามสถานการณ์ต่าง ๆ ใช้การวิเคราะห์แบบตีความแบบอุปนัย (Induction) เป็นการสร้างข้อสรุปทั่วไปที่แสดงความเชื่อมโยงระหว่างตัวแปรตั้งแต่สองตัวขึ้นไป โดยใช้วิธีสังเกตเชิงประจักษ์ (Empirical observation) เป็นการสรุปรูปธรรมมาสู่ความเป็นนามธรรม ซึ่งกล่าวอ้างหรือสรุปความจริงจากความจริงทั่วไปหรือทฤษฎีที่ใช้เป็นฐานความรู้เชื่อในการวิจัย (สุภางค์ จันทวานิช, 2546) มีการวิเคราะห์ข้อมูล 3 ขั้นตอน ได้แก่ การลดทอนขนาดและปริมาณ

(Data reduction) การเลือกเพื่อแสดงหลักฐานข้อมูล (Data display) การสร้างและทดสอบยืนยันผลสรุป (Conclusion and verification) (นิตา ซูโต, 2545)

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาการคิดอย่างใคร่ครวญเชิงวิพากษ์ของนักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยใช้แนวทางของจิตตศิลป์ศึกษา พบว่า

1.1 แนวทางการจัดการเรียนรู้ของจิตตศิลป์ศึกษานั้น เริ่มจากผู้วิจัยให้ความรู้แก่นักศึกษา ทั้งความรู้เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา และการคิดเชิงวิพากษ์ เชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติจริง แล้วจึงเริ่มต้นสู่การพัฒนา นักศึกษาตามแนวทางของจิตตศิลป์ศึกษา ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเริ่มต้นการเรียนรู้ โดยการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้นักศึกษา วิเคราะห์นักศึกษา 2) ขั้นดำเนินการจัดการเรียนรู้ มีการจัดกิจกรรมทั้งกลุ่ม และรายบุคคล เพื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้ผ่านการสร้างผลงานศิลปะด้วยการวาดภาพ เรื่องเล่า เหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตของนักศึกษา กับเนื้อหาทางวิชาการ และ 3) ขั้นสรุปการเรียนรู้และสะท้อนผลการเรียนรู้ นักศึกษานำเสนอผลงาน โดยใช้การนำเสนอแนวคิดของผลงาน การวิเคราะห์ ตีความผลงาน โดยใช้กระบวนการคิดแบบวิภาษวิธี (Dialectics method) เริ่มต้นจากการตั้งคำถามจากสถานการณ์ของคนในสังคมทั้งระดับปัจเจกชน และระดับส่วนรวม (Thesis) และฝึกการตั้งคำถามโต้แย้งความคิดต่อประเด็นคำถามนั้น (Antithesis) เพื่อนำไปสู่การหาทางออกที่เป็นไปได้ให้แก่ปัญหาที่ถูกตั้งคำถามเหล่านั้น (Synthesis)

1.2 ผลการคิดใคร่ครวญเชิงวิพากษ์ของนักศึกษาหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางจิตตศิลป์ศึกษา พบว่า นักศึกษามีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ จากการดำเนินการจัดการเรียนรู้ในครั้งที่ 1-6 ด้วยการมีสติรับรู้ตนเอง มีช่วงเวลาการทบทวนตนเองจาก เรื่องราว เหตุการณ์ และความทรงจำในอดีตที่ส่งผลถึงปัจจุบัน อย่างมีเหตุมีผล จนค่อย ๆ เกิดความเข้าใจตนเอง จากคำถามที่เกิดขึ้น จากคำตอบที่ค้นหา ด้วยใจของตนเอง โดยมีผู้วิจัยแนะนำช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด และฝึกฝนผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย ส่งผลให้นักศึกษาได้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาขึ้น จากภายในจิตใจของตนเอง นักศึกษาเห็นกระบวนการที่ใช้ในการปรับตัว ทำความเข้าใจ ยอมรับฟังความคิดเห็น ตัวตนของผู้อื่น ที่แตกต่างหลากหลายที่นำมาสู่การปรับตัวเข้าหากัน และร่วมกันสร้างสรรค์ผลงาน ในบรรยากาศที่ทุกคนเกื้อกูลกัน วางแผน แบ่งหน้าที่รับผิดชอบแก่กัน และยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลาย มีการใช้ปัญญาทั้งสามฐานอย่างสมดุล และการคิดเชิงวิพากษ์ได้เป็นอย่างดี

2. ผลการใช้แนวทางของจิตตศิลป์ศึกษา ในการพัฒนาการคิดอย่างใคร่ครวญเชิงวิพากษ์ของ นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น นักศึกษาแสดงความคิดเห็น ต่อความพึงพอใจหลังจากการเรียนรู้ตามแนวทางจิตตศิลป์ศึกษา พบว่า

2.1 จุดเด่น กิจกรรมที่ได้ทำร่วมกันมีความน่าสนใจและสนุกสนาน การได้มีช่วงเวลาได้อยู่กับตนเอง ได้ฝึกคิดเชิงเหตุผล เพื่อค้นหาคำตอบให้ได้เกิดความเข้าใจตนเอง เป็นสิ่งแปลกใหม่ที่ได้ เห็นภาพสะท้อนตัวตนของตนเองได้ชัดเจนมากขึ้น มีการเชื่อมโยงกับประสบการณ์ในอดีต ภายใต้การทำงานของปัญญาสามฐาน ทำให้เกิดความเข้าใจในงานศิลปะ เห็นคุณค่าและความรักที่มาจากสร้างสรรค์ผลงาน การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่มีคุณค่า จากความงามภายในใจสามารถนำหลักการคิดดังกล่าวที่ได้รับไปในชีวิตประจำวัน ทำให้ได้แรงบันดาลใจในการทำสิ่งต่าง ๆ อย่างมีความหมาย และมีความสุขมากขึ้น

2.2 จุดที่ควรพัฒนา ควรมีสื่อการสอนประกอบการบรรยาย ให้มีภาพประกอบมากขึ้น เพื่อให้เกิดความน่าสนใจและทำให้นักศึกษาเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาการคิดอย่างใคร่ครวญเชิงวิพากษ์ของนักศึกษาปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยใช้แนวทางของจิตตศิลป์ศึกษา พบว่า

1.1 แนวทางการจัดการเรียนรู้ของจิตตศิลป์ศึกษานั้น ผู้วิจัยเริ่มต้นจากให้ความรู้แก่นักศึกษา เพื่อให้เกิดความเข้าใจก่อนนำไปปฏิบัติจริง ไม่ว่าจะเป็นความรู้เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ แนวคิดจิตตศิลป์ศึกษา และการคิดเชิงวิพากษ์ เพื่อให้นักศึกษาสามารถเชื่อมโยงความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ด้วยการลงทำกิจกรรม และฝึกคิดเชิงวิพากษ์ โดยใช้การคิดแบบวิภาษวิธี (Dialectic method) หลังจากนั้นจึงเริ่มต้นสู่การพัฒนา นักศึกษาตามแนวทางของจิตตศิลป์ศึกษา ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่

1) ขั้นเริ่มต้นการเรียนรู้ โดยการสร้างแรงจูงใจ ในการเรียนรู้ให้นักศึกษา วิเคราะห์นักศึกษา โดยการใช้กิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลาย เช่น การสงบนิ่งทำสมาธิ มีการเปิดเพลงบรรเลงที่มีจังหวะเนิบช้า ผ่อนคลายไปด้วย เพื่อให้ นักศึกษาได้ทบทวนตนเองจากภายในใจ ทั้งเรื่องราว ความรู้สึก ความทรงจำ และเหตุการณ์ในอดีตที่ผ่านมา ในบรรยากาศที่สงบผ่อนคลาย และเป็นอิสระหรือจะเป็นการพูดสะท้อนความรู้สึก ในเช้าวันใหม่ที่ได้มาพบกัน เป็นต้น

2) ขั้นดำเนินการจัดการเรียนรู้ มีการจัดกิจกรรมทั้งรายบุคคลและกลุ่ม เพื่อให้นักศึกษาได้เชื่อมโยงการเรียนรู้ผ่านการสร้างผลงานศิลปะด้วยการวาดภาพ เรื่องเล่า เหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตของนักศึกษา กับเนื้อหาทางวิชาการที่ต้องการให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ โดยให้ ใช้สี เส้น และลักษณะของภาพแทนสิ่งที่ต้องการสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจในผลงานที่มาจากความรู้สึก นึกคิดของตนเองและของกลุ่ม

3) ขั้นสรุปการเรียนรู้และสะท้อนผลการเรียนรู้ นักศึกษานำเสนอผลงาน โดยใช้การนำเสนอแนวคิดของผลงาน การวิเคราะห์ ตีความผลงาน โดยใช้กระบวนการคิดแบบวิภาษวิธี (Dialectics) เริ่มต้นจากการตั้งคำถามจากสถานการณ์ของตนเอง และระดับส่วนรวม (Thesis) และฝึกการตั้งคำถามโต้แย้งความคิดต่อประเด็น

คำถามนั้น (Antithesis) เพื่อนำไปสู่การหาทางออกที่เป็นไปได้ให้แก่ประเด็นคำถาม เหล่านั้น (Synthesis) โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้ให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือ เป็นที่ปรึกษาอย่างใกล้ชิด ต่อเนื่อง และสม่ำเสมอตลอดกระบวนการจัดการเรียนรู้

จากการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางจิตตศิลป์ศึกษาดังกล่าวมาแล้วนั้น มีความสอดคล้องกับ Freire (2014) อธิบายว่าการสอนให้ผู้เรียนได้คิดเชิงวิพากษ์เป็นการให้ผู้เรียนได้ค้นหาประเด็นต่าง ๆ ที่ถูกเก็บซ่อนไว้ และไม่ได้เปิดเผย ทั้งในระดับบุคคลและส่วนรวม บทบาทของผู้สอน และผู้เรียนควรมีความเท่าเทียมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผลการเรียนรู้ ร่วมมือกันในการสร้างการเรียนรู้ และใช้สุนทรียสนทนา (Dialogue) ซึ่งเป็นการสนทนาที่คู่สนทนามีบทบาทเท่ากัน มีการฟังกันและกันอย่างลึกซึ้ง อย่างเข้าใจ เป็นหนึ่งในวิธีการนำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกัน สอดคล้องกับ บุญเลี้ยง ทุมทอง (2556) อธิบายว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed learning) ที่แต่ละคนสามารถเสริมสร้างศักยภาพของตนเองในการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง สามารถถ่ายโยงความรู้จากการปฏิบัติไปสู่ทักษะอื่น ๆ ได้ ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ต้องอาศัยสิ่งเร้า สิ่งแวดล้อม และการฝึกคิดแบบต่าง ๆ โดยมีผู้สอนเป็นที่ปรึกษา และใช้เทคนิคที่หลากหลายในการให้ผู้เรียนคิดได้หลากหลายรูปแบบ สอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช (2558) อธิบายว่า ศิลปะ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเปิดใจต่อกัน เพื่อให้เกิดบรรยากาศเปิดกว้างเกิดขึ้นในวงสนทนาของการสานเสวนา เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนและผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกสื่อสารกันและกัน เพื่อค้นหา การคิด การตั้งคำถาม และการให้เหตุผลร่วมกันในการเรียนรู้ ภายใต้บรรยากาศที่เคารพต่อกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Thomas (2022) อธิบายว่า วิธีการสอนให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดเชิงวิพากษ์อย่างเป็นระบบของผู้สอนในชั้นเรียนนั้น ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ลงมือปฏิบัติจริงที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือกัน ทั้งผู้สอนและผู้เรียนที่มีความเท่าเทียมกัน เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ส่งผลให้ผู้เรียนได้ทบทวนตนเอง ผู้อื่น และสังคม เกิดความเข้าใจ ในความแตกต่าง ปรับตัว และอยู่ร่วมกันได้ อันจะเป็นพื้นฐานให้กับพลเมืองที่ใช้เป็นทักษะในการใช้ชีวิตร่วมกันได้อย่างปกติสุขในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและแตกต่างหลากหลายดังเช่นในปัจจุบัน

1.2 ผลการคิดใคร่ครวญเชิงวิพากษ์ของนักศึกษาหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง จิตตศิลป์ศึกษา เป็นการคิดอย่างใคร่ครวญจากประสาทสัมผัสทั้งห้าของตนเองที่เกิดจากการเรียนรู้ เพื่อหาคำตอบในเชิงเหตุ และผลที่มากกระทบจิตใจ แบบไม่แยกส่วนเป็นการคิดอย่างเป็นระบบเชิงวิพากษ์ พร้อมทั้งหาทางออกของปัญหา หรือแนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล เพื่อเข้าใจตนเอง และผู้อื่น พบว่า นักศึกษาเกิดการค้นหาคำตอบในเชิงเหตุ-ผลที่มากกระทบจิตใจ ความรู้สึก ที่มีผลถึงอารมณ์ให้เกิดขึ้นในขณะนั้น ๆ โดยเป็นการคิดใคร่ครวญแบบไม่แยกส่วนของปัญหาสามฐาน อันได้แก่ ฐานใจเป็นแรงจูงใจที่ขับเคลื่อนจากภายในตน สู่พฤติกรรม ฐานกายภายนอกและมีฐานหัวทำงานกับกระบวนการคิดในสร้างสรรค์ผลงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการฝึกให้นักศึกษาคิดเชิงระบบแบบวิพากษ์ เริ่มต้นจากการตั้งคำถามจากสถานการณ์หรือโจทย์ที่ได้รับในการทำกิจกรรม (Thesis) และฝึกการตั้งคำถามโต้แย้งความคิดต่อประเด็นคำถามนั้น (Antithesis) เพื่อนำไปสู่การค้นหาวางออก

ที่เป็นไปได้ (Synthesis) ซึ่งนักศึกษามีพัฒนาการจากครั้งที่ 1 ในการได้รับความรู้ในการพัฒนาตนเองตามแนวทางดังกล่าวจนทำให้เกิดความเข้าใจด้วยการลงมือปฏิบัติจริงในการคิดใคร่ครวญเชิงวิพากษ์ด้วยการมีสติรับรู้ตนเองเพื่อใช้ช่วงเวลาหนึ่งในการทบทวนตนเองจาก เรื่องราว เหตุการณ์ และความทรงจำในอดีตที่ส่งผลถึงปัจจุบันอย่างมีเหตุมีผล เป็นผลให้นักศึกษาได้ทบทวนตนเองจนเกิดความเข้าใจตนเองที่ละเอียดถี่ถ้วน จากคำถามที่เกิดขึ้นจากคำตอบที่ค้นหา ด้วยใจของตนเอง โดยมีผู้วิจัยแนะนำช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด และฝึกฝนผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย ด้วยกระบวนการซ้ำ ๆ ทำให้นักศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาขึ้นจากภายในจิตใจของตนเอง

ในครั้งที่ 2-3 ที่จัดการเรียนรู้ทำให้นักศึกษาเริ่มมองเห็นผู้อื่น ในมุมมองที่มีความแตกต่างจากตนเองมากขึ้นจากการมองออกไปจากตนเองทำให้เกิดความคิดอย่างรู้จักและทำความเข้าใจผู้อื่น ในครั้งที่ 4 นักศึกษาจึงเริ่มสังเกต ตั้งคำถาม และทำความเข้าใจต่อผู้อื่นที่ทำงานร่วมกันในสมาชิกกลุ่มของตนเอง ภายใต้ความแตกต่างหลากหลายของการแสดงออกทางความคิด ตัวตน และอัตลักษณ์เฉพาะของแต่ละคน จนค่อย ๆ พัฒนามาสู่การรับรู้ เข้าใจผู้อื่นจากการทำกิจกรรม จนกระทั่งการจัดการเรียนรู้ในครั้งที่ 5 และ 6 ส่งผลให้นักศึกษาเห็นกระบวนการที่ใช้ในการปรับตัว ทำความเข้าใจ ยอมรับฟังความเห็น และตัวตนของผู้อื่นที่แตกต่างหลากหลายที่นำมาสู่การปรับตัวเข้าหากัน และร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในบรรยากาศที่ทุกคนเกื้อกูลกัน วางแผนแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ แก่กัน ช่วยเหลือ แบ่งปัน ทำความเข้าใจ และยอมรับฟังความเห็นที่แตกต่างหลากหลาย มีการใช้ปัญญาทั้งสามฐานอย่างสมดุล และการคิดเชิงวิพากษ์ได้เป็นอย่างดี ทำให้นักศึกษาเข้าใจตนเอง และผู้อื่นได้ในมุมมองใหม่ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ทำให้สามารถปรับตัวและอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข มีความสอดคล้องกับชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2553) อธิบายว่า การเรียนรู้ที่ตีเกิดจากกระบวนการสร้างความเข้าใจและให้ความหมายกับสิ่งที่รับรู้มา กับชีวิตจริง หรือประสบการณ์เดิมทำให้นักศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงจากภายในของตนเอง สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) อธิบายว่า เมื่อผู้สอน มีการสะท้อนคิดต่อผลงานหรือนวัตกรรมของผู้เรียนในเชิงสร้างสรรค์ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรักเชิงบวกและมีแรงบันดาลใจที่จะพัฒนาผลงานให้มีคุณภาพสูงขึ้น มีความเห็นสอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช (2558) อธิบายว่า การเรียนรู้ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) เป็นการเปลี่ยนอารมณ์ เปลี่ยนความคิด เปลี่ยนโลกทัศน์ เปลี่ยนความสัมพันธ์ของตัวเราต่อผู้อื่น อีกทั้งปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคล อันได้แก่ เหตุการณ์กระทบใจในอดีต การนำเข้าสู่บทเรียน และผู้เรียนอยู่ตรงรอยต่อของการให้ความหมาย (Transitional zone of meaning making) นอกจากนี้ยังใช้เทคนิคสุนทรียสนทนา (Dialogue) เข้ามาช่วยด้วยซึ่งในบริบทของงานศิลปะ เพื่อเปิดพื้นที่เรื่องราวปกติที่ไม่ค่อยถูกนำมาเป็นหัวข้อพูดคุยกัน หรือที่ซุกซ่อนให้ออกมาสู่การเรียนรู้ การทำความเข้าใจ และการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงมุมมอง สอดคล้องกับ Uddin (2019) อธิบายว่า การใช้เทคนิคสุนทรียสนทนาช่วยให้บทบาทของคู่สนทนาระหว่างผู้เรียนและผู้สอน มีความเท่าเทียมกัน ฟังซึ่งกันและกันอย่างลึกซึ้ง สอดคล้องการศึกษาวิจัยของ Ariyabhorn Kuroda (2014) และ Waters และคณะ (2015) การสอนแบบคิดอย่างใคร่ครวญสามารถสนับสนุน

การพัฒนาความสนใจ การหยั่งรู้ การควบคุมตนเองทางอารมณ์ การเอาใจใส่ ความเห็นอกเห็นใจต่อตนเองและผู้อื่น เพื่อส่งเสริมและเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น สร้างความเข้มแข็งจากภายใน ช่วยให้ ผู้เรียนรับรู้ เข้าใจ ซึ่งนำไปสู่การไตร่ตรองและทำอย่างที่สุคนำไปสู่ปัญญา สามารถแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่มีแนวโน้ม ในทางที่เหมาะสมและดีขึ้น

2. ผลการใช้แนวทางของจิตตศึกษาในการพัฒนาการคิดอย่างใคร่ครวญเชิงวิพากษ์ของ นักศึกษาปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งความพึงพอใจของนักศึกษาต่อแนวทาง จิตตศึกษา พบว่า

2.1 จุดเด่น กิจกรรมที่ได้ทำร่วมกันมีความน่าสนใจและสนุกสนาน การมีช่วงเวลา อยู่กับ ตนเอง สงบนิ่ง และตั้งสติจากการทำสมาธิเป็นช่วงเวลาที่ดีมาก ทำให้ได้ฝึกคิดเชิงเหตุ-ผล เพื่อค้นหาคำตอบให้ได้ เกิดความเข้าใจตนเอง เห็นภาพสะท้อนตัวตนของตนเองได้ชัดเจนมากขึ้น โดยมีทั้งประเด็นการโต้แย้งกับตนเอง ในเชิงเหตุและผล เป็นสิ่งแปลกใหม่ที่ได้เรียนรู้ เพราะปกติแล้วนักศึกษาไม่ได้มีเวลาในทบทวนตนเองอย่างละเอียด มากนัก ทำให้เชื่อมโยงกับประสบการณ์ในอดีต ภายใต้การทำงานของปัญญาสามฐานทั้งในการเรียน การบรรยาย ของผู้วิจัยในการให้ความรู้ และการทำกิจกรรมทำให้เกิดความเข้าใจในงานศิลปะ เห็นคุณค่าและความรักที่มาจาก การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่มีคุณค่าจากความงามภายในใจของตนเอง ทำให้ได้ออกจากกรอบเดิม ๆ ที่ปิดกั้น ความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง และสามารถนำหลักการคิดดังกล่าวไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ จากการได้ทำกิจกรรม ทำให้ได้แรงบันดาลใจในการทำสิ่งต่าง ๆ อย่างมีความหมายต่อชีวิต และมีความสุข มากขึ้น ได้เห็นตัวตนของตนเอง ผู้อื่น และสังเกตสภาวะการณ์รอบ ๆ ตัวที่กระทบถึงกันและกัน รวมทั้งได้เรียนรู้การใช้ภาษาในการพูดเชิงบวก และพูดดึงดูความสนใจผู้ฟัง นอกจากนี้ ยังทำให้เห็นความสำคัญและกระบวนการทำงานของปัญญาสามฐานอย่าง สมดุลกันมีฐานใจที่แสดงถึงอารมณ์ ความรู้สึกต่าง ๆ ส่งผลให้ฐานกายแสดงพฤติกรรมและฐานหัวใจได้คิดวิเคราะห์ อยู่ตลอดเวลาในการพิจารณาผลงานศิลปะ ทั้งในกระบวนการสร้างและนำเสนอผลงานของตนเอง กลุ่มตนเอง และกลุ่มอื่น จากการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางจิตตศึกษานั้น นักศึกษาสะท้อนให้เห็นถึง ความพึงพอใจมาก ที่ได้รับประสบการณ์และประโยชน์ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในการเรียน และชีวิตประจำวัน อันเป็นผลจากการลง มือปฏิบัติและสร้างการเรียนรู้ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงด้วยตนเอง ซึ่งมีสอดคล้องกับ บุญเลี้ยง ทุมทอง (2556) อธิบายว่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความคิด ทักษะ ค่านิยมของตนเองขึ้น ผ่านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การวิพากษ์วิจารณ์ การอภิปราย การทบทวน และการสะท้อนคิดของตนเองออกมาผ่านพฤติกรรมหรือผลงานต่าง ๆ ที่เป็นร่องรอยการเรียนรู้ ของผู้เรียน สอดคล้องกับ Adams (2021) อธิบายว่า การสอนอย่างใคร่ครวญควรนำมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน ในระดับอุดมศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้คิด ทบทวนตนเอง และพบความหลากหลายในการค้นหาตนเองและพัฒนา มีความเห็นสอดคล้องกับ ประภาภัทร นิยม (2558) อธิบายว่า การเรียนรู้และการฝึกฝนตามแนวคิดจิตตปัญญา

ศึกษานั้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ ให้เข้าถึงคุณค่าที่แท้จริงของทุกสิ่งที่เรียน เข้าใจจุดมุ่งหมายในชีวิตตนเอง เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางทัศนคติ วิธีคิด พฤติกรรมอย่างสมดุล โดยใช้การเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ สะท้อนความหมาย ความรู้ และความเข้าใจอย่างเชื่อมโยง ถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้น ทั้งตนเอง และสังคม สอดคล้องกับ Forbes (2016) อธิบายว่า การฝึกให้ผู้เรียนได้เจริญสติและการคิดใคร่ครวญในการวิพากษ์เชิงสังคม ช่วยให้ผู้เรียนรับรู้และเข้าใจสิทธิของตนเอง บริบททางวัฒนธรรม สังคม และช่วยส่งเสริมการพัฒนาทั้งระดับบุคคล ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และสังคม ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนามนุษย์ที่มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน สอดคล้องกับการศึกษาของ สมสิทธิ์ อัสตรนินิ และสุปรีย์ส กาญจนพิศศาล (2018) อธิบายว่า กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการใคร่ครวญตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาสามารถทำให้เกิดความเข้าใจและประสบการณ์ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการฝึกสติได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับการศึกษาของ Raikou (2019) อธิบายว่า วิธีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ผ่านประสบการณ์ทางสุนทรีย์ (Transformative learning through aesthetic experience' method) ส่งผลในระยะยาวต่อการมีทักษะการใคร่ครวญเชิงวิพากษ์ (Critical reflection) ของนักศึกษาครูในมหาวิทยาลัย ทำให้สามารถเข้าใจตนเอง ผู้อื่น และสังคมได้อย่างเชื่อมโยงกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ Wilson (2021) อธิบายว่า การสอนแบบคิดใคร่ครวญในระดับอุดมศึกษา เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมซึ่งผู้เรียนได้ทบทวน ตรวจสอบความคิดเห็น ความรู้สึกของตนเอง และประสบการณ์ชีวิตได้เชื่อมโยงไปสู่สภาพการณ์ชุมชน และสังคม เพื่อสร้างความเข้าใจ และปรับตัวอยู่ร่วมกัน

2.2 จุดที่ควรพัฒนา ควรมีสื่อการสอนประกอบการบรรยาย ให้มีภาพประกอบมากขึ้น เพื่อให้เกิดความน่าสนใจและทำให้นักศึกษาเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น และอยากให้เพิ่มการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ลักษณะนี้ เพื่อประโยชน์แก่การพัฒนานักศึกษา ผู้วิจัยได้ปรับบทบาทในฐานะผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางจิตตศิลป์ศึกษาให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและค้นหาความรู้ด้วยตนเอง รวมไปถึงมีการใช้กระบวนการของสุนทรียสนทนา (Dialogue) ต้องมีการฟัง จับใจความสิ่งที่ฟัง และพูดสะท้อนถึงความคิดเห็น ความรู้สึกของตนเอง เป็นสิ่งใหม่ที่ผู้เรียนได้รับการฝึกและเรียนรู้ ทำให้ในกระบวนการตามแนวทางดังกล่าวจึงมีการบรรยายเนื้อหา และสื่อประกอบการบรรยายน้อย เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา ทบทวน และทำความเข้าใจ ตลอดจนเรียนรู้การเชื่อมโยงองค์ความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับด้วยตนเองมากขึ้น ผู้วิจัย ในฐานะผู้สอนจึงลดบทบาทของตนเองลงในการจัดการเรียนรู้แบบชี้นำความรู้ เป็นการอำนวยความสะดวกและการให้คำปรึกษาแทน ผู้เรียน จึงต้องใช้เวลาในการสร้างความเข้าใจในองค์ความรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเอง จึงทำให้เกิดความคับข้องใจที่ยังทำไม่สำเร็จหรือระหว่างหาทางในการทำความเข้าใจต่อตนเอง และผู้อื่น มีคสามสอดคล้องกับ Stolarek (2009) อธิบายว่า เราควรเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับโลกยุคใหม่ ให้สามารถคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์องค์ความรู้ และหาทางได้มาซึ่งความรู้ด้วยตนเองได้จากการคิดวิเคราะห์ในสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่พบในชีวิต ซึ่งการคิดวิเคราะห์โดยใช้การคิดแบบวิภาษวิธี (Dialectic method) จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อตนเองจากมุมมองที่หลากหลายในการเปิดใจยอมรับ

ความแตกต่างหลากหลายทางความคิดและสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตจริง อันเป็นเครื่องมือการสอนที่สำคัญ ในหลักสูตรที่จำเป็นต้องให้เกิดทักษะเหล่านี้ขึ้นกับผู้เรียน แทนการบอกความรู้โดยตรงให้ผู้เรียนที่เป็นวิธีการสอน เดิมในอดีตที่ผ่านมา สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Berkovich-Ohana และคณะ (2019) อธิบายว่า งานวิจัย หลายเรื่อง แสดงให้เห็นว่า การฝึกคิดใคร่ครวญด้วยการทำสมาธิ มีส่วนส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคล อย่างยั่งยืน สิ่งนี้มีความสำคัญมากสำหรับผู้สอนที่ต้องนำไปใช้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนในการควบคุมตนเอง ตระหนักรู้ ในตนเองจนสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ของตนเองกับคนอื่นและสังคมภายนอกได้ เพื่อให้เกิดการปรับตัว และอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ดังนั้น จะเห็นได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต มีการเปลี่ยนบทบาทของผู้สอนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ ผู้เรียนเป็นผู้ที่ต้องเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ และสร้าง องค์ความรู้ด้วยตนเอง ผ่านการคิดวิเคราะห์ คิดหลากหลาย มีมุมมองที่เปิดกว้างและยอมรับความแตกต่างของผู้อื่น จึงทำให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนต้องปรับเปลี่ยนบทบาทใหม่ เพื่อให้สามารถนำองค์ความรู้และทักษะที่ได้รับในระบบ การศึกษาไปใช้ได้จริงในชีวิต สามารถสร้างความสุขในชีวิตที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ของตนเอง ภายใต้การสนับสนุน การเรียนรู้และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้จากผู้สอน เพื่อสร้างพลเมืองที่ตอบสนองต่อโลกในยุคปัจจุบันต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การจัดการเรียนรู้ตามแนวทางจิตศึกษาที่ผู้วิจัยที่ศึกษาคั้งนี้ เป็นการพัฒนาสำหรับนักศึกษา ปริญญาตรี ซึ่งใช้ระยะเวลาถึง 6 สัปดาห์ ในการสร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาจากภายในสู่ภายนอก อีกทั้งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีผู้สอนที่มีความรู้ความเข้าใจ อันมีพื้นฐานมาจากแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) และแนวคิดการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical theory) รวมไปถึงแนวคิดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) การศึกษาแบบองค์รวม (Holistic education) เป็นต้น เพื่อจะได้แนะนำและให้คำปรึกษานักศึกษาอย่างใกล้ชิด ซึ่งการเปลี่ยนแปลงภายในที่เกิดขึ้น ของนักศึกษา แต่ละคนมีระดับและความช้า-เร็วไม่เท่ากัน ใช้ระยะเวลาที่แตกต่างกัน เพื่อเปลี่ยนแปลงตนเองจาก ความเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง อันจะนำไปสู่การปรับตัว และอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในมิติอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการรับรู้ เข้าใจตนเองและผู้อื่นของนักศึกษาระดับ ปริญญาตรีอีก เพื่อศึกษากระบวนการเปลี่ยนแปลงและปัจจัยเกื้อหนุนในมิติอันหลากหลายที่เกิดขึ้น ในตัวของ นักศึกษา
2. ควรมีการศึกษากับผู้เรียนในระดับอื่น ๆ ถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงตนเองจากภายในสู่ภายนอก โดยใช้แนวทางของการศึกษาวิจัยนี้ หรือแนวทางอื่นที่มีความแตกต่างหลากหลายรูปแบบ

3. ควรมีการศึกษาและนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนสำหรับนักศึกษาหรือต่อยอดการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนอีก โดยการบูรณาการเข้ากับรายวิชาอื่น ๆ ด้วย เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการพัฒนาและความยั่งยืนจากตัวตนภายในของนักศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กิ่งฟ้า สินธวงษ์. (2550). *การสอนเพื่อพัฒนาการคิดและการเรียนรู้*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรการอบรมและกระบวนการทางด้านจิตตปัญญาศึกษา. (2551). *ชุดความรู้ การอบรมกระบวนการแนวจิตตปัญญาศึกษา เล่ม 1 การเจริญสติวิปัสสนา*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- จินตนา สุจจันท์. (2556). *การศึกษาและการพัฒนาชุมชนในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2553). *การจัดการเรียนรู้แนวใหม่*. นนทบุรี: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- นิตา ชูโต. (2545). *การวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แม็ทส์ปออยท์.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2556). *ทฤษฎีและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: เอส.พรินต์ติ้ง ไทย แพคตอรี.
- ประภาภัทร นิยม. (2558). *คำศัพท์การศึกษาแบบองค์รวม*. จาก http://img.roong-aroon.ac.th/publication/Holistic_bilingual.
- ปราณี อ่อนศรี. (2557). *จิตตปัญญาศึกษา : การศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21*. *วารสารพยาบาล ทหารบก*. 15(1), 7-11.
- ทิตนา แคมมณี. (2554). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระวิฑูล สนต์จิตโต, จรัส สีกา, พระมหาสำรอง สมนูโต และ พรปาลิน ไชยโสดาล. (2563). *อรรถิภาวนิยม กับปัญหาการฆ่าตัวตาย*. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น*. 7(4). 113-129.
- วิจารณ์ พานิช. (2557). *การเรียนรู้เกิดขึ้นได้อย่างไร*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- วิจารณ์ พานิช. (2558). *เรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- วิทยากร เชียงกุล. (2549). *การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- วีระยุทธชาติตะกัญจน์. (2558). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการ*. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*. 2(1), 29-49. จาก <file:///C:/Users/Admin/Downloads/241-Article%20Text-326-1-10-20150508>
- ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) *โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรการอบรมและกระบวนการแนวจิตตปัญญา*. (2551). *ชุดความรู้การอบรมกระบวนการแนวจิตตปัญญาศึกษา เล่ม 3 จิตตศิลป์*. กรุงเทพฯ: ศูนย์คุณธรรม.

- สถาบันอาศรมศิลป์. (2561). *เรียนรู้คุณค่าแห่งชีวิต*. กรุงเทพฯ: สถาบันอาศรมศิลป์.
- สมสิทธิ์ อัสตรินี และกาญจนา ภูครองนาค. (2560). การศึกษาวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ตามแนวคิดตปัญญาศึกษาเพื่อการบ่มเพาะความเชื่อตรง. *วารสารศึกษาศาสตร์ ศรีนครินทรวิโรฒ*. 18(2), 225-242. จาก <https://ejournals.swu.ac.th/index.php/jedu/article/view/9863>.
- สมสิทธิ์ อัสตรินี และสุปรีย์ส กาญจนพิศศาล. (2018). When People Sing a Different Tune About Contemplative Education: The Introduction of Mindfulness Practices into Faculties of Mahidol University, Thailand. *PSAKU International Journal of Interdisciplinary Research*, 7(1), 42-51. From https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3226419.
- สุภัทรา ขาดิปัญญาชัย. (2548). *กระบวนการเรียนรู้: แนวคิด ความหมาย และบทเรียนในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.
- สุดาพร ลักษณะนิยานวิน. (2553). *การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: สมาคมเครือข่ายการพัฒนานาวิชาชีพ อาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2546). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2560). *สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3.แพร่: แพร่ไทยอุตสาหกรรมการพิมพ์.
- สิริรัตน์ นาคิน. (2562). ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 13(3). 273-282.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *สภาวะการณ์การจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในบริบทประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *ข้อเสนอระบบการเรียนรู้ที่สนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคตในปี 2040*. กรุงเทพฯ: อีเลฟเล่น สตาร์ อินเทอร์เน็ต.
- อมรวิชัย นาครทรรพ และคณะ. (2551). *การศึกษาในวิถีชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- Adams, N, M. (2021). Now i can see the moon: contemplative pedagogy informed by western influences in teaching and learning in twenty-first century america. *The Wabash Center Journal on Teaching*, 2(1), 61–66. From <https://serials.atla.com/wabashcenter/article/download/1923/3541/13029>.

- Ariyabhorn Kuroda. (2014). Contemplative Education Approaches to Teaching Teacher Preparation Program. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 116(2014), (1400-1404). From <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042814004224>
- Banks, A. J., & Banks, A. M. (2015). *Multicultural Education*. (9th). New York: Wiley.
- Bellanca, J. A., Fogarty, R. J., & Pete, B. M. (2012). *How to Teach Thinking Skills within the Common Core: 7 key student proficiencies of the new national standards*. Indiana: Solution Tree.
- Berkovich-Ohana, A., Jennings, P, A., & Lavy, S. (2019). *Contemplative neuroscience, self-awareness, and education*. From <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30732845>.
- Bhandari, P. (2023). *Triangulation in Research | Guide, Types, Examples*. From <https://www.scribbr.com/methodology/triangulation>.
- Forbes, D, J. (2016). *Critical Integral Contemplative Education*. From https://www.researchgate.net/publication/309455178_Critical_Integral_Contemplative_Education.
- Kemmis, S., McTaggart, R. & Nixon, R. (2014). *The action research planner doing critical participatory action research*. London: Springer.
- Nieto, S. (2018). *Language, Culture and Teaching: Critical Perspective*. (3rd). New York: Routledge.
- Pizzuto, D. (2018). *Contemplative Practices in Higher Education: Examining Faculty Perspectives*. Doctor degree of philosophy department of education leadership, Management and Policy Seton Hall University. From <https://scholarship.shu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3562&context=dissertations>.
- Raikou, N. (2019). Teacher education at the forefront: long-term study through the prism of university pedagogy and transformative learning theory. *Eropean Journal of Education Studies*, 6(3). 88-102. From <https://oapub.org/edu/index.php/ejes/article/view/2477/5115>
- Stolarek, E. A. (2009). Dialectic: Promoting the Marriage of Critical Thinking and Composition Pedagogy. *Journal of Teaching Writing*, 25(1), 25-43. From <https://journals.iupui.edu/index.php/teachingwriting/article/view/18641>
- Uddin, M.S. (2019). Critical Pedagogy and its Implication in the Classroom. *Journal of underrepresented and minority progress*. 3(2), 109-119.

- Waters, L., Barsky, A., Ridd, A., & Allen, K. (2015). Contemplative education: A systematic, evidence-based review of the effect of meditation interventions in schools. *Educational Psychology Review*, 27(1), 103–134. From <https://doi.org/10.1007/s10648-014-9258-2>
- Wilson, C, N. (2021). A contemplative pedagogy: A practice of presence when the present is overwhelming. *Journal of transformative learning*, 8(1), from <https://jotl.uco.edu/index.php/jotl/article/view/432>